

Docent: Karla Van Leeuwen
Stafoach: Bea Kreemers

Bachelorproef EXPOO

P0U12a

Onderzoeksvraag: hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren
toepassen beter ondersteunen door het hulpmiddelenpakket te herzien

Groep 3

Zoé Bellanger
Marie De Meester
Hazel Coppens
Luka Hendriks
Ines Thys
Evi Vandendriessche
Rune Van Rompaey

Academiejaar 2021-2022

Samenvatting

Voor deze bachelorproef werkten we samen met EXPOO, het Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien dat professionals ondersteunt in het begeleiden en bieden van hulpverlening aan gezinnen. De pedagogische vraag vertrekt vanuit het verouderde hulpmiddelenpakket op het e-learningplatform voor pedagogisch adviseurs op Kind en Gezin Academie. Concreet vroeg het Expertisecentrum ons om een herziening hiervan. Waar hebben hulpverleners en ouders/opvoedingsverantwoordelijken nog nood aan? Worden deze hulpmiddelen nog steeds toegepast? Of moeten we mee evolueren met het digitale tijdperk en online ondersteuning? Vanuit de vraag van EXPOO stelden we de volgende ontwerpde onderzoeksvraag op: 'Hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren toepassen beter ondersteunen door het hulpmiddelenpakket te herzien?'. Deelvragen waren: 'In hoeverre komt de inhoud van het hulpmiddelenpakket tegemoet aan de noden van de professional?' en 'Aan welke vorm (online, fysiek of blended) van hulpmiddelen is bij professionals de meeste nood bij de methodiek pedagogisch adviseren?'.

Om onze keuzes in het onderzoek te onderbouwen, maakten we gebruik van het theoretische denkkader van de geesteswetenschappelijke pedagogiek. We namen vier centrale kenmerken als leidraad: het inside-out perspectief, opvoeden als complex fenomeen dat ingebed is in relaties en cultuur, historiciteit en de participanten een spiegel voorhouden (Beugelsdijk et al., 2019; Meijer, 2016).

Vertrekkend vanuit deze kenmerken van de geesteswetenschappelijke pedagogiek kozen we voor explorerende gesprekken, een survey en verdiepende interviews om meer zicht te krijgen op de ervaringen van de professionals. Door deze dataverzamelmethode expliciteerden we wat de professionals als vanzelfsprekend beschouwden, om zo een inside-out perspectief te ontwikkelen. Door ook te kijken naar het belang van online hulpmiddelen hielden we rekening met de historiciteit. Het proces van kennis delen van EXPOO naar de professionals toe door middel van het hulpmiddelenpakket is een complex fenomeen, ingebed in relaties en cultuur (Beugelsdijk et al., 2019; Meijer, 2016).

In lijn met onze onderzoeksvraag, waren we geïnteresseerd in de visie van professionals die aan preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning doen. In de explorerende gesprekken werd duidelijk dat de professionals niet altijd vasthouden aan de methodiek en de hulpmiddelen zoals beschreven in de theorie. De survey hebben we opgesteld om na te gaan of dit een algemene trend is in de praktijk. Hierin kregen we een dieper inzicht door de antwoorden van 38 pedagogisch adviseurs die de survey invulden. Om dat inzicht nog te verbreden kozen we voor verdiepende interviews. Om een zo breed mogelijk zicht te krijgen, contacteerden we zeven participanten waarvan een deel wel en een deel geen

gebruik maakten van de hulpmiddelen. Daarnaast hebben we ook iemand geïnterviewd met expertise in online hulpmiddelen, maar die geen pedagogische adviesgesprekken voert. Uit de verdiepende interviews kwamen een aantal noden van de professionals naar voren. Eerst en vooral benadrukten ze het belang van visueel aantrekkelijke hulpmiddelen. De hulpmiddelen moeten verder ook laagdrempelig, dynamisch, overzichtelijk en gemakkelijk in gebruik zijn. De meeste geïnterviewde professionals vonden het cruciaal dat een hulpmiddel mee met de tijd en up-to-date is in deze snel evoluerende maatschappij. Ten slotte wilden ze graag meer interactie en uitwisseling tussen professionals onderling over welke hulpmiddelen ze gebruiken en hoe ze die inzetten, maar ook hoe zij bepaalde dingen aanpakken bij adviesgesprekken met ouders.

De vaststellingen en informatie die zowel uit de literatuurstudie als uit de empirische exploratie kwamen, werden meegenomen in het pedagogisch ontwerp. Omdat de onderzoeksvraag stelt dat het ontwerp tegemoet moet komen aan de noden van de professionals met betrekking tot de inhoud en de vorm van de hulpmiddelen, zijn de literatuurstudie en de resultaten van de empirische exploratie de aanleiding en het fundament van het pedagogisch ontwerp.

Voor dat pedagogisch ontwerp kozen we in samenspraak met onze praktijkcoach voor een online leeromgeving in Rise om op een dynamische en overzichtelijke manier leermodules te maken. Door de leeromgeving met professionals te delen, brengen we de hulpmiddelen voor pedagogisch adviseren weer onder de aandacht. De online leeromgeving is interactief en er is mogelijkheid om op een besloten manier vragen te stellen aan EXPOO. Daarnaast is het laagdrempelig, makkelijk in gebruik en is er de mogelijkheid voor visuele voorstellingen. Op die manier trachten we zoveel mogelijk te voldoen aan de noden van de professionals die voortkwamen uit de empirische exploratie. De structuur van Kind en Gezin Academie namen we over in de online leeromgeving, aangevuld met informatie verkregen uit de literatuurstudie en de empirische exploratie.

Naast de vele voordelen van de online leeromgeving en het tegemoetkomen aan de noden van de professionals met betrekking tot de inhoud en de vorm van de hulpmiddelen, hielden we ook rekening met twee theoretische modellen als handvaten voor de vormgeving van ons pedagogisch ontwerp. Deze modellen zijn de basisprincipes van leren bij volwassenen, beschreven door Knowles (1980) en de multimediaprincipes van Mayer (2014).

Een reflectie volgend op de voorstelling van het pedagogisch ontwerp is dat de praktijkcoach aangaf dat het pedagogisch ontwerp helemaal aansluit bij hun wensen en visie als praktijk, maar dat EXPOO zal moeten nadenken over de manier waarop het expertisecentrum de interactie tussen professionals onderling zal faciliteren.

Dankwoord

In de eerste plaats willen we graag onze docent professor Karla Van Leeuwen en onze stafcoach Bea Kreemers bedanken om ons te begeleiden in het vormgeven van deze bachelorproef. Ook voor hun feedback, hun aanmoedigende woorden, hun kennis en aanwezigheid elke week bij onze vergaderingen. Deze bachelorproef heeft zijn wortels in de pedagogische vraag van EXPOO, waarvan onze praktijkcoach Sofie Eerlings aan de bron zat. We willen haar dan ook bedanken voor deze kans om een antwoord te vinden op de vraag van EXPOO, voor haar niet aflatend enthousiasme, de feedback, haar aanwezigheid bij onze vergaderingen en de goede communicatie.

Ten slotte willen we elkaar bedanken. We zijn als team enorm gegroeid en hebben door zo nauw samen te werken deze bachelorproef op een fijne manier kunnen maken. We zijn tot een resultaat gekomen waarmee we allen tevreden zijn.

Inhoudstafel

Deel I – Vraag- en organisatie-analyse.....	10
1 Wat is EXPOO?.....	10
1.1 Omschrijving en ontstaan EXPOO	10
1.2 Decreten	10
1.3 Centrale functies EXPOO	11
1.4 Producten van EXPOO	12
1.5 Partners en samenwerking.....	13
1.5.1 Huizen van het Kind	13
1.5.2 Opvoedingswinkels.....	14
1.6 Teamwerking.....	14
2 Wat is pedagogisch adviseren?	15
2.1 Doel pedagogisch adviseren.....	15
2.2 Doelgroep pedagogisch adviseren	16
3 Wat zijn hulpmiddelen?	16
4 Ontwerpende onderzoeksvraag.....	17
Deel II – Onderzoeksplan	20
1 Situering van de theoretische basisoriëntatie.....	20
2 Situering van relevante kernbegrippen	22
2.1 De inhoud van het hulpmiddelenpakket	22
2.2 De aanbiedingsvorm van de hulpmiddelen in het pakket.....	23
3 Omschrijving van opzet en methode voor empirische exploratie.....	23
Deel III - Inbedding van de pedagogische vraag in wetenschappelijke literatuur	26

1	Algemene inleiding	26
2	Hulpmiddelen bij de voorbereiding van een adviesgesprek.....	26
2.1	<i>Cliëntgerichte hulpverlening: het gespreksmodel van Gerard Egan (1994)</i>	<i>26</i>
2.2	<i>Hypothesetoetsende hulpverlening: het hypothesetoetsend model.....</i>	<i>27</i>
2.3	<i>Verbondenheid hypothesetoetsend en cliëntgericht werken.....</i>	<i>27</i>
3	Observatiemiddelen.....	28
3.1	<i>Functionele gedragsanalyse.....</i>	<i>28</i>
4	Hulpmiddelen bij de uitwerking en uitvoering aanpak van een pedagogisch adviesgesprek	30
4.1	<i>Algemeen.....</i>	<i>30</i>
4.2	<i>Structurende hulpmiddelen.....</i>	<i>31</i>
4.2.1	<i>Structuurkaarten</i>	<i>31</i>
4.2.2	<i>Activiteitenlijst</i>	<i>32</i>
4.2.3	<i>Aftelkalender</i>	<i>33</i>
4.3	<i>Gedragsbelonende hulpmiddelen: sociale leertheorie</i>	<i>33</i>
4.3.1	<i>Beloningskaart en lijst beloningen</i>	<i>33</i>
4.4	<i>Concrete hulpmiddelen: hechtingstheorie</i>	<i>35</i>
4.5	<i>Concrete hulpmiddelen: informatietheorie</i>	<i>36</i>
4.6	<i>Concrete hulpmiddelen: contracttheorie</i>	<i>36</i>
4.7	<i>Concrete hulpmiddelen voor ouders: zelf-determinatietheorie</i>	<i>37</i>
5	Hulpmiddelen voor evaluatie van het adviesgesprek	37
6	Online werken voor professionals.....	38
6.1	<i>Effectiviteit van online opvoedingsondersteuning</i>	<i>40</i>
6.2	<i>Blended methode</i>	<i>41</i>
	Deel IV - Empirische exploratie	42
1	Survey	42
1.1	<i>Beschrijvende analyse</i>	<i>42</i>

1.2	<i>Kwantitatieve analyse</i>	44
2	Interview	45
2.1	<i>Pedagogisch adviseren</i>	45
2.2	<i>Hulpmiddelen</i>	46
2.3	<i>Aanbod</i>	47
2.4	<i>Online</i>	48
2.5	<i>Werkwijze/principe</i>	50
2.6	<i>Theorie/methode</i>	52
2.7	<i>Professionals</i>	53
2.8	<i>Ouders</i>	54
2.9	<i>Het kind</i>	56
2.10	<i>Noden</i>	56
2.11	<i>Vergelijkende conclusie</i>	57
	Deel V – Ontwerpen van de pedagogische praktijk	58
1	Literatuurstudie en empirische exploratie als aanleiding	58
2	Voor- en nadelen van het platform Rise	60
3	Vormgeving van het pedagogisch ontwerp	62
4	Kritische reflectie over toekomstige implementatie	64
	Referenties	65
	Bijlage A	72
	Bijlage B	73
	Bijlage C	74
	Bijlage D	78
	Bijlage E	86

Bijlage F 87

Bijlage G 93

Bijlage H 95

Bijlage I..... 100

Bijlage J 101

Deel I – Vraag- en organisatie-analyse

De pedagogische vraag die aan de grondslag ligt van deze bachelorproef is gesteld door EXPOO. Het expertisecentrum vraagt zich af of het huidige e-learningpakket met het hulpmiddelenpakket op Kind en Gezin Academie voor de uitvoering van pedagogische adviesgesprekken nog ondersteunend is voor de professionals en de ouders. Deze bachelorproef kijkt daarvoor naar de ervaringen van professionals, ondersteund door EXPOO, bij het gebruik van het e-learningpakket en de opgenomen hulpmiddelen. In wat volgt komt een omschrijving van EXPOO aan bod, evenals een omschrijving van pedagogisch adviseren en de definitie van hulpmiddelen die gehanteerd wordt in deze bachelorproef. Ter afsluiting volgt de ontwerpende onderzoeksvraag.

1 Wat is EXPOO?

1.1 Omschrijving en ontstaan EXPOO

EXPOO, Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien van het agentschap Opgroeien, bestaat sinds 2009. De drijfveer van het EXPOO-team wordt omschreven als een centrum waar expertise verzameld, geduid en gedeeld wordt met alle belanghebbenden omtrent opvoeden en opgroeien. Zo draagt EXPOO bij aan de kennisautoriteit die Opgroeien wil zijn. Het expertisecentrum wil rijke opgroeikansen voor elk kind en elke jongere mogelijk maken. Hierbij heeft het centrum aandacht voor de brede leefomgeving en focust het zich op de context waarin het kind opgroeit. EXPOO heeft geen directe dienstverlening naar ouders, kinderen of gezinnen, maar is een expertise- en ondersteuningscentrum voor organisaties en praktijken die ondersteuning, begeleiding of hulpverlening aan gezinnen, kinderen en/of jongeren biedt (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

Sinds januari 2020 vormen Kind en Gezin, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en Agentschap Jongerenwelzijn (Jeugdhulp) samen het Agentschap Opgroeien. Dat hoort bij het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse overheid. Door dat samengaan wordt expertise gebundeld “om zo veel mogelijk kansen te creëren voor alle kinderen en jongeren en hun gezinnen die in Vlaanderen en Brussel opgroeien” (Opgroeien, z.d.). Binnen Opgroeien heeft Kind en Gezin de taak om, naast adoptie en kinderopvang, preventieve gezinsondersteuning te organiseren.

1.2 Decreten

Zoals eerder aangehaald ontstond EXPOO in 2009 naar aanleiding van de invoering van het decreet opvoedingsondersteuning. Door het voorzien van een adviescomité ondersteunde het decreet de werking van EXPOO (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.). Dat adviescomité bestond uit experts in het opvoeden (*Decreet opvoedingsondersteuning*, 2007, Artikel 13). In de adviezen die

werden uitgebracht door dat adviescomité, werd aandacht besteed aan de kwaliteit van de dienstverlening, de maatschappelijke relevantie van hun acties en de wetenschappelijke onderbouwing.

Verder bevat dat decreet de opdrachten waarvoor EXPOO instaat. Een eerste opdracht gaat om het ontwikkelen en verspreiden van basisinformatie over het opvoeden van kinderen van verschillende leeftijden. Andere opdrachten zijn de volgende: audiovisueel en tekstueel materiaal maken en verspreiden, een digitaal platform ontwikkelen en updaten over het opvoeden van kinderen van verschillende leeftijden, telefonische dienstverlening aanbieden, een informatiecentrum uitbouwen, voortgangsbewaking garanderen van wetenschappelijk onderzoek, methodieken omtrent opvoedingsondersteuning ontwikkelen en verspreiden, opleiding en vorming organiseren, handleidingen opstellen, training over opvoedingsondersteuning organiseren en ten slotte gegevens verzamelen en rapporteren aan de Vlaamse regering (*Decreet opvoedingsondersteuning*, 2007, Artikel 14). De centrale functies van EXPOO worden verder bij 1.3 besproken.

In maart 2014 keurde de Vlaamse Overheid het uitvoeringsbesluit met betrekking tot het decreet preventieve opvoedingsondersteuning goed. In dat decreet wordt de aansturing van EXPOO overgeheveld naar het Agentschap Opgroeien, waardoor het adviescomité dat door het vorige decreet werd samengebracht, wegvalt (*Decreet preventieve gezinsondersteuning*, 2014, Artikel 15). Dat decreet heeft als doel dat er “voor ieder kind en jongere maximale gezondheids- en welzijnsinsten gerealiseerd worden” (*Decreet preventieve gezinsondersteuning*, 2014, Artikel 5), en komt ter vervanging van het decreet opvoedingsondersteuning van 2009. Om dat doel te bereiken, stelt het nieuwe decreet dat EXPOO ondersteuning biedt door te fungeren als informatiepunt, waar informatie en actuele tendensen in het domein worden samengebracht en doorgespeeld naar de verschillende actoren binnen opvoedingsondersteuning. Om de expertise en informatie tot bij de gezinnen te krijgen, ondersteunt EXPOO verschillende organisaties waaronder de Huizen van het Kind (Bijlage A). Dat doen ze bijvoorbeeld door middel van een aanbod van kennisondersteuning, door informatie toegankelijk en laagdrempelig te maken en zo te verspreiden, door studiedagen en sensibiliseringsacties te organiseren (Vlaamse Overheid, 2014).

1.3 Centrale functies EXPOO

EXPOO heeft vier centrale functies (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.):

1. Informatiebiedende functie: EXPOO baseert zich op kwaliteitsvol onderzoek, cijfers en statistieken in samenwerking met professionals en ze luisteren naar wat ouders belangrijk vinden.

2. Ondersteunende functie: EXPOO draagt bij aan de toepassing en verspreiding van innovatieve concepten, middelen en werkwijzen zodat ze verbonden zijn met het werkveld en deze van dichtbij ondersteunen.
3. Verbindende functie: EXPOO verbindt verschillende partners, experts en ouders door belangrijke tendensen voor onderzoek en beleid op te volgen en die zo goed mogelijk in de praktijk om te zetten.
4. Groeiende functie: EXPOO is een plek waar ideeën en initiatieven een plek vinden om te groeien en zich te ontwikkelen in het concrete werkveld. Ze hechten hierbij belang aan samen leren.

Bij de ondersteunende functie van EXPOO kunnen we een rechtstreekse lijn trekken naar de pedagogische vraag, namelijk de hulpmiddelen bij pedagogisch adviseren bekijken en herzien. Die hulpmiddelen biedt EXPOO immers aan als ondersteuning voor de organisaties en praktijken die ondersteuning, begeleiding of hulpverlening geven aan gezinnen, kinderen en/of jongeren.

1.4 Producten van EXPOO

Die vier centrale functies vertaalt EXPOO in vijf producten of resultaatgebieden die met elkaar verbonden zijn (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.):

1. Platform kwaliteitsvolle methodieken en interventies: het expertisecentrum wil kennis over de gezinsondersteuning toegankelijk maken. Het draagt collectief leren en wetenschappelijk onderbouwd werken hoog in het vaandel.
2. Implementatie en innovatie: op basis van het ondernemingsplan van Opgroeien en de beleidsbeslissingen die gemaakt zijn, willen de medewerkers van EXPOO informatie bieden aan organisaties en praktijken zodat nieuwe concepten en beslissingen correct en kwaliteitsvol worden geïmplementeerd.
3. Knowledgehub: EXPOO wil kwaliteitsvolle kennis en materialen beschikbaar stellen via een centrale plek waar het gebruik van deze materialen en studies door acties binnen het werkveld aangespoord wordt.
4. Investeren in vakmanschap: EXPOO wil toezien op de kwaliteit binnen het domein jeugd- en gezinsbeleid. Samen met het Agentschap Opgroeien biedt het expertisecentrum mogelijkheden tot bijleren aan, om competente medewerkers te garanderen.
5. Publicaties en congres: het expertisecentrum organiseerde tot hiertoe regelmatig congressen om een plek van informatie-uitwisseling en ontmoeting mogelijk te maken. Vanaf 2021 vond het eerste Opgroeien congres plaats, deze volgt de EXPOO-congressen op.

EXPOO focust voornamelijk op de kwaliteit van de producten en methodieken in het werkveld. In lijn met de pedagogische vraag van EXPOO, wordt ook in de bachelorproef rekening gehouden met de kwaliteit van de hulpmiddelen. Daarbij wordt uitgegaan van de kwaliteitseisen voor de methodiek in zijn geheel, zoals vermeld in de notitie over kwaliteitsbewaking van de methodiek (van de Meer et al., 2009) en in het methodieboek pedagogisch adviseren van Blokland (2015). Deze algemene kwaliteitseisen worden toegepast op een onderdeel van de methodiek, namelijk de hulpmiddelen.

1.5 Partners en samenwerking

EXPOO werkt samen met talrijke partners om een duidelijk, kwalitatief zicht over het veld opvoeden en opgroeien te verkrijgen. Het centrale doel is alle belanghebbenden te informeren om een gemeenschappelijke taal in het belang van kinderen en jongeren mogelijk te maken. Deze partners zijn expertisecentra, overheden, onderwijs- en vormingsinstellingen, koepelorganisaties en verenigingen, internationale partners en mediapartners (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

Voor deze bachelorproef werkt het expertisecentrum samen met ons als studenten pedagogische wetenschappen aan de KULeuven, om het centrum te helpen met een pedagogische vraag. Tijdens deze bachelorproef zijn wij dan ook partners van EXPOO in het zoeken naar antwoorden op de pedagogische vraag.

1.5.1 Huizen van het Kind

In de bachelorproef focussen we ons voornamelijk op opvoedingsondersteuning binnen Huizen van het Kind. In verschillende Huizen wordt pedagogisch adviseren aangeboden. Hoewel andere organisaties ook gebruikmaken van pedagogische adviesgesprekken kozen wij ervoor, wegens beperkte tijd, om onze focus voornamelijk te leggen op de Huizen van het Kind.

EXPOO brengt actoren binnen het jeugd- en gezinsbeleid samen, waaronder Huizen van het Kind, die gesubsidieerd worden door Kind en Gezin. EXPOO maakt en deelt kennis en bouwt op die manier verder aan de Huizen van het Kind in Vlaanderen en Brussel (Huis van het Kind Zemst, z.d.). De Huizen van het Kind zijn lokale samenwerkingsverbanden. Binnen elke gemeente tracht men een actief Huis te hebben waarbij er minstens een aanbod moet zijn van preventieve gezondheidszorg, opvoedingsondersteuning en ontmoetingen die sociale cohesie bevorderen. Binnen de Huizen van het Kind werken verschillende partners samen, elk vanuit hun expertise. Door samen te werken bundelen ze de krachten om een meer optimale ondersteuning van gezinnen te creëren. Op die manier is een Huis een plek waar ouders en kinderen laagdrempelig terecht kunnen met vragen over diverse topics rond opgroeien en opvoeden (Huis van het Kind Zemst, z.d.). Een Huis kan onder meer ondersteunen met

betrekking tot opvoeding, kinderopvang en gezondheid, maar ook met de aanbieder van een vrijetijdsaanbod en workshops (Huis van het Kind, z.d.).

Lokale samenwerkingsverbanden zijn van belang aangezien elk Huis van het Kind het aanbod moet afstemmen op de specifieke context van die plek. Zo is bijvoorbeeld het leeftijdsbereik afhankelijk van de vraag uit de omgeving (Vlaamse Regering, 2014). Het uiteindelijke doel van de organisatie van deze Huizen van het kind is een “geïntegreerd en efficiënt aanbod, dat afgestemd is op de noden van de lokale gebruikers en actoren, waarmee op inhoudelijk en organisatorisch gebied het maximale uit de preventieve gezinsondersteuning wordt gehaald” (*Decreet preventieve gezinsondersteuning*, 2014, Artikel 10).

De Huizen van het Kind werken volgens drie pijlers (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.; Huis van het kind Zemst, z.d.):

1. Opvoedingsondersteuning: de Huizen fungeren als aanspreekpunt voor lichte opvoedingsvragen en bezorgdheden. Door workshops aan te bieden evenals vormingen en gezinnen van de nodige informatie te voorzien, willen ze gezinnen ondersteuning bieden in de opvoeding.
2. Preventieve gezondheidszorg: het consultatiebureau van Kind en Gezin geeft deze pijler voornamelijk vorm. Kinderen worden opgevolgd tijdens de consulten en er worden tips en informatie gegeven aan de ouders.
3. Ontmoeting: de Huizen van het Kind willen een ontmoetingsplaats zijn voor ouders en kinderen waar tips en ervaringen gedeeld kunnen worden met elkaar.

1.5.2 Opvoedingswinkels

Een van de partners van de Huizen van het Kind zijn de Opvoedingswinkels, waar iedereen terecht kan voor vragen en informatie over opvoeding, ontwikkeling en ouderschap. Afhankelijk van de lokale beslissingen wordt de naam ‘Opvoedingswinkel’ apart gebruikt, dan wel ‘Huis van het Kind’ genoemd, als netwerk van ondersteunende partners. In deze Opvoedingswinkels wordt zowel onthaal, als individueel en groepsgericht aanbod georganiseerd. Deze bachelorproef focust op het individueel aanbod, ingevuld aan de hand van de methodiek pedagogisch adviseren (Kind en Gezin, 2018).

1.6 Teamwerking

De dagelijkse werking van EXPOO wordt mogelijk gemaakt door een team van vijf mensen. Zij hebben elk hun functie binnen EXPOO, zoals contactpersoon voor een aantal projecten en thema’s, partners en vormingen. (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

Daarnaast bestaat er een reflectiegroep: een vaste groep van experts die in het onderzoek en werkveld jeugd- en gezinsbeleid actief zijn. Door op gezette tijden samen te komen en actuele kwesties

in zowel het onderzoeks- als het werkveld aan te kaarten, ondersteunt de reflectiegroep de kwaliteit en actuele relevantie van EXPOO (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

Verder werkt EXPOO samen met verschillende partners in het werkveld jeugd- en gezinsondersteuning, zoals bijvoorbeeld de Huizen van het Kind, met wie ze hun opdrachten verwezenlijken. Hiertoe behoren verschillende expertisecentra en steunpunten zoals Opvoedingslijn.be, overheden zoals het departement Welzijn, Volksgezondheid en gezin, onderwijs- en vormingsinstellingen zoals KULeuven, koepelorganisaties en verenigingen zoals de Gezinsbond, mediapartners zoals Sociaal.net en ook internationale partners zoals het Nederlands Jeugdinstituut (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

2 Wat is pedagogisch adviseren?

EXPOO ondersteunt professionals die gebruikmaken van pedagogisch adviseren, een vorm van opvoedingsondersteuning. Opvoedingsondersteuning betekent dat men op een intentionele manier steun gaat bieden aan ouders bij hun taak als opvoeder (Lemmens, 2020). Pedagogisch adviseren, dat binnen deze ondersteuning valt, is een breed concept dat volgens Blokland (2015) kan omschreven worden als:

... een toegankelijke en kortdurende vorm van individuele begeleiding van ouders en/of andere verzorgers bij (milde) problemen in de opvoeding en ontwikkeling van kinderen en afgestemd op de vragen en behoeften van ouders. Pedagogische advisering vindt plaats via spreekuurcontacten, huisbezoek, telefonische of online advisering en wordt op methodische wijze uitgevoerd door een pedagogisch geschoolde beroepskracht. (Blokland, 2015, p. 22).

Die definitie van pedagogisch adviseren houdt een achttal kenmerken in (Bijlage B). Heel belangrijk bij pedagogisch adviseren is dat het gaat om kortdurende en toegankelijke individuele ondersteuning. Dit betekent dat er een maximum is van vijf heel laagdrempelige gesprekken met de ouder. Het draait om lichte opvoedingsproblemen en de adviezen hierrond worden op maat van de ouder gegeven. Hierbij gaat men ervan uit dat elke ouder het beste voor zijn kind wil, alleen is het evenwicht tussen draaglast en draagkracht zoek. Daarom is een pedagogische geschoolde medewerker nodig, om terug deze structuur te vinden en adviezen te geven op de vragen en problemen van de ouder (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018).

2.1 Doel pedagogisch adviseren

Het doel van pedagogisch adviseren is dat ouders antwoorden vinden op de opvoedings- en ouderschapsvragen die ze hebben (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018). Verder richt pedagogisch adviseren zich op empowerment (van de Meer et al., 2009). Zo heeft het als doel om

ouders terug vertrouwen te geven in hun rol als ouder/opvoeder en te zorgen dat ze zich terug in staat voelen om zelf de regie in handen te nemen bij moeilijkheden in de opvoeding. Daarnaast beoogt het ook het zelfbewustzijn van ouders te vergroten. Dat wil zeggen dat het ouders aanspoort om na te denken over het ouderschap en hun rol als ouder. Als laatste heeft het tot doel de pedagogische draagkracht en competentie van ouders te versterken zodat ze latere moeilijkheden in de opvoeding met meer succes kunnen aanpakken. Op die manier, door ouders te versterken, tracht men de ontwikkeling van kinderen en jongeren te bevorderen. Tijdens pedagogische adviesgesprekken wordt dus rekening gehouden met het perspectief van het kind of de jongere en indien nodig met het maatschappelijk perspectief (Blokland, 2015).

2.2 Doelgroep pedagogisch adviseren

De methodiek pedagogisch adviseren wordt gebruikt door experts en is gericht op ouders, opvoedingsfiguren en -verantwoordelijken. Het gaat bij pedagogisch adviseren dus om een brede doelgroep: er is een aanbod voor iedereen ongeacht de leeftijd van het kind, de cultuur, enzovoort (Blokland, 2015). Er wordt bij het pedagogisch adviseren voornamelijk met de ouders of andere verzorgers gewerkt. Daarnaast is het mogelijk dat het kind of de jongere gaandeweg ook betrokken wordt, maar dit is in de praktijk niet altijd gebruikelijk. Het eerste gesprek is echter steeds enkel met de ouders (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018).

Pedagogisch adviseren heeft enkel betrekking op lichte opvoedingsproblemen. Hierbij gaat het om een opvoedingssituatie die wel nog hanteerbaar en bespreekbaar is voor de ouders, maar tegelijk kent deze situatie een opvoedingsspanning waar de ondersteuning zich op moet richten (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018). Die opvoedingsspanning houdt onder meer in dat ouders het gevoel hebben dat hun handelen in het opvoeden minder effectief is (Kousemaker & Timmers-Huigens, 1985). Het is van belang om bij elk opvoedingsprobleem na te gaan of het inderdaad gaat om een licht opvoedingsprobleem. Indien dit niet het geval zou zijn, kan een andere vorm van opvoedingsondersteuning nodig zijn of moet er worden doorverwezen voor meer adequate hulp (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018).

3 Wat zijn hulpmiddelen?

Een hulpmiddel definiëren we in deze bachelorproef als ‘alles wat de professional kan gebruiken om tegemoet te komen aan de vraag van de ouder’. Hierbij denken we aan hulpmiddelen die de professional gebruikt voor zichzelf, om zijn kennis en vaardigheden te ondersteunen. Deze hulpmiddelen komen meestal niet expliciet aan bod tijdens het gesprek met de ouder. Daarnaast zijn er hulpmiddelen die de professional gebruikt om het gesprek vorm te geven waarbij het hulpmiddel soms, maar niet noodzakelijk, expliciet aan bod komt in het contact met de ouder. Verder zijn er ook hulpmiddelen die

de professional aan de ouder kan meegeven waardoor de vraag van de ouder geëxpliciteerd kan worden of waardoor de ouder een overzicht kan bewaren van de info die aan bod kwam tijdens het gesprek. In deze bachelorproef kiezen we ervoor om de definitie breed toe te passen en geen onderscheid te maken in de verschillende mogelijkheden van gebruik.

4 Ontwerpende onderzoeksvraag

Om tot de ontwerpende onderzoeksvraag te komen is er een exploratie gedaan op inhoudelijk, vormelijk en organisatorisch vlak. Op inhoudelijk vlak vraagt EXPOO om een concreet pakket uit te werken met hulpmiddelen die ondersteunend kunnen zijn bij het uitvoeren van pedagogische adviesgesprekken met ouders en/of andere opvoedingsverantwoordelijken. Een aantal hulpmiddelen werden eerder ontwikkeld door EXPOO in samenspraak met het werkveld en collega's van Kind en Gezin door in gesprek te gaan met onder andere professionals en ouders. Zo ontstond het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie. Hier maken professionals kennis met verschillende hulpmiddelen die kunnen worden ingezet per fase van het pedagogisch adviesgesprek. Die ontwikkelingen gebeurden echter al jaren geleden waardoor de hulpmiddelen mogelijks verouderd zijn. EXPOO vraagt zich af of de hulpmiddelen nog passen bij de wensen van ouders en hulpverleners. De hulpmiddelen zijn veelal bedoeld om te printen en op papier te gebruiken, maar sluit dat nog aan bij de digitalisering van de maatschappij en wat ouders en hulpverleners gewoon zijn? Omwille hiervan is er vanuit EXPOO nood aan een herziening van de hulpmiddelen die ze aanbieden om zowel professionals als ouders optimaal te kunnen ondersteunen. Hierbij stelt EXPOO onder andere voor om kwaliteitsvolle hulpmiddelen samen te brengen en eventueel per fase in het pedagogisch adviesgesprek te bundelen. Hieruit vloeien ook een aantal specifiekere vragen voort: worden de hulpmiddelen die EXPOO ter beschikking stelt ook daadwerkelijk gebruikt door pedagogische adviseurs, of is er nood aan het gebruik van andere of vernieuwde hulpmiddelen? Snel een opmerking typen in een app of een digitaal hulpmiddel is bijvoorbeeld toegankelijker dan steeds het hulpmiddel op papier ter beschikking te moeten hebben, om er op elk moment van de dag iets op te schrijven. Is er behoefte aan een vorming voor pedagogisch adviseurs om deze hulpmiddelen optimaal te kunnen gebruiken? Ook de rol van ouders en of zij de hulpmiddelen als ondersteunend ervaren acht EXPOO belangrijk en dient bevraagd te worden (S. Eerlings, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022). Om deze reden stelt EXPOO de vraag naar de toegankelijkheid van online pedagogische adviesgesprekken en het aanbieden van online hulpmiddelen. Echter moet er dan de waakzaamheid zijn dat kwetsbare ouders hierbij niet extra drempels ervaren om van het aanbod en de hulpmiddelen gebruik te maken (S. Eerlings, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022).

Om in het antwoord op de ontwerpende onderzoeksvraag aan te sluiten bij de praktijkorganisatie en de professionals, werden naast de inhoudelijke aspecten ook de vormelijke ontwerpeisen bestudeerd. Die eisen werden duidelijk na een exploratie van recente beleidsveranderingen rond EXPOO, een verkenning van de praktijkorganisatie en een gesprek met praktijkcoach. Binnen de methodiek pedagogisch adviseren gaat specifieke aandacht uit naar de toegankelijkheid van hulpmiddelen voor de professional enerzijds en de ervaringen van ouders bij de pedagogische adviesgesprekken anderzijds. De methodiek pedagogisch adviseren wordt gekenmerkt door gesprekken tussen ouders en professionals aan de hand van hulpmiddelen.

Als laatste werden de organisatorische ontwerpeisen bestudeerd. Een organisatorisch aspect dat is meegenomen bij het opstellen van de ontwerpende onderzoeksvraag is de relatief korte tijdspanne van de bachelorproef. Hoewel er in eerste instantie gedacht werd om zowel ouders als professionals in rekening te nemen liet de tijdspanne van één semester niet toe om ouders rechtstreeks te bevragen. Door het laagdrempelige karakter van de methodiek pedagogisch adviseren (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018) is het niet mogelijk op voorhand vast te leggen om een gesprek bij te wonen. Daarnaast is er voor organisaties, als gevolg van de privacywetgeving, geen mogelijkheid om contactgegevens van ouders door te geven (H. Vleminckx, persoonlijke communicatie, 9 maart 2022). De ontwerpende onderzoeksvraag werd aangepast naar de visie van professionals, waar de mogelijkheid bestaat om te vragen naar hun inschatting van de beleving van ouders, om zo de haalbaarheid van de onderzoeksvraag niet in het gedrang te brengen.

Vanuit deze exploratie van de werking van EXPOO en de pedagogische vraag kunnen we de volgende ontwerpende onderzoeksvraag en deelvragen formuleren: 'Hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren toepassen beter ondersteunen door hun hulpmiddelenpakket te herzien?'

- In hoeverre komt de inhoud van het hulpmiddelenpakket tegemoet aan de noden van de professional?
- Aan welke vorm (online, fysiek of blended) van hulpmiddelen is bij professionals de meeste nood bij de methodiek pedagogisch adviseren?

De onderzoeksvraag hebben we geconstrueerd aan de hand van twee deelvragen omdat we ons specifiek willen toespitsen op de inhoud en de vorm van de hulpmiddelen. De eerste deelvraag over de inhoud van het hulpmiddelenpakket peilt naar hoe up-to-date dit pakket nog is en of het pakket dus nog gebruikt kan worden in de praktijk. Als de hulpmiddelen in het pakket verouderd zijn, passen ze niet meer binnen de tijdsgeest van nu en zullen ze niet gebruikt worden door de professional. De tweede deelvraag over de vorm van de hulpmiddelen peilt naar de noden van de professional op vlak van

online, blended of fysieke aanbieding van hulpmiddelen. Door de digitalisering in de maatschappij kunnen de noden op vlak van de vorm van een hulpmiddel ook veranderen. Er moet gekeken worden naar welke vorm het beste past in deze tijd en welke de meest geactualiseerde informatie kan aanbieden doorheen de tijd.

Deel II – Onderzoeksplan

We beginnen dit deel met een herhaling van de onderzoeksvraag: 'Hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren toepassen beter ondersteunen door hun hulpmiddelenpakket te herzien?'. Het doel van deze bachelorproef is de ontwikkeling van een pedagogisch ontwerp op basis van inzichten uit de literatuur en empirische exploratie. In dit deel zullen we onze theoretische basisoriëntatie toelichten. Vervolgens situeren we de kernbegrippen die in de literatuur verder uitgediept zullen worden. Ten slotte beschrijven we de methodologische keuzes die uit de theoretische basisoriëntatie volgden.

5 Situering van de theoretische basisoriëntatie

Onze ontwerpende onderzoeksvraag zal verder onderzocht worden aan de hand van het theoretische denkkader van de geesteswetenschappelijke pedagogiek (GWP). Onze keuze hiervoor ontstond tijdens de eerste fase van ons onderzoek, waar we de pedagogische vraag ontwaarden in relatie tot de doelgroep professionals. Tegen de achtergrond van actuele tendensen (digitalisering en coronapandemie) werd het belang van de ervaring, zoals door de doelgroep beleefd, scherp gesteld.

Meijer (2016) beschrijft de geesteswetenschappelijke pedagogiek als de oudste en meest traditionele vorm van pedagogiek en haalt aan hoe de benaming 'cultuurpedagogiek' tegenwoordig voorkomt als alternatief. Hij beschrijft hoe het denkkader vertrekt vanuit een inside-out perspectief, een eerste element uit de theoretische basisoriëntatie dat kan toegepast worden op de bachelorproef. Als onderzoeker wil men namelijk loskomen van de eigen bril en proberen de bril van de respondent op te zetten. Dat is niet volledig mogelijk omdat er niet helemaal losgekomen kan worden van de eigen bril, de invloed van opvoeding kan nooit volledig worden uitgeschakeld. Daarbij is het belangrijk om dingen van binnenuit te verstaan. Dat omdat we zelf opgevoed zijn en altijd kijken vanuit een 'bril' die op een bepaalde manier betekenis geeft aan pedagogiek (Meijer, 2016). Concreet passen we dat in onze bachelorproef toe door eerst verkennend naar de praktijken, zoals de Huizen van het Kind, te gaan en vervolgens hier diepgaande interviews te doen. Hierdoor brengen we de ervaringen en betekenissen van de professionals in rekening en proberen we ze zo goed mogelijk te begrijpen. We vertrekken dus vanuit de praktijk: van binnenuit.

Een tweede belangrijk element uit deze theoretische basisoriëntatie is dat opvoeden niet louter iets technisch is, maar een complex fenomeen dat is ingebed in relaties en cultuur. Om opvoeden mogelijk te maken is er een relatie nodig tussen de volwassene en het kind, waarbij het kind wordt ingeleid in de cultuur. Die cultuur wordt binnen de geesteswetenschappelijke pedagogiek gezien als de wereld die de oudere generatie van belang acht en waarin zij de jongere generatie inleiden (Meijer,

2016). De geesteswetenschappelijke pedagogiek past bij ons onderzoek aangezien EXPOO als expertisecentrum dat kennis overdraagt aan het werkveld evenmin louter technisch kan handelen. Om kennis en informatie door te geven die de professionals kunnen inzetten in hun praktijk moet het expertisecentrum rekening houden met de wensen en noden van die professionals. Professionals in verschillende domeinen hebben nood aan verschillende aanbodsvormen. Een platform dat wordt gebruikt voor het volledige werkveld, zal daarbij niet volstaan. Ook de overdracht van cultuur, zoals gedefinieerd in de geesteswetenschappelijke pedagogiek, komt aan bod in de activiteiten van EXPOO. De geesteswetenschappelijke pedagogiek stelt namelijk dat cultuur door de subjectieve geest, oftewel het individueel geestelijk wezen, wordt geschept en veruiterlijkt. Op die manier worden de ideeën van de mens objectief en waarneembaar. Wanneer men die cultuur wil verstaan als nieuweling, zal men aan resubjectivering doen. Resubjectivering betekent dat de nieuweling deze cultuur terug eigen maakt waardoor deze cultuur zijn eigen cultuur wordt. Aangezien dat een cyclisch proces is, wordt zo de cultuur steeds doorgegeven (Meijer, 2016). EXPOO geeft op dezelfde manier cultuur door aan professionals met het hulpmiddelenpakket als voorbeeld van objectivering. Professionals die het e-learningpakket doorlopen, kunnen de waarneembare ideeën opnieuw opnemen, toepassen in hun praktijk en op die manier resubjectiveren.

Daarnaast is historiciteit een derde belangrijk uitgangspunt binnen de geesteswetenschappelijke pedagogiek. Een goed begrip van de tijd en historiciteit is van belang om de opvoeding te kunnen begrijpen. De mens en hieruit volgend de opvoeding ontwikkelen zich in en doorheen de geschiedenis. Opvoeden is niet altijd hetzelfde geweest, maar evolueert doorheen de tijd en is afhankelijk van de plaats (Beugelsdijk et al., 1997). De hulpmiddelen die professionals gebruiken tijdens pedagogische adviesgesprekken moeten daarom aangepast zijn aan de historiciteit en de plaats waar ze gebruikt worden. Uit de interviews trachten we te halen of bepaalde hulpmiddelen meer of minder gebruikt worden vergeleken met jaren terug. Door de coronapandemie werd de digitalisering versterkt en werd de vraag omtrent online hulpmiddelen urgenter (Aafjes-van Doorn et al., 2020). In onze bachelorproef bevragen we professionals naar hun verwachtingen en bevindingen rond online tools. Op die manier worden we ons bewust van de noden die er zijn in deze tijden van technologisering en beseffen we dat hulpmiddelen aangepast moeten worden indien ze voor online gebruik worden ingezet. We beseffen echter dat historiciteit breder reikt dan de coronapandemie, maar omwille van een gebrek aan tijd beperken we ons onderzoek tot dit aspect.

Verder willen we, in lijn met de pedagogische vraag, het hulpmiddelenpakket waarop professionals beroep kunnen doen voor pedagogische adviesgesprekken herzien. Doorheen ons

onderzoek houden we professionals een spiegel voor en kijken we welke hulpmiddelen zij nu echt gebruiken en welke niet, waar ze nood aan hebben of wat ze belangrijk achten. Dat is een laatste kenmerk van de geesteswetenschappelijke pedagogiek. Hierdoor proberen we tot een dieper begrip te komen van de noden die professionals ervaren bij pedagogisch adviseren en het gebruik van hulpmiddelen bij professionals terug bewust te maken. Op die manier hopen we de praktijk van het pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen die erbij horen beter te begrijpen en dit vervolgens te expliciteren. Om zicht te krijgen op de interpretaties en belevingen van de professionals omtrent pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen maken we gebruik van zowel verkennende als verdiepende interviews. Dit sluit aan bij de geesteswetenschappelijke benadering aangezien daar de nadruk ligt op het interpretatieve (Meijer, 2016).

6 Situering van relevante kernbegrippen

In wat volgt beschrijven we relevante kernbegrippen die we weerhouden uit de ontwerpende onderzoeksvraag en die verder verdiept zullen worden. Vanuit de vraag naar de inhoud van het hulpmiddelenpakket zullen we in de literatuur op zoek gaan naar evidentie voor de effectiviteit en kwaliteit van die hulpmiddelen. Kwaliteitscriteria waar we rekening mee houden zijn: aansluiting bij het kortdurende, preventieve en vraaggerichte karakter van de methodiek, ruimte voor de mening van ouders en de brede inzetbaarheid van het pakket. Dat zowel op vlak van mogelijkheden van gezinnen, als op vlak van leeftijd van het kind (Blokland, 2015; van de Meer et al., 2009). Voor de vraag naar de vorm van het aanbieden van de hulpmiddelen zoeken we in de literatuur naar de meerwaarde van een blended aanpak en naar de effectiviteit en kwaliteit van online hulpmiddelen.

6.1 De inhoud van het hulpmiddelenpakket

Vertrekkend vanuit de methodiek pedagogisch adviseren baseren we ons op het e-learningpakket hulpmiddelen bij pedagogisch adviseren, ontwikkeld door EXPOO (Kind en Gezin Academie, z.d.). We zullen de hulpmiddelen inventariseren en bekijken of er literatuur is die het gebruik van de hulpmiddelen wetenschappelijk onderbouwt. Daarbij linken we de hulpmiddelen bijvoorbeeld aan theorieën die de effectiviteit van het gebruik ondersteunen. In de geesteswetenschappelijke pedagogiek wordt de praktijk steeds ondersteund door de theorie, of zoals Meijer (2016) beschrijft: “Deze ziet zichzelf als ‘theorie van de praktijk’.” (p.108). Om de professionals in de praktijk te kunnen ondersteunen aan de hand van theorie, zoeken we in de literatuur naar wetenschappelijk onderzoek dat evidentie toont voor de effectiviteit en de kwaliteit van het hulpmiddel binnen het pakket van EXPOO. Hierbij houden we rekening met de definiëring van het concept ‘kwaliteit’. Wat we hieronder verstaan baseren we op de kwaliteitseisen voor de methodiek in zijn geheel, zoals vermeld in de notitie over kwaliteitsbewaking van de methodiek (van de Meer et al., 2009) en in het methodiekboek pedagogisch

adviseren van Blokland (2015). Specifiek kijken we of het hulpmiddel binnen het pakket aansluit bij het kortdurende, preventieve en vraaggerichte karakter van de methodiek en of alle ouders gebruik kunnen maken van het hulpmiddel. Daarnaast is er nood aan ruimte voor de mening van ouders over het gebruik van het hulpmiddel. Ook of het hulpmiddelenpakket in zijn geheel breed inzetbaar is moeten we ons afvragen. Breed inzetbaar slaat dan zowel op het sociaal-culturele aspect als op leeftijds- en ontwikkelingsniveau. Het sociaal-culturele aspect houdt in dat het pakket ingezet kan worden bij gezinnen met verschillende achtergronden en verschillende mogelijkheden en beperkingen. Daarnaast moet het hulpmiddelenpakket ook ingezet kunnen worden bij ouders van kinderen met verschillende leeftijden (Blokland, 2015; van de Meer et al., 2009).

6.2 De aanbiedingsvorm van de hulpmiddelen in het pakket

Verder willen we ook onderzoek doen naar de aanbiedingsvorm van de hulpmiddelen. Zo kijken we zowel naar het aanbieden van de hulpmiddelen op papier als online. Daarnaast kijken we of een blended methode, waarbij papieren en online tools gecombineerd worden, eventueel gebruikt wordt of kan worden door professionals die aan pedagogisch adviseren doen. Dat doen we omwille van de veranderingen die de coronapandemie ongetwijfeld met zich heeft meegebracht voor het vormgeven aan pedagogische adviesgesprekken (Aafjes-van Doorn et al., 2020). Daarnaast is er de laatste jaren ook steeds meer aandacht voor de online wereld. Wij vragen ons af wat de meerwaarde kan zijn van online hulpmiddelen en een blended aanpak. Hierbij willen we in onze literatuurstudie alsook in onze empirische exploratie nagaan wat de voor- en nadelen ervan zijn, waarbij we kijken naar de ervaringen van zowel professionals als ouders. We stellen ons hierbij voornamelijk de vraag hoe zowel professionals als ouders kijken naar online hulpmiddelen en blended ondersteuning. Voorts willen we, net zoals met het hulpmiddelenpakket van EXPOO, van online hulpmiddelen (zoals apps en websites) en blended ondersteuning de effectiviteit en kwaliteit nagaan in de literatuur. Als laatste focussen we ons hierbij op de gebruiksvriendelijkheid van de hulpmiddelen voor de professionals en de ouders. We zijn immers niets met efficiënte en kwaliteitsvolle hulpmiddelen als ze niet gebruiksvriendelijk zijn voor de gebruikers.

7 Omschrijving van opzet en methode voor empirische exploratie

EXPOO ondersteunt het geïntegreerde werkveld jeugd- en gezinsbeleid. Als expertisecentrum wil EXPOO alles wat ze ontwikkelen en opzetten maximaal samen met hun werkveld uitvoeren. De hulpmiddelen voor pedagogisch adviseren die ze aanbieden zijn voor professionals die gebruikmaken van de methodiek pedagogisch adviseren. In het geïntegreerde werkveld jeugd- en gezinsbeleid situeren deze gesprekken zich vooral in de Huizen van het Kind en de consultatiebureaus van Kind en Gezin, die vaste partners zijn van de lokale Huizen van het Kind. Daarom vonden we het interessant om in de

Huizen van het Kind te kijken hoe in de praktijk het pedagogisch adviseren wordt toegepast. We hebben er dan ook voor gekozen om te beginnen met de afname van drie korte explorerende interviews bij enkele professionals die werkzaam zijn in de Opvoedingswinkels binnen de Huizen van het Kind. Die professionals voeren gesprekken met ouders met betrekking tot het pedagogische handelen en de opvoeding van hun kind. We kijken naar de ervaringen van professionals en via hen naar de beleving van ouders. We beseffen echter dat wat professionals ervaren over de beleving van ouders gekleurd is door hun betekenisgeving. Toch hopen we via de professionals het perspectief van de ouders voor een deel binnen te brengen in ons onderzoek.

Na de gesprekken in drie Huizen van het Kind kwam naar voren dat de hulpmiddelen die EXPOO aanbiedt via het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie daar amper gebruikt worden. Ook de methodiek pedagogisch adviseren wordt niet vaak gebruikt en de fasen (Blokland, 2015) hierbinnen worden minder afgelijnd toegepast. Om verdere informatie te bekomen en te kijken of het beperkte gebruik van pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen in de praktijk een algemene tendens is, besloten we een survey op te stellen via Qualtrics. De survey stelden we op, op basis van de informatie die we verkregen tijdens de explorerende interviews. De link naar deze survey is vermeld in de nieuwsbrief van EXPOO (maart 2022), die het expertisecentrum maandelijks verstuurt naar de partners. Door het grote bereik van ongeveer 500 professionals willen we te weten komen of het gebruik van deze hulpmiddelen ook op grote schaal beperkt is. De survey vormt een eerste inzicht in het perspectief van de professionals van binnenuit, wat meteen een link is met de theoretische basisoriëntatie die we kozen. We krijgen hierdoor inzicht in hoe vaak pedagogisch adviseren in de praktijk wordt gehanteerd en in het gebruik van de hulpmiddelen.

In het vervolg van het onderzoek willen we begrijpen wat er speelt bij professionals in verband met pedagogische adviesgesprekken en waar er een nood is aan hulpmiddelen. De interpretatie en betekenisgeving van professionals omtrent pedagogische adviesgesprekken en de hulpmiddelen daarbij staan hier dus centraal. Daarom kiezen we ervoor, aansluitend bij de geesteswetenschappelijke pedagogiek, om naast de drie explorerende interviews en de survey ook verdiepende interviews te doen met professionals. Die keuze baseren we op de kenmerken van een interview volgens Ravitch en Carl (2021). Volgens die auteurs kunnen interviews leiden tot een rijke beschrijving van ervaringen van de professionals waarbij we verschillende visies kunnen begrijpen. In lijn met dat laatste zullen we, naast interviews met medewerkers van de Huizen van het Kind, ook een interview afnemen bij een medewerker van een Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG). Om een zo breed mogelijk zicht te krijgen op het gebruik van pedagogisch adviseren in de praktijk interviewen we zowel

professionals die gebruikmaken van de methodiek, als zij die hier geen gebruik van maken. Er zal een interviewleidraad worden opgemaakt aan de hand van de antwoorden op de survey en de literatuurstudie om zo tot een semi-gestructureerd interview te komen. In lijn met het denkkader van GWP gaan we interpretatief te werk om pedagogisch adviseren van binnenuit te begrijpen. Doordat we ons baseren op de resultaten van de survey, kunnen we gericht vragen stellen en ingaan op wat er leeft bij professionals met betrekking tot pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen daarbij. De verdiepende interviews dienen als een inside-out perspectief en zullen ons voorzien van de informatie die we nodig hebben om de praktijk en haar noden te beschrijven.

De interviews zullen we transcriberen en vervolgens op een thematische manier coderen (Braun & Clarke, 2006). Het coderen dient ertoe labels toe te kennen aan datafragmenten. Dat zal helpen om een overzicht te bewaren, data te herorganiseren en zo conclusies te kunnen maken op basis van de informatie uit de interviews. Om de codering af te stemmen op ons onderzoek maken we een aantal keuzes die onze codering zullen leiden. Zo kiezen we ervoor om inductief te werk te gaan en niet te focussen op één aspect van de dataset, maar de codes zo te kiezen dat de volledige dataset op een betekenisvolle manier beschreven wordt (Braun & Clarke, 2006). Dat sluit aan bij de theoretische invalshoek van de GWP. We willen immers uitgaan van de ervaringen van de professionals en op basis daarvan nieuwe inzichten genereren. Die ervaringen willen we zo breed mogelijk bekijken en vormen dus de basis van deze nieuwe inzichten. De theorieën die reeds bestaan en worden getoetst vormen niet deze basis zoals wel het geval is bij de deductieve methode. Daarom zullen we via een proces van open codering codes toekennen op basis van de informatie die er in de interviews naar boven komt (Ravitch & Carl, 2021).

Deel III - Inbedding van de pedagogische vraag in wetenschappelijke literatuur

1 Algemene inleiding

In dit deel van onze bachelorproef gaan we in op verschillende hulpmiddelen die werden ontwikkeld door EXPOO en raadpleegbaar zijn in het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie (z.d.). Die hulpmiddelen delen we op volgens het verloop van een pedagogisch adviesgesprek, zoals beschreven door Blokland (2015). Die opmaak nemen we over van Kind en Gezin Academie (z.d.). We willen de praktijk toetsen aan theorie waarbij we belang hechten aan onze definitie van kwaliteit, gebaseerd op de kwaliteitseisen volgens Blokland (2015) en hierbij aansluitend ook aan effectiviteit als onderdeel van kwaliteit. We beginnen met het beschrijven van hulpmiddelen die kunnen dienen ter voorbereiding van een pedagogisch adviesgesprek. Daarna gaan we in op observatiemiddelen. Vervolgens bespreken we hulpmiddelen die gebruikt kunnen worden ter ondersteuning van het uitvoeren en uitwerken van een bepaalde aanpak. Ten slotte gaan we in op hulpmiddelen die gebruikt kunnen worden tijdens de evaluatie van een pedagogisch adviesgesprek (Kind en Gezin Academie, z.d.). We verdiepten ons verder in de impact van online werken op pedagogische adviesgesprekken en in het gebruik van online tools voor zowel de professional als de ouder.

We willen echter wel benadrukken dat de volgende hulpmiddelen geen wondermiddelen zijn. Ze hebben niet altijd het gewenste effect of zijn niet altijd nodig. Vanuit de geesteswetenschappelijke benadering kunnen we stellen dat opvoeden geen technische kwestie is. Het is een onvoorspelbaar, relationeel en een cultureel verschijnsel (Meijer, 2016). Het gebruik van hulpmiddelen moet daarom altijd op maat zijn van de context, het gezin en het kind zelf (Kind en Gezin Academie, z.d.).

2 Hulpmiddelen bij de voorbereiding van een adviesgesprek

In het volgende onderdeel bespreken we enkele hulpmiddelen, zoals momenteel opgenomen in het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie (z.d.), die gebruikt kunnen worden door een hulpverlener om een adviesgesprek te structureren of voor te bereiden. Dit zijn hulpmiddelen die de professional voor zichzelf kan gebruiken en dus niet rechtstreeks voor de ouder. Omdat we een beperkte hoeveelheid aan onderzoek vonden over bepaalde hulpmiddelen, beperken we ons tot het bekijken van de twee hulpmiddelen binnen cliëntgerichte en hypothesetoetsende hulpverlening.

2.1 Cliëntgerichte hulpverlening: het gespreksmodel van Gerard Egan (1994)

Het gespreksmodel van Egan (1994) is een model dat door de hulpverlener gebruikt kan worden om het gesprek te structureren. Het gesprek met de cliënt wordt gezien als een opeenvolging van verschillende fasen. De volgende fasen worden onderscheiden: probleemverheldering, probleemnuancering en probleembehandeling. Egan (1994) formuleert concreet welke doelen beoogd worden per fase en hoe er gehandeld kan worden als hulpverlener. In de fase van probleemverheldering

staan het eerste contact leggen en samen zicht krijgen op het probleem centraal. In de volgende fase, de probleemnuancering, staat het herformuleren van wat er gezegd werd, het kiezen van de (deel)problemen waarmee er aan de slag kan worden gegaan en het plaatsen van de problemen in zijn context centraal. Tot slot wordt de probleembehandelingsfase gekenmerkt door de volgende doelen: de definiëring en keuze van na te streven doelen en het bereiken van die doelen in termen van gedrag (Egan, 1994).

Het gespreksmodel van Egan sluit aan bij cliëntgerichte hulpverlening (Egan & Garouste, 2012). In cliëntgerichte hulpverlening wordt de rol van de cliënt sterk benadrukt. Zo kan de cliënt zelf ook verschillende rollen innemen: de hulpvrager, medeonderzoeker, uitvoerder van advies, tegenpartij of ervaringsdeskundige (Pameijer & van Beukering, 1999). Ook bij pedagogisch adviseren staan de ouders centraal, met hun vraag, hun mogelijkheden en hun beperkingen, en niet de pedagogisch adviseur (Blokland, 2015). Op die manier sluit het gespreksmodel aan bij pedagogisch adviseren.

Uit onderzoek blijkt dat cliëntgerichte hulpverlening voor verandering zorgt in de dynamiek van gesprekken tussen ouder en hulpverlener. Daarnaast toont onderzoek aan dat cliëntgerichte hulpverlening een belangrijke rol speelt in het creëren van ruimte om betekenissen te produceren die van belang kunnen zijn in het leven van de cliënten. Het faciliteert een evaluatieve en kritische positie van de cliënten met betrekking tot hun problemen. Daarnaast gaan de cliënten dieper in op het emotionele aspect en doen ze meer aan zelfonthulling (Velasquez & Montiel, 2018).

2.2 Hypothesetoetsende hulpverlening: het hypothesetoetsend model

Naast de cliëntgerichte hulpverlening is er de hypothesetoetsende hulpverlening. Deze is uitgewerkt in een model door Pameijer en van Beukering (1999). Het diagnostisch proces kan volgens hen wetenschappelijk benaderd worden door het gebruik van een hypothesetoetsend model bestaande uit de volgende kenmerken. Als eerste is het proces van begeleiding gebaseerd op hypothesen of vraagstellingen die vooropgesteld worden. Verder wordt de informatie die verzameld wordt tijdens de begeleiding hieraan getoetst. Tenslotte wordt de hypothese al dan niet bevestigd. Dat maakt het proces transparant, inzichtelijk en toetsbaar.

2.3 Verbondenheid hypothesetoetsend en cliëntgericht werken

Pameijer en van Beukering (1999) stellen dat er onder onderzoekers en diagnostici verwarring bestaat over de verbondenheid tussen hypothesetoetsend werken en cliëntgericht werken. Zo wordt het hypothesetoetsend model wel als methodologisch correct gezien, maar als cliëntonvriendelijk. Omgekeerd wordt cliëntgericht werken als methodologisch onverantwoord beschreven. Bennema-Sybrandy (1996, p. 55) presenteerde, als alternatief voor het hypothesetoetsend model, het

contractmodel omdat het hypothesetoetsend model volgens deze onderzoeker cliëntonvriendelijk is. Pameijer en van Beukering (1999) gaan hier niet mee akkoord en stellen daarentegen vast dat het hypothesetoetsend model ook relationele aspecten in een aantal fasen verwerkt, wat het dus niet cliëntonvriendelijk maakt. Cliëntgericht werken heeft volgens hen een methodologisch verantwoorde basis, het relationele staat echter centraler. Pameijer en van Beukering (1999) stellen dat zowel hypothesetoetsend als cliëntgericht werken waardevolle aspecten hebben, een combinatie van beide wenselijk is en het de kwaliteit van gesprekken verhoogt. Hoewel professionals de modellen niet altijd expliciet zullen benoemen, is het gebruik van een combinatie van beide het meest aangewezen voor adviesgesprekken.

3 Observatiemiddelen

In het volgende deel bespreken we observatiemiddelen. Een pedagogisch adviseur kan deze middelen gebruiken om een duidelijker beeld te krijgen van de vragen en problemen van ouders. Hierbij krijgen ouders een observatie-opdracht mee naar huis. De bedoeling is om te achterhalen hoe vaak een probleem zich voordoet en wat er allemaal schuilgaat achter een probleem. Ook voor ouders kan het handig zijn om met wat meer afstand naar de eigen situatie te kijken. Zo zien ze dat het gedrag misschien minder vaak voorkomt of minder problematisch is dan gedacht. Daarnaast kan het gedrag meer hanteerbaar worden voor de ouders. Door op een aandachtige manier te observeren, wordt er een objectief en overzichtelijk beeld geschept van de situatie wat zal helpen om dan samen een gepaste aanpak op te stellen (Kind en Gezin Academie, z.d.).

3.1 Functionele gedragsanalyse

De meeste observatiemiddelen zijn gebaseerd op de functionele gedragsanalyse, die voortkomt uit de sociale leertheorie. De sociale leertheorie stelt onder meer dat leren plaatsvindt wanneer een persoon associaties legt tussen gedrag en de negatieve of positieve effecten die erop volgen (Bandura, 1977, p. 17). Functionele gedragsanalyse die hieruit voortkomt stelt dat elk gedrag een functie heeft. Om inzicht te krijgen in gedrag is het met andere woorden belangrijk in te zien dat elk gedrag zowel een reactie is op een prikkel of situatie als gericht is op een gevolg (Van Acker, 2005, p. 39). Functionele gedragsanalyse heeft als doel een zicht te geven op wat er voorafgaat aan gedrag (de antecedenten), het gedrag zelf en datgene waarop het gedrag gericht is (de consequenties). Zo stelt het ouders alsook professionals in staat om een duidelijker beeld te krijgen van het gedrag van zowel het kind als van de ouder zelf, en van de omgevingsfactoren die het gedrag beïnvloeden (Dunlap & Fox, 2011). Omdat ouders in staat zijn de functies van het gedrag van hun kind te identificeren, is het belangrijk dat ze eerst in staat zijn het gedrag gedragsmatig te verwoorden alsook de antecedenten en consequenties van het gedrag te identificeren. Dit is nodig om later samen met de professional een effectieve aanpak te

kunnen kiezen die aansluit bij de functies van het gedrag van het kind (McNeil et al., 2002). Het onderzoek van Arndorfer et al. (1992) heeft immers aangetoond dat interventies die gebaseerd zijn op de functies van gedrag effectief zijn.

Om ouders te helpen bij het identificeren van de functies van het gedrag zijn er een aantal observatiemiddelen beschikbaar: het gedragsdagboek en het SGG-schema (Situatie-Gedrag-Gevolg volgens Blokland, 2015, p. 136). Het gedragsdagboek wordt gebruikt om een duidelijker beeld te krijgen van zowel de omgang tussen ouder en kind als elementen die bepaald gedrag uitlokken of in stand houden. Hierin noteren ouders eerst wanneer en waar het gedrag zich voordeed, alsook wat er aan het gedrag voorafging. Daarna noteren ze wat hun reactie was op het gedrag van het kind en wat het effect was van die reactie op het kind. Als laatste noteren ze wat ze als ouder voelden en dachten bij de bovenstaande elementen. Hierbij gaat het om gedrag dat niet al te vaak voorkomt en dat uiterlijk zichtbaar is (dat je kunt zien en/of horen). Daarnaast moet het ook een begin en einde hebben (bijvoorbeeld huilen). Het Situatie-Gedrag-Gevolg schema (SGG-schema volgens Blokland, 2015, p. 136) is een variant op het gedragsdagboek. Het hulpmiddel is iets eenvoudiger dan het gedragsdagboek en vraagt minder tijd van de ouders. Hierin staat de 'S' voor de situatie of omstandigheden waarin iets gebeurt en wat net voor het gedrag is opgetreden. De eerste 'G' staat voor het gedrag dat ouders willen veranderen of het gedrag dat ze meer willen zien. De tweede 'G' staat voor de gevolgen van het gedrag (Kind en Gezin Academie, z.d.). Volgens dat model wordt gedrag beïnvloed door zowel de situatie als de gevolgen (Luman & Staff, 2018). Daarnaast zagen we in de literatuur het Antecedent Behavior Consequent schema (ABC-schema) veel terugkomen. Dat schema is echter slechts een andere benaming voor het SGG-schema.

Verder zijn er observatiemiddelen die een zicht geven op wanneer het gedrag voorkomt, hoe vaak het voorkomt en hoelang het gedrag duurt: Tijdstip noteren, Telkaart en Tijdmeting. Bij tijdstip noteren gaan de ouders na of een bepaald gedrag in relatie staat tot het moment van de dag. Dat gaat over gedrag dat vaak voorkomt. Daarnaast moet het gaan over gedrag dat ofwel zeer snel komt en gaat, ofwel geen duidelijk begin en geen einde heeft (bijvoorbeeld duimzuigen). Bij een telkaart gaan de ouders na hoeveel keer een bepaald gedrag van het kind voorkomt. Zo komen ouders te weten of het gedrag meer of minder voorkomt. Hierbij gaat het om uiterlijk waarneembaar gedrag dat niet te vaak voorkomt en dat een duidelijk begin en einde heeft. Met de tijdmeting krijgen ouders een beeld van hoelang een bepaald probleem of ongewenst gedrag van het kind duurt. Zo kunnen ze ontdekken of het gedrag meer of minder voorkomt, of het korter of langer duurt en of er veranderingen in het gedrag plaatsvinden (Kind en Gezin Academie, z.d.). Het noteren van al deze zaken kan bijdragen aan de

functionele gedragsanalyse. Er wordt bijvoorbeeld informatie meegegeven over wanneer een gedrag zich voordoet waardoor er dan gericht gekeken kan worden naar wat er zich voor en na het gedrag afspeelt. Dit doet de efficiëntie van de functionele gedragsanalyse toenemen (Andorfer & Miltenberger, 1993).

Met alle informatie die aan de hand van deze observatiemiddelen wordt verzameld, kan er dan een 'Prioriteitenlijst' worden opgesteld. Hierbij noteren ouders onder elkaar alle gedragingen, zowel van zichzelf als van het kind, die ze veranderd willen zien. Gedrag dat bij elkaar hoort, wordt dan samengenomen en er wordt een rangordening gemaakt. Op die manier wordt er orde aangebracht in de lijst met problemen of te leren gedrag en kan er beslist worden met welk gedrag ouders in een volgende stap als eerste aan de slag willen gaan (Kind en Gezin Academie, z.d.).

4 Hulpmiddelen bij de uitwerking en uitvoering aanpak van een pedagogisch adviesgesprek

4.1 Algemeen

Wanneer er een duidelijk beeld is geschetst over de situatie, kan de hulpverlener samen met de ouders op zoek gaan naar een adequate aanpak. Afstemming op en het vinden van aansluiting bij de ouders is hierbij cruciaal (Nys, 2010). Er worden doelen en een plan van aanpak opgesteld. Verschillende hulpmiddelen kunnen die aanpak en bijgevolg de ouders ondersteunen. Het hulpmiddel moet in functie van het doel gekozen worden. Het hulpmiddel helpt ouders te betrekken, bewust bezig te zijn, veranderingen in gedrag van het kind te zien en hierop te reflecteren alsook op hun eigen gedrag en aanpak. De verschillende hulpmiddelen worden onderverdeeld in drie categorieën: structurerende hulpmiddelen, gedrag-belonende hulpmiddelen en concrete hulpmiddelen. Het is belangrijk dat de gekozen hulpmiddelen haalbaar zijn voor zowel de ouders als het kind en dat de achterliggende principes, doelen en het systeem duidelijk zijn. Na gebruik is het belangrijk tijd te maken voor een nabespreking (Kind en Gezin Academie, z.d.). Hoewel we vaak ingaan op voorbeelden voor kinderen, is een belangrijke nuance hierbij dat de hulpmiddelen niet enkel voor kinderen, maar ook voor adolescenten geschikt kunnen zijn.

Bij de opbouw en aanbieding van de hulpmiddelen moet rekening gehouden worden met de persoonlijkheid, individuele interesses, de leeftijd en/of ontwikkelingsfase en eventueel specifieke noden¹ van het kind (Kind en Gezin Academie, z.d.). Dat sluit aan bij het idee van goodness of fit in

¹ Onder specifieke noden verstaan we onder andere verstandelijke beperkingen en ontwikkelingsstoornissen zoals ASS. Sommige hulpmiddelen kunnen bij deze specifieke noden meer aangewezen zijn dan andere. Zo kan een structuurkaart handig zijn voor een adolescent met ASS, maar minder voor een adolescent zonder een ontwikkelingsstoornis.

opvoeding, wat slaat op de verenigbaarheid van temperament en omgeving dat we kunnen terugvinden in de hulpmiddelen. Met andere woorden: kindkenmerken bepalen mee de opvoedingsaanpak (Chess & Thomas, 1999).

De hulpmiddelen die aan bod komen zijn vooral gericht op het microniveau in het ecologische model van Bronfenbrenner. Dat zijn de relaties tussen het kind en de directe omgeving (Hess & Schultz, 2008). Hier gaat het specifiek over de interactie tussen ouders en kinderen; een dyadische relatie.

4.2 Structurerende hulpmiddelen

Volgens Blokland (2015) is continuïteit en stabiliteit in het gezinsleven een voorwaarde om kinderen te ondersteunen in opgroeien. Structuur kan helpen om dit te garanderen: door het gebruik van structurerende hulpmiddelen kunnen ouders continuïteit en stabiliteit, zowel voor zichzelf als voor de kinderen binnen het gezin, tastbaar maken.

Zoals Vansteenkiste et al. (2007) beschrijven in een schoolcontext, kan structuur een facilitator zijn voor intrinsieke motivatie bij kinderen. Die intrinsieke motivatie is een belangrijke factor in de zelfdeterminatietheorie, die gebaseerd is op een positief en humanistisch mensbeeld. Er wordt van uitgegaan dat mensen proactief hun omgeving vormgeven. De motor van het optimaal functioneren van de mens ligt volgens de theorie binnen de drie psychologische basisbehoeftes: de behoefte aan autonomie, betrokkenheid en competentie (Van den Broeck et al., 2009). Door te voldoen aan die drie basisbehoeften, wordt intrinsieke motivatie bereikt.

4.2.1 Structuurkaarten

Een voorbeeld van een hulpmiddel dat structuur kan bieden in een gezin is een structuurkaart. Gezinnen kunnen het hulpmiddel gebruiken om een planning te implementeren en om structuur in een (terugkerende) activiteit, taak of gebeurtenis te brengen. Dat wordt mogelijk gemaakt door delen overzichtelijk en duidelijk op te splitsen (Kind en Gezin Academie, z.d.). Zelfstandig gedrag wordt aangemoedigd door het kind te herinneren aan afspraken en zelfsturend gedrag te bevorderen (De Maeght, 2022). Door het afbeelden van de activiteiten krijgen kinderen houvast en rust en krijgt het gezinsleven structuur. Door zelfstandig gedrag aan te moedigen, in combinatie met het overzicht dat de structuurkaart biedt, versterkt de autonome motivatie bij het kind (Kind en Gezin Academie, z.d.). Volgens de sociale leertheorie kan het bieden van structuur gewenst gedrag op een proactieve manier aanleren of bevorderen. Dat is een positieve opvoedingsaanpak aangezien de tussenkomst niet wacht totdat er zich ongewenst gedrag voordoet, wat dan soms gepaard gaat met straffen of negatieve reacties en meestal noch voor het kind, noch voor de ouder een aangename aanpak is (Van Leeuwen, 2021).

Zoals bij elk hulpmiddel moet de professional samen met de ouder de doelen en implementatie nagaan, waarvoor de kaarten gebruikt moeten worden. De ouders dienen samen met het kind, op een betrokken manier, de activiteit stap voor stap te overlopen, de bedoeling uit te leggen en het schema op een gepaste plaats en in de juiste volgorde op te hangen. De kaarten moeten visueel overzichtelijk zijn en moeten aangepast kunnen worden aan mogelijke veranderingen (Kind en Gezin Academie, z.d.). De structuurkaarten kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden door ouders die hun kind willen helpen bij hun huiswerk: 'structuurkaarten voor huiswerk' (Groeimee, z.d.). Andere voorbeelden zijn weekplannen en woonplannen. Er zijn verschillende kaarten en planners beschikbaar waarop activiteiten afgebeeld staan, maar het beste is om ze op te laten stellen door ouder en kind samen. Concluderend worden hier zowel de behoefte aan autonomie als de behoefte aan competentie en aan betrokkenheid ingevuld. Dat hulpmiddel kunnen we dus koppelen aan de zelfdeterminatietheorie van Vansteenkiste et al. (2007).

4.2.2 *Activiteitenlijst*

Een ander hulpmiddel voor het bieden van structuur is een activiteitenlijst. Een activiteitenlijst houdt in dat men noteert welke activiteiten de ouder met het kind kan doen. Hierdoor stimuleert de professional de ouder om tijd door te brengen met de kinderen. Dat hulpmiddel hangt niet vast aan een specifieke situatie, maar kan in elk pedagogisch gesprek gebruikt worden (Kind en Gezin Academie, z.d.).

Wanneer ouders houvast hebben door de structuur van een activiteitenlijst, kunnen ze de basisbehoefte van betrokkenheid vervullen bij zichzelf en bij hun kind. Deze basisbehoefte wordt gedefinieerd als "de wens om positieve relaties op te bouwen met anderen, zich geliefd en verzorgd te voelen en zelf voor anderen te zorgen" (Van den Broeck et al., 2009, p. 319). De basisbehoeften autonomie en competentie worden echter weinig tot niet vervuld met dit hulpmiddel. Het samen doen van de activiteiten door ouder en kind zorgt voor een aantal voordelen. Ginsburg (2007) wijst op de voordelen van het spelen tussen ouder en kind die plaatsvinden binnen die activiteiten. Als eerste heeft het spelen een belangrijke invloed op de gezonde hersenontwikkeling. Kinderen kunnen aan de hand van spelen de wereld ontdekken door gebruik te maken van rollenspellen. Daarnaast ontwikkelen ze via spel nieuwe competenties waardoor het zelfvertrouwen verhoogt. De interacties tijdens het spelen zorgen er ook voor dat kinderen het gevoel krijgen dat ze alle aandacht hebben en dat helpt de waardevolle relatie tussen ouder en kind te versterken (Ginsburg, 2007). Om die redenen is het effectief om een activiteitenlijst op te stellen tussen ouder en kind, aangezien dit het spelen stimuleert. Ook voor adolescenten kan de activiteitenlijst helpen bij het maken van een verbinding met de ouder en zorgen voor meer betrokkenheid van de ouder.

4.2.3 *Aftelkalender*

Een laatste voorbeeld van structurerende hulpmiddelen is de aftelkalender. Voorbeelden hiervan zijn aftellen naar de Sint, Kerst, de eerste schooldag, de verjaardag van het kind, op vakantie gaan of een ziekenhuisopname (Kind en Gezin Academie, z.d.). Met een aftelkalender kan er worden afgeteld naar een bepaald moment door middel van een visuele voorstelling. Die visualisatie biedt structuur in wat voor kinderen onoverzichtelijk kan zijn. Kinderen hebben een mechanisme dat perceptie van tijd reguleert, maar dat mechanisme is nog niet volgroeid. Daarvoor heeft het kind verschillende ervaringen met tijd nodig, in combinatie met maturatie (Droit-Volet et al., 2007).

Zoals aangegeven door Burk et al. (1999a, 1999b) kan het gebruik van een kalender helpen bij de ontwikkeling van wiskundige vaardigheden bij kleuters en leerlingen van de eerste graad lager onderwijs. Een (aftel-)kalender draagt bij tot de basisbehoefte van competentie, die inhoudt dat kinderen de omgeving doorhebben en erop kunnen inspelen (Van den Broeck et al., 2016). Aan de overige twee behoeften (autonomie en verbondenheid) wordt hier weinig of niet voldaan. Het gebruik van cijfers in kalenders zorgt voor geschikte en waardevolle concepten in een rijke leercontext voor jonge kinderen. Ethridge en King (2005) wijzen er echter op dat de cognitieve ontwikkeling bij kinderen in de pre-operationele fase niet in overeenstemming is met de instructionele intenties ervan. Kinderen in deze fase hebben moeite met het begrijpen van de concepten van het gebruik van cijfers bij (aftel)kalenders.

4.3 Gedragsbelonende hulpmiddelen: sociale leertheorie

4.3.1 *Beloningskaart en lijst beloningen*

Samen met de cognitieve gedragstherapie vormt de sociale leertheorie, ontwikkeld door Bandura, de basis voor hedendaagse gedragstherapie (Fishman & Franks, 1998). Bandura stelt dat mensen van elkaar leren (sociaal element) door hun gedrag te observeren en te modelleren (gedragsbenadering): een sociaal-gedragsmatige benadering van leren. Ook de cognitieve processen worden in rekening gebracht bij het verklaren van gedrag doordat Bandura wijst op een tegenstelling tussen observationele en directe imitatie. Mensen leren door observatie, maar hun cognitieve processen zijn bepalend voor het al dan niet imiteren van het geobserveerde gedrag (Rumjaun & Narod, 2020).

Beloningskaarten zijn een toepassing van de sociale leertheorie. Het hulpmiddel is gericht op gedragsaanpassing (Desruisseaux et al., 2012): de bevordering van gewenst gedrag. Op die manier helpen beloningskaarten om te gaan met eventueel negatief gedrag (Grusec, 1992). Het doel is in andere woorden gedrag versterken: bekrachtigen door beloning (Desruisseaux et al., 2012). In de

literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen positieve en negatieve bekrachtiging. De beloningskaarten zijn een vorm van positieve bekrachtiging: er wordt iets positiefs toegevoegd aan de omgeving van het kind, namelijk een beloning. Daarnaast kan het hulpmiddel ook teruggebracht worden op het S-O-R-C model. Dit model ziet elk gedrag als resultaat van verbindingen tussen prikkels, gedrag en gevolgen van gedrag. Volgens dit leermodel leiden de beloningen tot een reactie waardoor het negatieve gedrag ophoudt (Van Acker, 2005, pp. 34–54), en zijn de beloningskaarten dus een effectief hulpmiddel.

Volgens Desruisseaux et al. (2012) is een mogelijk voordeel voor het gezinssysteem dat het gebruik van de beloningssystemen een actieve rol en betrokkenheid van ouders vereist in de gedragsaanpassing van hun kind. De ouders moeten samenwerken met hun kind, wat kan zorgen voor grote stappen in het veranderingsproces. Daarnaast zorgt een beloningssysteem volgens Desruisseaux et al. (2012) voor een toename in de kansen voor het maken van leeftijdsadequate beslissingen. Een ander mogelijk voordeel dat de auteurs aanhalen, is het verwerven van autonomie. Beloningssystemen maken immers deel uit van het maatschappelijk functioneren. Zo krijgen mensen bij bepaalde winkels stempelkaarten als beloning voor de loyaliteit als klant en het consumentengedrag. Voor kinderen kan een eigen beloningskaart dus een reflectie zijn van onafhankelijkheid en van volwassenheid.

Beloningskaarten worden gebruikt om gewenst gedrag te stimuleren, bijvoorbeeld de kamer opruimen, zindelijkheidstraining, op tijd thuis zijn of het bord leegeten. Het doel is een gedragsverandering teweegbrengen bij kinderen om hen een nieuwe vaardigheid te leren of hen een reeks taken te laten uitvoeren. De beloningskaarten kunnen hierbij een extra motivatie zijn voor de kinderen. Het kind kan bijvoorbeeld stickers, stempels, smileys of duimpjes ('tokens') verzamelen wanneer het kind het gewenste gedrag stelt. Bij een afgesproken verzamelde aantal tokens verdient het kind een 'echte' beloning. Deze beloning is het best afwisselend activiteit en materieel. De sociale beloning moet hierbij altijd aanwezig zijn (Kind en Gezin Academie, z.d.). Sociale beloningen zijn onder andere: complimenten, loven, aanmoedigen, waardering uiten, glimlachen of knikken en vriendelijk zijn. Actiebeloningen worden ook 'oudertijd' genoemd en verwijzen naar activiteiten zoals uitstapjes doen, samen ergens naartoe gaan of iets doen en spelen. Daarnaast zijn er materiële beloningen zoals extra zakgeld, een cadeautje, snoep... Ook de tokens vallen onder de materiële beloningen. Naast deze verschillende vormen van belonen zijn er ook privileges, zoals langer op de iPad mogen, later opblijven of een fijne activiteit doen met de ouders, die gebruikt kunnen worden als beloning (Voets & Michielsen, 2016).

Op voorhand moet er beslist worden waarvoor het beloningssysteem gebruikt wordt. Daarvoor moeten de ouders het gedrag concreet beschrijven en nagaan of dit wel haalbaar is voor het kind. Het gewenste gedrag moet concreet en duidelijk zijn. Daarnaast moet de 'echte' beloning vooraf worden bepaald. De ouders leggen verder aan het kind uit hoe het systeem werkt. De nadruk moet gelegd worden op wat er goed gaat; de ouders belonen hun kind ook met woorden. Ook dat hulpmiddel moet aangepast worden aan de specifieke noden van het kind om succesvol te kunnen zijn. Hierbij moet er rekening worden gehouden met de leeftijd en persoonlijkheid (Desruisseaux et al., 2012). Zo kan een kind bijvoorbeeld zelf een beloning kiezen. Daarnaast moet het systeem overzichtelijk en eenvoudig zijn (Kind en Gezin Academie, z.d.).

Een ander hulpmiddel dat uitgaat van de sociale leertheorie is de lijst beloningen. De bedoeling van dat hulpmiddel is dat de ouders een lijst maken met beloningen of versterkers die haalbaar en aangepast zijn aan het kind en het gezin. Als ouders vragen hebben over het belonen van gedrag kunnen deze lijsten handig zijn bij pedagogische adviesgesprekken. Daarnaast kan het als aanvulling fungeren bij beloningskaarten. Bij het opmaken van de lijst worden er drie kolommen onderscheiden: sociale-, activiteiten- en materiële versterkers of beloningen. De professional moet deze soorten beloningen duiden aan de ouders. De versterkers en activiteiten moeten afgestemd zijn op het kind en wat het leuk vindt. De materiële beloningen moeten ook financieel haalbaar zijn (Kind en Gezin Academie, z.d.). Dat hulpmiddel kan op dezelfde manier als de beloningskaarten verbonden worden met de sociale leertheorie.

4.4 Concrete hulpmiddelen: hechtingstheorie

De hechtingstheorie, ontwikkeld door Bowlby, stelt dat baby's in hun eerste levensjaren nood hebben aan een hechtingsfiguur. Zo creëert het kind een basisgevoel van veiligheid, als fundament voor latere relaties. Deze hechting kan veilig of onveilig zijn, afhankelijk van de ervaringen in de eerste levensjaren (McLeod, 2017).

Een hulpmiddel om deze interpersoonlijke relatie tussen ouder en kind te verbeteren, is de opvoedingspiramide. Dat hulpmiddel wordt gebruikt om ouders te ondersteunen in de omgang met het temperament van hun kind. Het helpt ouders en opvoedingsverantwoordelijken inzicht te krijgen in hun eigen ouderlijke vaardigheden. Doordat het hulpmiddel de interpersoonlijke relatie verbetert, zet het in op de gehechtheid tussen ouder en kind. Hierdoor ontstaat een basisgevoel van veiligheid bij het kind (Webster-Stratton & Hancock, 1998).

Dat hulpmiddel is ontwikkeld door Carolyn Webster-Stratton en wordt gebruikt in 'The Incredible Years training', oftewel 'Pittige Jaren'. Deze trainingen zijn gericht op het voorkomen van

agressie, naast het geven van gewone opvoedingsmaatregelen. Die maatregelen worden gecategoriseerd in de opvoedingspiramide die daarmee de basis vormt van de trainingen (Meijer, 2007). Er zijn verschillende studies gedaan naar de effectiviteit van de trainingen van Webster-Stratton, bijvoorbeeld door Patterson, Mockford en Stewart-Brown (2005) naar de perceptie van de ouders over de waarde van ouderprogramma's. Zij rapporteren veel positieve gevolgen zoals meer zelfvertrouwen, verbeteringen in het gedrag van de kinderen, betere relaties met hun kinderen, ... Verder kan geconcludeerd worden dat deze trainingen effectief zijn voor zowel ouders met kinderen die niet in het klinische bereik liggen als voor ouders van kinderen met gedrag in het klinische bereik.

4.5 Concrete hulpmiddelen: informatietheorie

De informatietheorie houdt in dat men nauwkeurige informatie verkrijgt doordat de antwoorden op een continuüm of in meerdere categorieën worden gegeven (Zavala-Rojas, 2014). De theorie vertoont overlap met de communicatietheorie (Markowsky, n.d.), waarbinnen communicatie gebeurt via een gemeenschappelijk systeem van symbolen tussen individuen. Een hulpmiddel dat hierbinnen past is de gevoelens thermometer. Dat hulpmiddel houdt een systeem van symbolen (emoticons) in waarmee individuen over gevoelens kunnen communiceren (Gordon, n.d.). Daarnaast is het hulpmiddel opgedeeld in meerdere categorieën, en is het ingedeeld als een thermometer.

De gevoelsmeter, ofwel gevoelsthermometer, is een procedure om de gevoelens van het kind te meten. Positieve gevoelens worden aangeduid met warme temperaturen, negatieve gevoelens met koude temperaturen (Zavala-Rojas, 2014). Er ontstaat een zicht op het verloop van de gevoelens, en op hoe het kind de gevoelens kan controleren. Belangrijk hierbij is dat de vormgeving van het hulpmiddel aansluit bij de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de interesses van het kind (Kind en Gezin Academie, z.d.). De gevoelsmeter hoeft niet een thermometer te zijn maar kan ook voorkomen als een deurhanger, stoplicht, gevoelsdagboek, etc (Leermiddelen, z.d.).

Deze gevoelsmeter bestaat zowel op papier als in een app. De app 'Gevoelsthermometer' is online terug te vinden en gratis te downloaden. Hierin kan het kind aangeven hoe het zich voelt. Hierdoor kan men zijn eigen gevoelens registreren, met de mogelijkheid om meer inzicht te krijgen in de eigen gevoelens. Ook de hulpverlener kan de gevoelens van de cliënt opvolgen waardoor hij de cliënt kan helpen zijn gevoelens beter te begrijpen en er betekenis aan te geven (Gevoelsthermometer, z.d.).

4.6 Concrete hulpmiddelen: contracttheorie

De contracttheorie bestudeert hoe mensen onderling overeenkomsten construeren, waarbij tegenstrijdige partijen tot een overeenkomst komen ondanks conflicterende interesses (Liberto, 2019). Een hulpmiddel dat binnen die theorie past is het contract tussen ouder en kind. Hierbij maken ouder en kind een duidelijke afspraak die ingezet kan worden wanneer er veel discussies zijn over een specifiek

onderwerp. Door dat contract gaan ouder en kind een engagement aan waarbij het van belang is om na verloop van tijd het contract te evalueren en eventueel bij te sturen (Kind en Gezin Academie, z.d.).

Het hulpmiddel past binnen die theorie op basis van het principe 'moreel risico'. Dat houdt het risico-verhogend gedrag van mensen in, indien zij niet direct risico lopen voor hun eigen daden. Deze personen moeten de schade niet zelf opnemen (Kenton, 2020). Door het gebruik van een contract, kan men de gedragingen van de persoon vastleggen (Köszegi, 2014). Het doel is om bewust te worden van dit morele risico en op basis hiervan een contract op te stellen tussen ouder en kind. Het contract minimaliseert dan het risicovol gedrag en promoot het aangepast gedrag van het kind.

4.7 Concrete hulpmiddelen voor ouders: zelf-determinatietheorie

Net als de structurerende hulpmiddelen, kunnen de concrete hulpmiddelen voor ouders gelinkt worden aan de zelfdeterminatietheorie. Wanneer de drie basisbehoeften voor ouders vervuld zijn, kunnen ze zich beter in hun vel voelen en beter presteren. Dat zorgt er vervolgens voor dat de ouders een meer gebalanceerd leven kunnen leiden en beter kunnen omgaan met de eigen kinderen (Van den Broeck et al., 2016).

Een voorbeeld van een concreet hulpmiddel is de 'ik zorg voor mezelf lijst voor ouders': een overzicht met activiteiten die ouders kunnen toepassen met als doel om tijd te maken voor zichzelf. Het is van belang om voor zichzelf te zorgen, zeker als de ouder moeilijkheden ervaart in de opvoeding (Kind en Gezin Academie, z.d.), wat ervoor kan zorgen dat de basisbehoeften van de ouders vervuld zijn. Doordat ouders aan de basisbehoeftes voldoen door gebruik te maken van dit hulpmiddel, voelen ze zich beter in hun vel en zijn de ouders dus sterker om moeilijkheden in de opvoeding aan te kunnen (Van den Broeck et al., 2016).

Een ander hulpmiddel is de 'ik kom tot rust lijst voor ouders'. Ouders maken die lijsten om ze te kunnen toepassen na bijvoorbeeld een moeilijke situatie (Kind en Gezin Academie, z.d.). Deze lijsten zorgen ervoor dat ouders voldoen aan de drie basisbehoeften waardoor ze zich beter in hun vel voelen, wat bijdraagt aan het beter omgaan met de opvoeding van het kind en de moeilijke situaties daarbij (Van den Broeck et al., 2016).

5 Hulpmiddelen voor evaluatie van het adviesgesprek

Een fundamenteel element van een pedagogisch adviesgesprek, is aansluiting bij de vraag van de ouder (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018). Daarom is het van belang dat de hulpverlener zijn aanpak evalueert. Om de pedagogisch adviseur te ondersteunen in die evaluatie, is er in het hulpmiddelenpakket een evaluatieformulier en een checklist opgenomen. Het evaluatieformulier enerzijds kan de adviseur helpen om tijdens het gesprek belangrijke zaken op te schrijven, maar ook om achteraf het verloop te evalueren (Kind en Gezin Academie, z.d.). De checklist anderzijds kan ingezet

worden als hulpmiddel bij reflectie na het gesprek en is gebaseerd op de fasen van pedagogisch adviseren volgens Blokland (2015). Daarnaast is het een beknopte samenvatting van de fasen van pedagogisch adviseren, waarbij de hulpverlener na afloop van het gesprek overloopt of een onderwerp of actie al dan niet aan bod kwam (Kind en Gezin Academie, z.d.).

Korthagen (1998) beschrijft het belang van reflectie, door systematisch na te denken over een gebeurtenis in de context van onderwijs. Toegepast op pedagogisch adviseren, kan de adviseur door die reflectie leren uit ervaringen en zo de kwaliteit van de gesprekken steeds verbeteren. Reflectie kan behulpzaam zijn voor zowel beginnende als ervaren pedagogisch adviseurs, bijvoorbeeld om te voorkomen dat die laatste groep handelt uit automatisme en daarbij niet meer opmerkt waar de adviesgesprekken minder optimaal verlopen. Ook in de praktijk van opvoedingsondersteuning in het algemeen staat reflectie centraal, waarbij er hulpmiddelen zijn ontwikkeld die de reflectie op de praktijk van opvoedingsondersteuning kunnen faciliteren, bijvoorbeeld de kwaliteitswijzer opvoedingsondersteuning (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2019). Daarnaast zijn er twee hulpmiddelen opgenomen in het e-learningpakket, specifiek voor pedagogisch adviseurs (Kind en Gezin Academie, z.d.). Onderzoek van Sicora (2017) toont aan dat het formuleren van slimme vragen (bijvoorbeeld vragen als 'what', 'so what' en 'now what' die Borton (1970) formuleerde) of korte schriftelijke reflectie de meest effectieve vormen van reflectie blijken. Echter, uit onderzoek van Ryding et al. (2018) bij sociaal werkers blijkt dat professionals vaak geen tijd hebben om reflectie uit te schrijven. Hierdoor kunnen de hulpmiddelen in het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie, waarin korte vragen ter reflectie opgesteld staan, goed gebruikt worden (Kind en Gezin Academie, z.d.).

6 Online werken voor professionals

Tijdens de coronapandemie vond er een grote omschakeling plaats naar hulp en ondersteuning bieden vanop afstand. Door de ingrijpende maatregelen moesten professionals hun contacten met ouders online vormgeven. Ze gingen op zoek naar creatieve manieren om de kwaliteit van de ondersteuning te behouden hoewel er letterlijk een grotere afstand tussen ouders en professional ontstond. In opvoedingsinterventies worden frequenter technologische strategieën gebruikt om vorm te geven aan behandelingen en ondersteuning. De nood aan ontwikkeling van apps en websites voor ouders, om kwaliteitsvolle informatie te kunnen vinden over opvoeding, lijkt hoog (Beerens, 2021).

Verschillende studies (Weeland & van Rooij, 2021; Connolly e.a., 2020) tonen aan dat zowel professionals als ouders online werken niet altijd negatief ervaren. Online afspraken maken en bellen is voor een ouder vaak makkelijker in te plannen in een druk gezinsleven. Het bespaart professionals veel tijd en voor bepaalde gezinnen kan het laagdrempelig werken om zich niet meer te moeten

verplaatsen. Door online ondersteuning, via bijvoorbeeld een app op de smartphone, kunnen ouders op elk moment ergens terecht met hun vragen. Onafhankelijk van de tijd of plaats waar men zich bevindt kunnen professionals antwoord bieden op de vraag die ouders zich stellen. Er wordt dus zelf bepaald waar, wanneer en aan wie ze hun opvoedingsvraag voorleggen. Doordat steeds meer organisaties gebruikmaken van sociale media, kan online ondersteuning er ook voor zorgen dat ouders contact hebben met elkaar. Hierdoor kunnen ze het gevoel krijgen dat ze niet alleen zijn, waardoor ze steviger in hun schoenen staan bij het opvoeden van hun kinderen. Vaak ervaren ouders een drempel om ondersteuning te zoeken omdat dat de indruk wekt dat ze slechte ouders zijn. Een online platform zorgt ervoor dat ze anoniem naar hulp kunnen zoeken (Burggraaf-Huiskes, 2021, p.227-228).

Toch moeten professionals aan bepaalde randvoorwaarden voldoen om online werken in de toekomst te optimaliseren. In een fysieke ruimte is het makkelijker om non-verbale signalen van ouders op te vangen. Daarom kan communiceren via e-mail of chat een uitdaging zijn om advies op maat te geven. Er wordt niet veel vrijgegeven over de context waarin men verkeert (Burggraaf-Huiskes, 2021, p. 230). Aangezien de coronapandemie het online leven in een stroomvaart zette, voelden professionals zich vaak onbekwaam in het gebruik van online tools. Hoe kan de privacy verzekerd worden bij het werken met online middelen? Hoe kan ik de fysieke afstand overbruggen en verbondenheid met mijn cliënt vinden via een onlinegesprek? Dat waren enkele bezorgdheden van professionals in de jeugdhulp (Aafjes-van Doorn et al., 2020). Daarnaast kan het gebruik van online hulpmiddelen een drempel zijn voor ouders: niet iedereen heeft toegang tot het internet of beschikt over de nodige kennis om informatie en ondersteuning op een kwaliteitsvolle manier te verkrijgen. Verder is het een vereiste dat ouders de noodzakelijke type -en taalvaardigheden beheersen (Burggraaf-Huiskes, 2021, p. 230-231). Conceptueel gezien heeft het gebruik van communicatiestrategieën ondersteund door technologie, het potentieel om deze belemmeringen te minimaliseren en de brede verspreiding van empirisch onderbouwde interventies te bevorderen. Het is hierbij echter van belang dat professionals op de hoogte zijn van alle beschikbare apps en websites (Jones et al., 2013). EXPOO bevroeg professionals in het preventieve werkveld naar hun ervaringen tijdens de coronapandemie. Hieruit kwam naar voren dat via beeldbellen het mogelijks een drempel kan vormen dat ouders hun huiskamer zichtbaar is. Daarnaast werd het voorbereiden van ouders op blended ondersteuning genoemd als een belangrijk punt voor de toekomst om zo veel mogelijk ouders hierover te informeren en te bereiken (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, z.d.).

We willen hierbij opmerken dat er in de literatuur evidentie lijkt te ontbreken of online hulpmiddelen voor alle sociaaleconomische klassen efficiënt zijn. Daarnaast is het ons niet duidelijk of

professionals op de hoogte zijn van alle beschikbare websites en apps en deze op een heldere manier bij ouders introduceren alsook hen wegwijs maken in het veld van opvoedings- en gezinsondersteuning dat steeds meer online wordt aangeboden. Ten slotte zijn de bevindingen in de literatuur over het online werken van professionals met cliënten in de jeugdhulp niet allemaal toegepast op online adviesgesprekken. Het gaat in de meeste studies over een langdurige opvolging en niet over een eenmalig adviesgesprek. We moeten hier dus kritisch naar kijken.

6.1 Effectiviteit van online opvoedingsondersteuning

Omdat online opvoedingsondersteuning nog maar recent ontwikkeld is, is er nog niet veel bekend over het gebruik en de effectiviteit ervan. Vooral informele websites zijn van wisselende kwaliteit omdat deze amper door wetenschappelijk onderzoek worden gestaafd. De review van Hall en Bierman (2015) toont aan dat informatieve websites het meest toegankelijk zijn voor ouders. Websites zijn makkelijk te begrijpen omdat ze verschillende media, zowel beeld- als tekstmateriaal, op één platform kunnen plaatsen. Uit deze review besluit men dat ouders met een hoger inkomen vaker de voorkeur geven aan opvoedingsadvies via het internet. Ouders met een lager inkomen krijgen liever informatie op gedrukt materiaal. Dat kan te verklaren zijn doordat ouders met lagere inkomens minder ervaring of middelen hebben om de juiste websites te vinden (Hall en Bierman, 2015).

Een meta-analyse over online hulpmiddelen om ouderschap te verbeteren van Nieuwboer et al. (2013a) laat zien dat online ouderschapsprogramma's gecombineerd met nieuwe technologieën mogelijkheden kunnen creëren voor het delen van sociale ondersteuning, het consulteren van professionals en het trainen van vaardigheden voor ouderschap. Bovendien werd er aangetoond dat begeleide en zelfgeleide online interventies een significante en positieve bijdrage kunnen leveren voor zowel ouders als kinderen. Een andere studie van Nieuwboer et al. (2013b) deed een poging om verschillende vormen van online opvoedingsondersteuning te inventariseren en vervolgens te peilen welke vormen het meest werden toegepast. Uit dat onderzoek bleek dat online informatieverstrekking via een website de meest gebruikte vorm was. Wanneer er gebruik werd gemaakt van online ondersteuning is het vooral de sociale netwerkfunctie waar de meeste steun uit wordt gehaald. Hierbij kunnen ouders elkaar onderling ondersteunen doordat ze via een online medium kunnen communiceren. Verder bleek uit deze studie dat de intensievere vormen van online ondersteuning grotere en meer blijvende effecten hadden dan bijvoorbeeld een eenmalige e-mailconsultatie. Door onder andere een combinatie aan te bieden van zowel informatieoverdracht als instructievideo's en coaching vanop afstand voelden ouders zich beter toegerust op vlak van opvoeden, kregen ze meer inzicht in het gedrag van hun kind en verbeterde dit gedrag vervolgens ook (Burggraaf-Huiskens, 2021,

p. 235-236). Dat wordt eveneens bevestigd door een internationale systematische review van zeven studies die het effect van interactieve digitale oudertrainingen opvolgden (Baumel et al., 2016).

Ondanks deze positieve effecten van online opvoedingsondersteuning is uit onderzoek van Kesselkring et al. (2015) gebleken dat minder dan een kwart van de bevraagde ouders nood heeft aan ondersteuning via het internet. Persoonlijke contacten worden meer gewaardeerd (Burggraaf-Huiskens, 2021, p. 247). Uit een behoeftenonderzoek in Vlaanderen blijkt dat 47.6% van de ouders via face-to-face-bevraging, tot 71% via online-bevraging, websites geschikt vindt om informatie omtrent opvoeding in te winnen. Andere online opvoedingsondersteuning via e-mail of een elektronisch contactformulier vindt 13.5% tot 40.8% van de ouders gepast (Nys & Van Leeuwen, 2017; Nys, Van Leeuwen, & Emmery, 2016).

In de literatuur zijn er dus geen eenduidige resultaten te vinden omtrent de effectiviteit en de nood van ouders aan online ondersteuning. Toch zijn online tools niet weg te denken in deze tijden van digitalisering. Vandaar dat een blended methode meer onder de aandacht komt.

6.2 Blended methode

CKG De Schommel (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning in de regio Averbode, Leuven en Tienen) wil een online startpunt mogelijk maken voor iedereen, van ouders tot professionals, met vragen omtrent opgroeien en opvoeden. De nood aan zo'n online platform is ontstaan uit het beperkte aanbod van preventieve opvoedingsondersteuning en de lange wachtlijsten die er zijn om thuisbegeleiding te krijgen. Ze willen een blended methode mogelijk maken: ouders kunnen dan in afwachting van fysieke hulp, een beroep doen op een online platform om informatie in te winnen over opvoeding en opgroeien (CKG De Schommel, 2019, p 5).

Bäckström et al. (2021) deed onderzoek over de assumpties van ouders over hoe zorg er in de toekomst moet uitzien en hoe online hulpmiddelen kunnen ingezet worden door zorgverleners. Dat onderzoek toont aan dat ouders de standaardzorg aangevuld willen zien met online ouderlijke ondersteuning, maar dat deze ondersteuning de fysieke gesprekken niet mag vervangen. Dat wijst erop dat ouders een blended methode van hulpverlening als wenselijk ervaren. Het initiatief van CGK De Schommel, gesitueerd in de preventieve opvoedingsondersteuning, wil voor dit aanbod zorgen.

Deel IV - Empirische exploratie

We voerden explorerende interviews uit bij professionals om naast de theorie omtrent pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen daarbij een beter zicht te krijgen op de praktijk. Hiervoor bezochten we professionals werkzaam in Opvoedingswinkels binnen de Huizen van het Kind. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat weinig professionals gebruikmaken van de hulpmiddelen die EXPOO aanbiedt via het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie. Ook de fasen van pedagogisch adviseren in de methodiek van Blokland passen professionals niet altijd toe tijdens gesprekken. Om na te gaan of het beperkt gebruik van de methodiek en hulpmiddelen een algemene tendens is, stelden we een survey op via Qualtrics. Vervolgens voerden we verdiepende interviews met professionals in het veld van preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning.

1 Survey

In wat volgt bespreken we de resultaten van de survey op een beschrijvende manier, waarna we een kleine uitstap maken naar een kwantitatieve analyse.

1.1 Beschrijvende analyse

We wensten via de survey een beter zicht te krijgen op het kennen en gebruiken van de methodiek en de verschillende hulpmiddelen, alsook op de noden die er zijn omtrent online hulpmiddelen. De doelgroep die we met de survey wilden bereiken bestond uit professionals die aan pedagogisch adviseren doen en met die groep in ons achterhoofd, deelden we de survey via de nieuwsbrief van EXPOO. Ongeveer 500 mensen hebben deze mail gekregen en 54 professionals vulden de vragenlijst in. Dat geeft ons een geschat responspercentage van 10.8%. Aangezien onze bachelorproef vooral focust op pedagogisch adviseurs, was de survey zo opgesteld dat een participant doorverwezen werd naar het einde van de vragenlijst wanneer die geen gebruik maakte van pedagogisch adviseren volgens de methode van Blokland. Enkel de antwoorden van diegenen die gebruikmaken van de methodiek pedagogisch adviseren zijn dus verwerkt ($n = 38$). De kenmerken van deze professionals zijn beschreven in Tabel D1 en D2. De meeste participanten werken in een Huis van het Kind of een CKG, maar een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) komt bijvoorbeeld ook aan bod. Daarnaast hebben de meeste professionals meer dan tien jaar ervaring. Echter zijn er ook professionals die al twee tot vijf jaar en vijf tot tien jaar werken aanwezig in de steekproef.

Verder wilden we in onze survey te weten komen welke hulpmiddelen de professionals (niet) kennen en (niet) gebruiken (Bijlage C), waarbij we deze twee aspecten bevroegen voor elk hulpmiddel binnen het e-learningpakket. Uit de antwoorden blijkt dat een aantal professionals geen hulpmiddelen gebruiken om verschillende redenen (Tabel D3). Eén van die redenen is dat ouders niet verkeerdelijk het idee mogen krijgen dat het hulpmiddel een doel is, iets waarmee het probleem opgelost is. Een andere

mogelijke reden is dat de professionals oordelen dat de hulpmiddelen niet passen in hun visie omtrent opvoedingsondersteuning, bijvoorbeeld hulpmiddelen gericht op belonen en straffen of het sturen van gedrag. Verder kan het zijn dat professionals hun advies overbrengen via hun eigen methodes, zoals hun gespreksstijl. Ten slotte waren er participanten die de hulpmiddelen in het e-learningpakket niet kenden.

In de antwoorden op de vraag naar kennis van de hulpmiddelen, zien we een paar algemene tendensen (Tabel D4). Ten eerste stellen we vast dat de hulpmiddelen die geschikt zijn voor de voorbereiding van het gesprek, de observatiemiddelen en de hulpmiddelen voor de evaluatie van het gesprek minder gekend zijn bij de professionals. Uitzonderingen hierbij zijn het gespreksmodel, het gedragsboek en het evaluatieformulier, deze zijn wel goed gekend. Ten tweede zien we dat de hulpmiddelen voor de uitvoering van de aanpak meer gekend zijn, vooral de gevoelensmeter en de beloningskaarten.

Bij de vraag naar het gebruik van de hulpmiddelen zien we eenzelfde algemene tendens terugkomen, die hier echter meer uitgesproken is (Tabel D5). De hulpmiddelen voor de uitvoering van de aanpak worden veel gebruikt. Vooral structuurkaarten, aftelkalenders, beloningskaarten en de gevoelensmeter springen erbovenuit. Alle andere hulpmiddelen worden weinig gebruikt.

Naast de vraag naar kennis en gebruik van de hulpmiddelen uit het e-learningpakket, zijn we geïnteresseerd in eventuele andere hulpmiddelen die een professional toepast (Tabel D6). Zo melden verschillende participanten dat ze gebruikmaken van een oplossingsgerichte benadering door open vragen te stellen als hulpmiddel. Zij verkiezen deze aanpak boven een fysiek hulpmiddel. Daarnaast verwijzen professionals naar algemene informatie, zoals brochures of boeken over specifieke onderwerpen zoals gespreksvoering met kinderen. Verder zijn er een aantal hulpmiddelen in gebruik die de situatie of het gedrag van het kind in die situatie expliciteren: de metafoor van de ijsberg, het genogram, visualisaties of prenten, en Duplo- of Grapatpoppen om een gesprek te faciliteren. Verschillende participanten vermelden daarnaast ook het comfortvenster ('window of tolerance'), de blob tree of associatiekaarten, en nog vele andere hulpmiddelen. Verder halen professionals aan dat ze de methodiek Triple P aanvullend gebruiken tijdens pedagogische adviesgesprekken.

Wanneer we vragen naar het gebruik van online hulpmiddelen antwoordt de helft van de bevroegde professionals ($n = 38$) dat ze deze hulpmiddelen gebruiken (Tabel D7). Daarbij komen hulpmiddelen aan bod die ondersteund zijn door EXPOO, zoals de scheidingskoffer, maar ook de websites van de Huizen van het Kind, Kind en Gezin en Groeimee. Eveneens komen in de survey websites naar voren als Zitstil, Rustbox, de website van de Christelijke Mutualiteit, websites rond

specifieke onderwerpen zoals ASS of beloningsschema's op maat. Wat ons opvalt, is dat participanten vooral verwijzen naar websites met filmpjes en naar PowerPoints, maar dat verwijzingen naar apps in de antwoorden achterwege blijven.

Professionals halen verschillende redenen aan om online hulpmiddelen te gebruiken (Tabel D8). Zo kunnen de hulpmiddelen vernieuwend zijn in de tijd van online hulpverleningsgesprekken. Daarnaast vermelden participanten dat het moeilijk is om online creatief te blijven, hulpmiddelen zouden daarbij kunnen dienen ter inspiratie. Verder kunnen online hulpmiddelen beter passen bij de manier van werken: er komen verschillende apparaten in aanmerking om een online adviesgesprek te voeren (bijvoorbeeld smartphones). Hierbij aansluitend passen de online hulpmiddelen beter bij de leefwereld van de ouders. Zo haalt een participant aan dat de ouders gewend zijn om informatie op te zoeken op hun smartphone of laptop. Verder zeggen de professionals dat online hulpmiddelen, net als fysieke hulpmiddelen, duidelijkheid en structuur kunnen bieden door middel van visualisaties. Een bijkomend voordeel van online-informatie is dat ouders na afloop de info nog kunnen raadplegen. Toch is er ook een participant die het gebruik van online hulpmiddelen niet noodzakelijk vindt, tenzij het echt een meerwaarde vormt ten aanzien van ouders. Iemand anders geeft aan dat het budget een drempel is voor het gebruik van online hulpmiddelen, in hun team ligt de prioriteit immers niet bij een vorming omtrent het gebruik van deze hulpmiddelen.

1.2 Kwantitatieve analyse

Naar aanleiding van opvallende elementen uit de explorerende gesprekken en de verwerking van de gegevens uit de survey, lijkt het ons interessant om kwantitatieve vergelijkingen te maken. Zo krijgen we meer zicht op de ervaringen van de professionals in de praktijk van pedagogisch adviseren. Uit de explorerende gesprekken komt naar voren dat professionals vooral in het begin van hun carrière vasthouden aan de richtlijnen van de methodiek, maar zich later meer baseren op hun ervaring om de adviesgesprekken vorm te geven. Daarbij gebruiken ze, afhankelijk van de vraag van de ouders, ook principes uit methodieken als Triple P of Nieuwe autoriteit. Hierdoor vragen we ons af wat het verband is tussen het aantal jaren ervaring van de professional en het gebruik van de methodiek pedagogisch adviseren. De variabele 'aantal jaren ervaring' is opgedeeld in vier categorieën, bestaande uit minder dan één tot 2 jaar, twee tot vijf jaar, vijf tot tien jaar en meer dan tien jaar. De variabele 'doet u aan pedagogisch adviseren' is opgedeeld in twee categorieën: ja of nee. Een Chi² toets toont echter aan dat er geen significante associatie is tussen deze variabelen, $\chi^2(3, n = 38) = 1.895, p = .595$ (Bijlage E).

Daarnaast halen we uit de explorerende gesprekken dat ook het gebruik van de hulpmiddelen volgens de deelnemers samenhangt met het aantal jaren ervaring, waarbij vooral beginnende

pedagogisch adviseurs gebruikmaken van de hulpmiddelen als houvast. Daarom lijkt het ons verder interessant om een kwantitatieve vergelijking te maken tussen het aantal jaren ervaring van een professional en het aantal hulpmiddelen dat een professional gebruikt. Echter blijkt uit de data van de survey dat er maar twee participanten geen enkel hulpmiddel inzetten. Om een zinvolle vergelijking te kunnen maken, zouden we een onderscheid moeten maken tussen ‘veel’ en ‘weinig’ hulpmiddelen. We hebben echter geen data die aantonen hoe vaak de professional het hulpmiddel inzet en welk effect het hulpmiddel heeft op het verder helpen van de ouders. Met deze kritische bedenkingen in het achterhoofd besluiten we geen verdere kwantitatieve analyse te doen.

2 Interview

Om na de explorerende interviews en de survey een dieper inzicht te krijgen in de ervaringen van de professionals omtrent het (niet-)gebruik van de methodiek en de hulpmiddelen daarbij, voerden we verdiepende interviews uit aan de hand van de interviewleidraad (Bijlage F), die we nadien thematisch codeerden (Bijlage G). We wilden tijdens de interviews een zo breed mogelijk zicht krijgen op de ervaringen van de professionals. Uit de explorerende gesprekken kwam naar voren dat de verschillende methoden om opvoedingsondersteuning vorm te geven, niet altijd strikt gescheiden blijven. Tijdens de pedagogische adviesgesprekken komen ook elementen van andere methodieken van opvoedingsondersteuning aan bod, zoals Triple P of Nieuwe Autoriteit. Daarom besloten we om ook participanten te interviewen die niet (uitsluitend) de methodiek pedagogisch adviseren toepassen. Hierbij gingen we inductief te werk en zorgden we voor een breed zicht op de ervaringen van de participanten door onze codes zo te bepalen dat de info uit de hele dataset gecodeerd kon worden in plaats van te focussen op een specifiek aspect. Daarnaast gebruikten we vooral beschrijvende codes, om zo recht te doen aan de betekenissen van de ervaringen van de professionals (Braun & Clarke, 2006). Dit sluit aan bij de theoretische invalshoek van de GWP. In wat volgt bespreken we de resultaten van de interviews op basis van de thema's waarin we onze codes hebben opgedeeld.

2.1 Pedagogisch adviseren

Een thema dat we uit alle interviews identificeerden is pedagogisch adviseren. Het valt op dat het merendeel van de participanten een gelijkaardige definitie geeft over wat zij verstaan onder de methodiek pedagogisch adviseren. Vooral het kortdurende aspect wordt verschillende keren benadrukt. Daarnaast werken de professionals vraagverhelderend en zoeken ze met de ouders naar wat helpend kan zijn voor het unieke gezin op korte termijn. Bij problematische opvoedingssituaties verwijzen de professionals door.

Een code hierbinnen is de toepassing van elementen van de methodiek. Hierbij maken sommige participanten een onderscheid tussen theorie en praktijk. In theorie wordt pedagogisch adviseren in

verschillende fases onderverdeeld terwijl dat in praktijk niet zo afgelijnd is. Een andere professional benadrukt in volgend citaat dat er elementen zijn van pedagogisch adviseren die worden toepast, maar de methodiek in zijn geheel niet per se: "Ik heb dat eigenlijk weinig in de praktijk gebruikt. Wel een aantal ideeën er misschien uit, ja dat je eigenlijk gewoon open vragen stelt ... Bepaalde technieken uit pedagogisch adviseren: vraaggericht, doorvragen om iets te verduidelijken, de omgevingsfactoren bevragen, ... ". Afgeleid uit de beschrijvingen van de professionals wordt pedagogisch adviseren eerder beschreven als een basishouding, als bepaalde principes die de professional toepast in zijn adviesgesprekken.

2.2 Hulpmiddelen

Een volgend thema dat uit de codering van de interviews kwam is 'hulpmiddelen'. De professionals geven verschillende hulpmiddelen aan die ze gebruiken in hun pedagogische adviesgesprekken. Observatiemiddelen zoals het SGG-schema, het ABC schema of een observatieblaadje komen terug bij meerdere professionals. De theorie van de drie breinen is een hulpmiddel dat ook gebruikt wordt door meerdere professionals.

Verder is het gebruik van hulpmiddelen zeer uiteenlopend. Volgende hulpmiddelen komen terug bij verschillende professionals: tekeningen, flowcharts, dixitkaarten, structuurkaarten, checkpad, infobladen, filmpjes, foto's, piramide van ouderlijk gedrag, de metafoor van de twee stoelen, de circle of security, window of tolerance, de escalatieladder, het gevoelsdoosje en gebruikersbevragingen (Bijlage H). Er is ook één professional die geen hulpmiddelen gebruikt. Meerdere professionals geven aan dat ze er niet echt nood aan hebben. Zo beschrijft een professional:

Op dit moment vind ik dat een beetje, ja – heb ik er geen nood aan. Dat wil niet zeggen dat ik geen nood heb aan nieuwe theorieën ofzo, hé. Maar nee, ik heb daar geen nood aan. Ik herinner mij wel toen ik startte – Ja, voor mensen die starten kan dat wel handig zijn, ja.

We kunnen dus een evolutie in het gebruik van hulpmiddelen vaststellen. Professionals geven aan dat de hulpmiddelen in het begin van hun carrière houvast boden, maar dat ze nu meer hun eigen manier van werken hebben en de hulpmiddelen daarbij minder van belang zijn. Verder beschrijven meerdere professionals dat ze de hulpmiddelen vroeger wel gebruikten, maar dat ze nu vinden dat de hulpmiddelen gedateerd zijn: "... ik heb wel het gevoel dat ze moeten wel constant vernieuwen om mee te zijn met de tijd. Want als ... [de hulpmiddelen] verouderd dan gebruik je dat als ondersteuner niet snel meer. Dan spreekt dat ook gewoon minder aan."

De definitie die professionals aan hulpmiddelen geven, richt zich tot het geven van structuur en inzicht voor het gezin. Een professional geeft aan dat het belangrijk is om het hulpmiddel als middel te zien en niet als doel.

In het interview is bevraagd welke criteria professionals toepassen om te evalueren of een hulpmiddel kwaliteitsvol is. Een criterium dat bij meerdere professionals terugkomt, is dat het gebruiksvriendelijk moet zijn voor ouders. Zo geven ze aan dat het laagdrempelig moet zijn, op maat van de ouders, luchtig en verstaanbaar. Verschillende professionals benadrukken het belang van het visuele aspect van hulpmiddelen. Zo vertelt een professional het volgende: “Euh, omdat ik merk hoe visueller ik het maak en hoe meer tekeningen dat ik meebreng hoe echter het wordt voor ouders. Anders blijft het zowat bij taal.” en “Beelden zeggen echt veel meer dan woorden. Ja.”.

Verder geven professionals voor- en nadelen over het gebruik van hulpmiddelen. Een voordeel dat vermeld wordt, is dat het ondersteunend werkt voor ouders. Een ander voordeel dat een professional aangeeft, is dat het ervaringen kan relativeren. Zo kan een hulpmiddel de ervaringen van ouders schematisch helpen weergeven en hen een andere kijk over de situatie geven.

Een nadeel dat bij meerdere professionals terugkomt is dat het hulpmiddel de focus legt op het probleem en de ouders het idee kan geven dat ze zelf niet competent zijn. Zo zegt een professional: “Ja door te veel hulpmiddelen aan te bieden gaat die juist denken van ja ik heb die allemaal wel nodig dus ja dan ben ik zelf niet zo goed.”.

2.3 Aanbod

In de interviews vragen we naar het gebruik en de kennis van het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie die hulpmiddelen introduceert aan professionals. Hierbij merken we gemengde reacties op. De meeste professionals kennen dit e-learningpakket wel, maar maakten hier vooral gebruik van toen ze net in het werkveld stonden. Er wordt aangegeven dat er voor starters soms wel nog naar het e-learningpakket verwezen wordt, maar dat het gebruik ervan steeds meer wordt losgelaten. Zo zegt een professional: “Ja ik weet dat er een lijst is euh vroeger gebruikte ik daar soms wel is iets van. Heel in het begin had ik van elk ook wel een exemplaar afgedrukt maar ik gebruik dat eigenlijk héél weinig.”

Toch geven een aantal respondenten aan het platform wel nog regelmatig te bekijken. Enkele professionals vinden het dus nog altijd nuttig en kwaliteitsvol. Echter geeft een andere respondent aan het e-learningpakket vooral informatief te gebruiken en minder om de hulpmiddelen in te zetten in de praktijk. Daarnaast vermeldt een respondent zelfs geen enkele kennis te hebben over het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie.

Verder wordt ook het volgen van opleidingen door professionals als belangrijk geacht. Dit kan een opleiding zijn over pedagogisch adviseren, maar ook over een opleiding of webinar over pedagogisch adviseren of Triple p. Een professional geeft hierbij aan dat het belangrijk is om up-to-date te blijven en mee te zijn met nieuwe ontwikkelingen in het werkveld:

Plus wat dat ik ook wel belangrijk vind, is veel opleidingen volgen. Die jaaropleiding van afgestemd opvoeden, vanuit mijn privéstuk dan, en daar leer ik gewoon heel veel van. Omdat je dan zo blijft weten wat speelt er, wat zijn nieuwe ideeën, wat zijn nieuwe theorieën, euhm.

2.4 Online

Een volgend thema dat we uit de beschrijvende codes halen, is alles wat met het 'online' aspect van opvoedingsondersteuning te maken heeft. De professionals benoemen voorbeelden van online tools die ze al gebruiken. Het merendeel maakt vooral gebruik van websites (EXPOO, Groeimee, Rustbox, Google, Scheidingskoffer, Klasse). Deze sites gebruiken ze zelf als professional om informatie te verkrijgen, maar ze verwijzen er ook ouders naar door. Daarnaast maken ze gebruik van podcasts, visueel materiaal, webinars en apps. Welke podcast(s) of app(s) hangt af van de professional. Zo verwijst de ene vooral naar podcasts over afgestemd opvoeden en de andere vooral naar filmpjes die op YouTube te raadplegen zijn. De voorkeur voor een online hulpmiddel hangt af van de thematiek van het gesprek en de voorkeur en ervaring van de professional met de online tools.

Professionals beschrijven ook voor- en nadelen van zowel online adviesgesprekken als van het gebruikmaken van online tools. Voor online afspraken met ouders worden vooral voordelen aangehaald zoals het zich niet hoeven te verplaatsen. Voor gescheiden ouders is het niet altijd makkelijk om allebei op locatie te komen, online bellen verlaagt deze drempel. Het moeilijk kunnen interpreteren van lichaamstaal, minder verbinding tussen elkaar, of gewoonweg slechte internetverbinding zijn enkele beschreven nadelen.

Een voordeel van online tools voor professionals zelf is dan vooral de flexibiliteit. Zo kunnen professionals makkelijker deelnemen aan online vormingen omdat ze dit zelf kunnen inplannen en zich niet hoeven te verplaatsen. Daarnaast wordt het onbewust voorbijkomen van informatie via kanalen als Instagram beschreven als een voordeel van een online tool die professionals kunnen gebruiken om informatie in te winnen. Te weinig kennis over online tools en de drempel om op het

uitwisselingsplatform Basecamp² vragen te stellen omdat iedereen deze vragen kan zien, zijn de omschreven nadelen.

Een volgende code die we identificeerden, noemen we 'het kanaal'. Professionals maken gebruik van verschillende kanalen om met ouders in contact te komen. De meerderheid van de participanten beschrijft Teams als hét kanaal voor beeldbellen met ouders. Daarnaast vindt communicatie ook plaats via Whatsapp, e-mail, Messenger of telefonisch. Professionals gaan steeds op zoek naar kanalen die werken voor de ouders, door te luisteren naar hun voorkeuren.

Online hulpmiddelen voor ouders moeten gebruiksvriendelijk en toegankelijk zijn. Dat halen we uit beschrijvingen van professionals omtrent criteria voor het inzetten van online tools. Ouders moeten het hulpmiddel makkelijk begrijpen om het hulpmiddel thuis effectief te gebruiken. Vandaar de vraag van professionals naar makkelijke apps voor ouders en naar aandacht voor taal in online tools, om bepaalde kwetsbare gezinnen niet uit te sluiten. Hier ligt een link met de nood aan meer visuele en dynamische hulpmiddelen aan de hand van afbeeldingen en filmpjes. Die nood wordt hieronder verder beschreven in het thema 'noden'.

Een volgende code is de 'evolutie van online tools'. Die evolutie gaat vooral over hoe de coronapandemie zorgde voor omschakeling naar online adviesgesprekken. Het begin van de pandemie was voor professionals niet evident aangezien er een terugval plaatsvond in het aantal gesprekken. Minder ouders planden een gesprek in, omdat het voor zowel ouders als professional nog onduidelijk was hoe de gesprekken best online konden doorgaan. Nu, twee jaar later, merken de professionals op hoe ze geëvolueerd zijn. In volgend citaat vertelt een professional hoe ouders nu de keuze wordt gelaten voor een online of fysiek gesprek:

Nu we zien dat dat eigenlijk wel iets is dat een beetje blijvend is, wat ook geïnstalleerd is nu als een aanbodsvorm eigenlijk he, dus we doen zowel de gesprekken via telefoon, via mail, live in het Huis van het Kind, op verplaatsing, maar ook via Teams. En we zien dat heel veel ouders daar wel gretig gebruik van maken.

² Basecamp is een online uitwisselingsplatform waar medewerkers van Huizen van het Kind in een gesloten groep hun ervaringen, informatie en vragen kunnen delen met elkaar (Expoo, z.d.).

Evolutie gaat daarnaast over hoe de nieuwe generatie van ouders meer online vaardig is en hoe professionals hier ook mee in moeten groeien. Daarnaast vertelt een professional hoe er vroeger boeken werden uitgeleend aan ouders of hoe alles werd afgeprint, terwijl alles nu zoveel mogelijk online beschikbaar is.

De evolutie hangt samen met de volgende code: ‘blended methode’. Professionals experimenteren hiermee. Ze laten gesprekken doorgaan waarbij één ouder fysiek en de ander online aanwezig is of hebben een kortdurend traject met ouders waarbij het ene gesprek via beeldbellen doorgaat en een ander gesprek in een Huis van het Kind plaatsvindt.

Uit alle interviews valt op dat online werken zeer actueel is, zeker na de coronapandemie, maar dat professionals eerder sporadisch gebruikmaken van online tools waarop ze informatie vinden en waar ze ouders naar doorverwijzen. De tools zijn verder zeer divers, aansluitend bij de voorkeur van de professional. Ze vinden vooral dat online tools makkelijk en visueel moeten zijn in gebruik. Beeldbellen en online gesprekken zijn zeer actueel en professionals schakelen diverse kanalen in om ouders te bereiken.

2.5 Werkwijze/principe

Een volgend thema dat naar voren kwam uit de verdiepende interviews is ‘werkwijze/principe’. Dat thema heeft betrekking op hoe professionals te werk gaan tijdens de pedagogische adviesgesprekken en welke principes ze hierbij hanteren. Met andere woorden: van waaruit professionals vertrekken bij het vormgeven van de pedagogische adviesgesprekken en wat ze hierbij belangrijk achten.

Uit de interviews is gebleken dat de professionals voornamelijk belang hechten aan cliëntgericht, vraaggericht en krachtgericht werken. De professionals vinden het noodzakelijk om de cliënt en diens vraag nooit uit het oog te verliezen. Zo geeft een professional aan: “Euh, want ja, soms hè hebben ouders vragen maar als je die eigenlijk niet behandelt dan ga je eigenlijk geen advies – Allee, dan ga je misschien van uw analyse denken, maar de ouder een beetje kwijtspelen, hè.” De professionals werken cliëntgericht, waarbij ze gebruikmaken van kennis die ze opdeden vanuit eigen ervaring en opleiding. Die kennis en wetenschappelijke kaders toetsen ze hierbij altijd af aan de cliënt. Een professional zegt het volgende: “. . . allee vanuit, euh, ja de wetenschappelijke kaders die we kennen en en he. Dus euh, als je op een gegeven moment merkt in een gesprek van: ‘Oeh, zou dit kunnen spelen?’, ga je dat wel aftoetsen ja.” Verder stellen de professionals dat elke ouder en elk kind uniek is en dat de omstandigheden nooit exact dezelfde zijn. Ze vinden daarom dat de pedagogische adviesgesprekken en

de hulpmiddelen op maat moeten zijn van de ouders, hun vraag en hun situatie. Zo vermeldt een professional:

Je voelt ook echt dat de ouders het zeer persoonlijk voelen binnenkomen ook, dus dat ze echt merken die kopieert hier niet iets standaard. Euh en dat, dat maakt het verschil hé. Dat, dat maakt het verschil, voelen dat dat echt op maat van u en uw situatie is. Dat maakt volgens mij een hemel van verschil.

Daarnaast geven de professionals aan dat de hulpmiddelen altijd moeten afgetoetst worden bij de ouders en haalbaar moeten zijn voor hen om te gebruiken. Een professional zegt hierover: “. . . maar ook voor stukken te zien waar hun vragen zitten. Ik vind dat wel belangrijk, allee wij vinden dat belangrijk van: 'Kijk goh, wat zie jij zitten, hoe kan je afspreken, hoe wil je afspreken?'" Hierbij geeft een professional aan dat deze vooral zoekt naar hulpmiddelen die inspelen op de krachten van ouders. Verder hechten de professionals belang aan het bevestigen van ouders in hun rol als ouder/opvoeder. Een professional zegt hierover: “. . . hen empoweren in hun ouderschap . . . dat zij eigenlijk de ouders zijn die hun kind kennen. Weten wat goed is voor hun kind. Ik ben ervan overtuigd dat ouders zelf al heel veel kunnen betekenen ook voor hun kind . . .” Hieruit vertrekkend vinden de professionals het belangrijk dat de ouders worden betrokken bij de keuze voor een aangepaste aanpak van het gedrag. Ze willen ouders helpen hun krachten in te zien zodat ouders terug zekerder zijn van zichzelf en terug meer moed en energie hebben om het gedrag van het kind zelf aan te pakken. Zo vermeldt een professional: “Wat inzetten . . . op sterktes [van de ouders, het gezin] . . . om het meer zowat op van: 'hoe kan ik zo, het beste eigenlijk uit ons gezin halen, hoe kunnen we volle bak genieten van ons gezin?'" Hierbij wordt er verder nog aangegeven dat ze vooral de focus willen leggen op wat er wel al goed gaat in de opvoeding en wat de ouders wel al goed aanpakken. Op die manier wordt het geloof van de ouders in zichzelf versterkt.

Vanuit het principe dat ouders en hun vraag centraal staan wordt er door een deel van de ondervraagde professionals ook oplossingsgericht gewerkt. De professionals kijken eerst en vooral naar wat de vraag is van de ouders en vervolgens naar wat die ouders nodig hebben om gepast te handelen. Een professional zegt het volgende: “Euh (-) in het benoemen van gedrag en kijken naar wat heb je [de ouders] dan nodig om terug rustig te worden als je in het rood staat en van die zaken.” Een andere professional geeft aan dat het belangrijk is om te kijken naar momenten waarop het wel lukt en van daaruit te vertrekken om te kijken hoe het verder moet. Nog een andere professional vermeldt dat ze

een probleem ziet als ‘opgelost’ wanneer het probleem voor de ouders beter hanteerbaar is, niet noodzakelijk wanneer het verdwenen is.

Een laatste code die naar voren komt, is het belang van de context te betrekken. Een aantal professionals geven aan dat ze voor de ouders het gedrag van het kind eerst kaderen binnen de ontwikkeling. Op die manier wordt het gedrag genormaliseerd en krijgen ouders realistische verwachtingen over wat ze kunnen verwachten van hun kind op die leeftijd en wat niet. Daarnaast kijken de professionals naar ouderfactoren en context- en omgevingsfactoren. Twee professionals geven aan dat het probleem volgens hen altijd ligt bij de ouders of de omgeving. Verder stellen twee professionals dat er altijd per gezin moet gekeken worden naar wat de omstandigheden zijn. Een professional vertelt: “. . . de omstandigheden van elk gezin zijn anders. Euh en dat maakt . . . daar zitten de finesse, daar zit de oplossing in . . . het is niet een kind eet niet en dan is het allemaal zo.”

2.6 Theorie/methode

In de verdiepende interviews identificeerden we het thema ‘theorieën en methodes’, omdat dit binnen elk verdiepend interview duidelijk naar voren kwam. Met ‘theorieën’ verwijzen we naar ontwikkelde wetenschappelijke kaders. Met ‘methodes’ verwijzen we eerder naar het handelen van de professionals in het licht van die kaders. Gebaseerd op dit onderscheid werden de codes opgesteld.

Net zoals sommige professionals slechts bepaalde elementen gebruiken uit de methodiek pedagogisch adviseren, geven op één na alle bevroegde professionals in het verdiepend interview aan dat ze een mix van verschillende theorieën toepassen. Een respondent geeft aan “een beetje proberen verschillende dingen toe te passen”. Er worden elementen gemixt van onder andere pedagogisch adviseren, Triple P, Blokland (één professional), ‘How to talk to kids’ (ook slechts één professional), Nieuwe autoriteit, Aware Parenting en/of eigen elementen. Zo kiezen ze elementen uit theorieën en methodieken of voegen er zelf elementen aan toe zoals: “Een advies ... geven is iets wat we zelf toch wel hebben toegevoegd denk ik en waar het wat verschilt van het theoretisch kader van Blokland of andere auteurs rond die methodiek.” De theorieën en methodes, zoals Triple P, worden door een professional aangegeven als “een koffertje vol”, waaruit deze respondent zelf elementen haalt die voor haar helpend kunnen zijn.

In twee interviews werd verwezen naar Triple P. Deze professionals gaven aan deze methodiek niet strikt te volgen, maar slechts elementen eruit te gebruiken. “We vonden Triple P dat dat een heel goede structuur gaf, hè. En de gedragsmatige aanpak ... dat eigen is aan Triple P, vonden wij ook wel goed.” De principes van Triple P neemt de professional nog mee waar ze van toepassing kunnen zijn.

Doordat ouders minder vaak komen, kan deze methode niet helemaal meer gehandhaafd worden omdat er een minimumaantal gesprekken nodig zijn in de structuur van Triple P.

De systeemtheorie komt ook regelmatig terug in één interview en eenmalig in een tweede interview. Daarbij wordt op een systematische manier het verleden in rekening genomen, legt een professional uit: “Ik ben ... mij veel meer van bewust geworden, van wat de ouder heeft meegemaakt. Euh ook systemisch hé, euh door uw eigen ouders, door ja wat dat, dat maakt hoe dat je daar staat als ouder.” en “Ja ik denk ook meer aanvaarden van vroeger en zo ook wel wat er wel iets is uit gebleken dat nu of voor in de toekomst van pas kan komen. Het is altijd zo naar de toekomst toe.”.

Aware Parenting wordt ook aangehaald in twee interviews, waarbij veel belang wordt gehecht aan afgestemd opvoeden. De interactie, verbinding en hechting tussen ouder en kind staat daarbij centraal. Een professional geeft hierbij ook aan dat ze niet meer gelooft in straffen en belonen. Echter willen we hierbij een kritische noot plaatsen dat straffen en belonen toch impliciet aanwezig kunnen zijn bij opvoeding, al dan niet zo expliciet benoemd.

Hierbij maken we meteen een link naar de ervaringen van de professionals, omdat het gebruik van bepaalde methodes en theorieën hier afhankelijk van is. Zo geeft een respondent aan dat ze in het begin wel de methodiek pedagogisch adviseren gebruikte, maar: “Nu is het een mengelmoes geworden omdat ik ook een aantal externe opleidingen gevolgd heb. En ik gebruik niet één systeem. Ja het is zo een samenraapsel, echt naargelang de omstandigheden.”

2.7 Professionals

Een volgend thema dat uit de interviews naar voren kwam is ‘professionals’. Ten eerste lijkt uit de interviews te komen dat de hoeveelheid aan ervaring die professionals in het werkveld hebben een rol speelt bij het gebruik van hulpmiddelen. Hoewel we geen significant verband vonden in de data van de survey, gaven enkele professionals aan dat ze, naarmate ze langer in het werkveld staan, ze meer hun eigen manier van werken ontwikkelen en minder nood hebben aan een vaststaand pakket hulpmiddelen. Zo vermeldde een respondent:

Ik heb geen nood niet meer aan ja zo heel strikt een weg te volgen. Maar hoe meer ervaring dat je hebt hé, hoe ouder dat je wordt, hoe meer dat je daar, dat je daarvan af kunt wijken en toch weer telkens op het juiste pad komen.

Daarbij kwam ook aan bod dat het gebruik van hulpmiddelen eerder een kwestie is van de situatie aan te voelen. Volgens sommige professionals is het niet nodig om altijd hulpmiddelen in te

zetten. Aldus een professional: “Het is niet dat ik een afgebakend plan heb van ik ga al die dingen aanbieden. Het is eerder dat ik eerst luister naar dat verhaal en dat ik dan op basis van dat verhaal, mijn hulpmiddelen erbij pak.”.

Ten tweede kan de professional door middel van reflectie meer zicht krijgen op de beleving van ouders. De meeste respondenten zeggen dit te doen via een overleg met collega's. Zo ontstaat de mogelijkheid om hun ervaringen te delen en elkaar advies te geven. Voor sommigen gebeurt deze intervisie maandelijks, voor anderen is dit eerder om de twee weken, of wanneer er tijd voor gemaakt kan worden. Dit wordt bevestigd door de volgende uitspraak van een professional:

Ik gebruik mijn collega daarvoor, om zo even eens te polsen. Niet bij elk gesprek, maar wanneer we, ik zowel wat vragen had bij het gesprek nadien, dan gaan we dat wel altijd doen he, dan gaan we eens even samenzitten, even polsen van kijk: ‘die vraag had ik, ik heb dat allemaal meegegeven aan haar, advies.’.

Omdat er niet altijd voldoende tijd beschikbaar is om alle casussen te bespreken, gaf een professional aan af en toe bij zichzelf af te toetsen hoe een gesprek is verlopen. Verder geeft een andere respondent aan soms informatie uit te wisselen met andere Opvoedingswinkels. Aansluitend hierbij, zijn er ook enkele voorstanders van het uitwisselingsplatform Basecamp. Hier kunnen professionals onderling hun kennis delen.

De meeste professionals vertellen dat er veel openheid is binnen hun organisatie om met elkaar te kunnen overleggen over hun vragen. Echter zijn deze reflectiemomenten niet voor iedereen beschikbaar. Zo geeft een professional aan dat dit vroeger wel gedaan werd, maar dat ze deze intervisies onder collega's nu even uit het oog zijn verloren.

2.8 Ouders

Een volgend thema dat uit de interviews komt, is ‘ouders’. Dit thema omvat vooral de beleving en de netwerken van ouders. De gebruiksvriendelijkheid rond de keuze van offline en online door ouders komt hierbij vaak terug.

De gebruiksvriendelijkheid met betrekking tot de ouders over de keuze om het gesprek online of offline te laten doorgaan, komt bij elke professional naar voren. De online gesprekken hebben zich ontwikkeld door corona en is tot nu als mogelijkheid gebleven. Professionals stellen nu beide mogelijkheden voor. Er zijn nog steeds ouders die kiezen voor de online mogelijkheid, vaak vanuit praktische overwegingen. Professionals zien wel een barrière aan een online gesprek: wanneer de

ouders de Nederlandse taal nog niet goed spreken, is het minder verstaanbaar als de gesprekken online gevoerd worden. In het algemeen is er over de gesprekken heen een tendens dat ouders steeds minder vaak fysiek komen naar de adviesgesprekken. Vele ouders willen alles in één gesprek besproken hebben, waarna er geen vier sessies meer komen.

Ook de sociale netwerken rond de ouders vinden de professionals belangrijk. Ze hebben hier aandacht voor en wanneer ze ontdekken dat dit netwerk heel klein is, zal het aanbod aangepast worden om zo het netwerk te verbreden. De professionals richten daarom groepen op rond verschillende thema's om ouders samen te brengen. Daarnaast is er één professional die ontmoetingsmomenten organiseert om ouders (met professionals) informeel te laten samenkomen.

De professionals hebben veel aandacht voor hoe ouders de gesprekken en/of hulpmiddelen beleven en ervaren. Sommige professionals doen achteraf een korte bevraging over de tevredenheid via mail. Anderen doen dit niet of volgen de antwoorden niet op omdat ze vermoeden of veronderstellen dat ouders via een vragenlijst sociaal wenselijk gaan antwoorden, zelfs al wordt in sommige organisaties aangeboden om de vragenlijst anoniem in te vullen. Wel baseren ze zich op de mails waarin ze bedankt worden voor de geboden hulp. Hieruit kunnen ze opmaken dat het gesprek geholpen heeft. Vele professionals vragen verder aan het einde van het gesprek of het geholpen heeft en of het gesprek heeft voldaan aan de verwachtingen, waardoor de professionals zicht krijgen op de beleving, zoals hier uitgelegd:

Ik probeer wel altijd wanneer we het gesprek afronden ook even te peilen naar van of het een beetje voldeed aan de verwachting van de ouder he, omdat we op voorhand wel proberen in te schatten he: wat verwacht die ouder, wanneer zou die ouder met een tevreden gevoel naar huis gaan en wanneer we dat gesprek hebben gevoerd, dan probeer ik daar ook wel altijd even naar te peilen he, was het zo een beetje wat je in gedachten hebt en, en waarmee ga je aan de slag als ouder of zo.

De beleving kan gebaseerd worden op de non-verbale signalen van de ouders. Vaak komen ze gebukt binnen en gaan ze terug ontspannen buiten doordat ze zich begrepen voelen. Verder zijn er grote verschillen tussen gezinnen. Sommige gezinnen hebben bijvoorbeeld eerder een autoritaire opvoedingsstijl terwijl andere ouders de behoefte van het kind volgen. De professional probeert zich altijd aan te passen aan deze specifieke kenmerken van het gezin om zo helpend mogelijk te zijn. Nog een opmerkelijk punt dat een professional aangeeft is dat ouders vaak eerst een online gesprek doen

omdat ze zich hierbij prettiger voelen. Wanneer dit goed gaat, komen ze voor een tweede gesprek wel fysiek. Hiernaast krijgen professionals een zicht op de beleving van de ouders over de hulpmiddelen door te kijken hoe snel ze ermee weg zijn. Als ze het snel begrijpen en toepassen, dan zit de beleving goed. Daarnaast vinden ouders het positief wanneer een professional de hulpmiddelen zelf doormailt, omdat dit een persoonlijk gevoel geeft.

2.9 Het kind

Naast de ervaring van de ouders en de professionals peilden we ook naar de betrokkenheid van kinderen tijdens een pedagogisch adviesgesprek. De meeste professionals geven de voorkeur om de kinderen niet te betrekken. Volgens een respondent kan de aanwezigheid van het kind tijdens zo'n gesprek ervoor zorgen dat de band tussen ouder en kind verslechtert, doordat het gesprek focust op wat niet goed gaat. Daarbij is het verder mogelijk dat het kind deze besproken informatie wel eens kan gebruiken om zijn/haar zin te krijgen. Een andere professional geeft aan dat ze zich vooral willen focussen op de beleving en de aanpak van ouders. Op deze manier oefenen ze een invloed uit op het kind.

Toch is niet elke professional tegen het betrekken van kinderen. Zo haalt een respondent aan dat hulpmiddelen extra nuttig kunnen zijn als deze ook voor het kind kunnen worden ingezet: "Bijvoorbeeld wat ik ook wel regelmatig aanhaal is een stoplicht. (- -) Wat ik echt een mooi beeld vind omdat dat ook begrijpbaar is voor kinderen."

2.10 Noden

Een belangrijk thema in dit onderzoek is het thema 'noden'. Dit zijn de noden die professionals aangaven tijdens de interviews. We merken hierbij op dat het een grote verscheidenheid aan noden zijn, maar toch komen veel van de noden in een groot deel of soms zelfs in alle interviews terug.

Er komt duidelijk terug dat er nood is aan gebruiksvriendelijke hulpmiddelen. Professionals hebben nood aan visualisatie, of een eenvoudige weergave van de hulpmiddelen. Dat zorgt ervoor dat ouders de hulpmiddelen sneller en beter begrijpen. Hulpmiddelen moeten verder ook gemakkelijk in gebruik zijn en up-to-date blijven.

Vervolgens is er een nood aan vernieuwing, vooral in overzicht en structuur zoals de professional hier aangeeft: "Als een website of zo een uitwisselingsplatform, als dat moeilijk is, als dat niet overzichtelijk is, als dat niet duidelijk is, dan haak je heel snel af." De professionals geven aan dat een goed overzicht en een oplist van hulpmiddelen handig zou zijn. Die oplist houdt dan de verschillende hulpmiddelen en/of thema's in die hierin volledig uitgewerkt worden. Daarnaast raden ze beelden en toegankelijke teksten aan. Hierdoor kan er een heel overzichtelijke lijst met hulpmiddelen gemaakt worden en thema's die toegankelijk en makkelijk te gebruiken zijn voor de professional.

Daarnaast is er bij de professionals een grote nood aan online tools. Online tools die vaak terugkomen zijn kwaliteitsvolle podcasts over verschillende thema's. Ook naar informatieve filmpjes rond opvoeding en ontwikkeling is er grote vraag. Deze tools kunnen professionals aan ouders meegeven zodat ze zelf kunnen leren over de opvoeding en ontwikkeling op een makkelijke, moderne manier. Verder wordt een chatfunctie aangegeven als een online tool waar nood aan is.

Er is niet alleen nood aan online tools, maar ook aan offline tools. Daarbij is er vooral vraag naar vormen rond online hulpmiddelen omdat sommige professionals nog niet helemaal mee zijn met het online gebeuren. Uit de interviews komt naar voren dat ze nood hebben aan hulpmiddelen met weinig taal en veel visualisatie, wat het hulpmiddel inzetbaar maakt in veel verschillende gezinnen. Daarnaast wordt de nood aan een stappenplan als tool vermeld, dat kan men volgen om te weten welk hulpmiddel ingezet moet worden in welke situatie. Een ander soort stappenplan waar er nood aan is, is een checklist om een goed zicht te krijgen op de situatie die ouders aanbrengen.

De laatste nood die elke professional aangeeft is ondersteuning en uitwisseling tussen Huizen van het Kind. Professionals hebben nood aan een sterk netwerk. Ze willen graag intervisiemomenten met collega's om samen casussen te kunnen bespreken en te discussiëren, om inhoudelijke kaders te kunnen uitwisselen en andere perspectieven te ontdekken. Over de vorm van deze intervisies hebben ze allen een eigen idee. Een professional wil graag offline intervisie op provinciaal niveau terwijl een andere graag een combinatie van online en offline wil met alle Huizen van het Kind. Wat wel gemeenschappelijk is, is dat ze veel nood hebben aan contact met andere Huizen.

2.11 Vergelijkende conclusie

De resultaten die uit de verdiepende interviews kwamen, liggen niet steeds in lijn met de resultaten uit de survey. Zo zagen we een opvallend verschil in de evolutie van het gebruik van hulpmiddelen. Uit de survey kwam geen significant verschil naar voor tussen de jaren ervaring en het gebruik van de methodiek pedagogisch adviseren. In tegenstelling tot de verdiepende interviews waar een verminderd gebruik naar voor kwam bij meer ervaring. Een mogelijke verklaring voor dat verschil is dat de survey enkel de antwoorden van diegenen die gebruikmaken van de methodiek pedagogisch adviseren heeft verwerkt en we in de verdiepende interviews ook professionals hebben bevraagd die de methodiek niet (meer) toepassen. Dat had ook tot gevolg dat de inzichten verkregen in de survey andere accenten legden dan die van de verdiepende interviews. Zo gaat de survey vooral in op welke hulpmiddelen al dan niet gebruikt worden, terwijl de interviews een breder zicht geven van de ervaringen van de professionals met betrekking tot pedagogisch adviseren als methode en het gebruik van de hulpmiddelen als aanvulling hierop.

Deel V – Ontwerpen van de pedagogische praktijk

Voor de ontwikkeling van ons pedagogisch ontwerp, vertrekken we nogmaals vanuit onze onderzoeksvraag: ‘Hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren toepassen beter ondersteunen door het hulpmiddelenpakket te herzien?’

- In hoeverre komt de inhoud van het hulpmiddelenpakket tegemoet aan de noden van de professional?
- Aan welke vorm (online, fysiek of blended) van hulpmiddelen is bij professionals de meeste nood bij de methodiek pedagogisch adviseren?

Deze onderzoeksvraag geeft aan dat we op zoek zijn naar een pedagogisch ontwerp dat tegemoetkomt aan de noden van de professionals met betrekking tot de inhoud en vorm van de hulpmiddelen. In wat volgt bespreken we dan ook hoe we de literatuurstudie en empirische exploratie hebben gebruikt om het pedagogisch ontwerp te ontwikkelen en te doen aansluiten bij deze noden. Vervolgens gaan we in op de voor- en nadelen van ons ontwerp, de basis voor de vormgeving en maken we een kritische reflectie voor de toekomstige implementatie.

1 Literatuurstudie en empirische exploratie als aanleiding

Voor de ontwikkeling van het pedagogisch ontwerp bekeken we de resultaten van de empirische exploratie om hieruit te ontdekken wat exact de noden zijn van de professionals. De literatuur gaf meer kennis over de bestaande hulpmiddelen aangeboden op Kind en Gezin Academie. Aan deze hulpmiddelen koppelden we in de literatuurstudie theorieën om zo inzicht te krijgen in de principes waarop de hulpmiddelen gebaseerd zijn en waarvoor ze ingezet worden. Daarnaast gaven zowel de survey als de interviews in de empirische exploratie veel inzicht in het gebruik van de hulpmiddelen in de praktijk. Tijdens deze exploratie kwamen ook hulpmiddelen naar voren die niet in het hulpmiddelenpakket van EXPOO zitten en wegens beperkte tijd dus niet onderzocht zijn in de literatuurstudie. Dit zijn echter wel hulpmiddelen die we nog extra zullen opnemen in het pedagogisch ontwerp en een toevoeging kunnen zijn voor het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie.

Tijdens het analyseren en coderen van de verdiepende interviews (als onderdeel van de empirische exploratie) kwam er in de resultaten het thema ‘noden’ naar voren, waarin verschillende codes vervat zitten die aangeven wat de noden van de professionals precies zijn. Deze codes vormen een belangrijk vertrekpunt voor ons pedagogisch ontwerp. We vinden het essentieel om rekening te houden met wat professionals nog nodig achten in de praktijk, om een bruikbaar ontwerp te kunnen ontwikkelen. Zo proberen we vanuit een inside-out perspectief te kijken en aan te sluiten bij de ervaringen van de professionals. Op die manier integreren we de geesteswetenschappelijke benadering

die we kozen ook in de vormgeving van ons ontwerp. De volgende noden vormden de basis voor de keuze voor ons pedagogisch ontwerp. Eerst en vooral benadrukken professionals het belang van visueel aantrekkelijke hulpmiddelen. Dat maakt het voor zowel ouders als professional fijner om mee aan de slag te gaan. Hulpmiddelen moeten voor de professionals verder ook laagdrempelig, dynamisch, overzichtelijk en gemakkelijk zijn in gebruik. Anders vormt dit een drempel om het hulpmiddel in te zetten tijdens een adviesgesprek. De meeste geïnterviewde professionals vinden het cruciaal dat een hulpmiddel up-to-date is in deze snel evoluerende maatschappij. Ten slotte willen ze graag meer interactie en uitwisseling tussen professionals onderling over welke hulpmiddelen ze gebruiken en hoe ze deze inzetten, maar ook hoe zij bepaalde dingen aanpakken bij adviesgesprekken met ouders. Over de vorm van de hulpmiddelen is er geen consensus. Sommigen geven de voorkeur aan fysieke hulpmiddelen, anderen zijn heel hard bezig met het gebruiken van online hulpmiddelen en nog een derde groep heeft geen voorkeur.

Niet enkel 'noden', maar ook al de andere thema's en codes die voortkwamen uit de verdiepende interviews zijn bestudeerd en diepgaand besproken waardoor we tot meerdere ideeën zijn gekomen voor een pedagogisch ontwerp. Die ideeën waren erg uiteenlopend maar voldeden toch allen aan de criteria van de codes, waarbij bepaalde noden meer op de voorgrond kwamen te liggen naargelang het idee voor een ontwerp. Een eerste idee was om een stappenplan te ontwikkelen. Dat stappenplan kunnen professionals volgen om te ontdekken welk hulpmiddel ze moeten gebruiken. Dat is echter heel moeilijk te ontwikkelen omdat het gebruik van hulpmiddelen afhankelijk is van onder andere de situatie, het kind, het gezin en het probleem. Het idee zou ook niet aansluiten bij wat uit onze empirische exploratie kwam, omdat een stappenplan aangeeft welk hulpmiddel je wanneer moet gebruiken, wat lijkt te suggereren dat een bepaald probleem aan een bepaald hulpmiddel gekoppeld wordt. Een volgend idee was om het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie te vernieuwen. Door bijvoorbeeld het e-learningpakket in te delen per thema, filmpjes toe te voegen en een interactiefunctie mogelijk te maken, zou het platform aangenamer en duidelijker kunnen worden. Verder kwam aan bod om een online vorming te ontwikkelen om de hulpmiddelen terug onder de aandacht te brengen. Nog een ander voorstel was om een Instagrampagina voor professionals te ontwikkelen. Via dit kanaal zou kennis op een zeer laagdrempelige, overzichtelijke en visueel aantrekkelijke manier gedeeld kunnen worden met professionals. Toch heeft het gebruik van Instagram zijn nadelen. Voor professionals wordt dit platform waarschijnlijk niet als een bron gezien waar men kwaliteitsvolle en wetenschappelijke informatie kan vergaren. Hierdoor is de kans kleiner dat professionals dit forum gaan gebruiken. Verder voldoet Instagram niet helemaal aan onze interactievereisten. In tegenstelling tot een besloten groep

kan het voor een professional een drempel zijn om in interactie te gaan met andere professionals door middel van reacties te plaatsen onder een post die iedereen kan zien. Daarbovenop bereikt Instagram niet heel onze doelgroep omdat niet alle professionals deze applicatie gebruiken (S. Eerlings, persoonlijke communicatie, 9 mei 2022).

Uiteindelijk kozen we, in samenspraak met onze praktijkcoach, voor de online leeromgeving Rise. Die leeromgeving maakt het mogelijk om op een dynamische manier leermodules te maken en deze met professionals te delen. Zo kunnen professionals op een makkelijke manier informatie inwinnen over de hulpmiddelen. Het is overzichtelijk, makkelijk in gebruik en brengt de hulpmiddelen voor pedagogisch adviseren weer onder de aandacht. Op die manier proberen we te voldoen aan de noden van de professionals die voortkwamen uit de empirische exploratie. Echter is het niet mogelijk om in Rise zelf interactie tussen de professionals mogelijk te maken.

Hoewel we om de leeromgeving vorm te geven niet alle info hebben overgenomen, hebben we ons wel gebaseerd op de structuur van Kind en Gezin Academie. Die structuur en inhoud hebben we aangevuld met de informatie die we in de literatuur en empirische exploratie verkregen. Zo voegen we de theorieën toe die we koppelden aan de hulpmiddelen in de literatuurstudie. Verder zetten we een onderdeel in de kijker waarin we hulpmiddelen uitwerken die in de empirische exploratie door professionals beschreven werden en niet aan bod kwamen in Kind en Gezin Academie.

2 Voor- en nadelen van het platform Rise

We kiezen Rise als online leeromgeving om ons pedagogisch ontwerp vorm te geven (Bijlage I), omdat dit samenhangt met heel wat voordelen. Ten eerste is een leeromgeving in Rise interactief. Dit wil zeggen dat de professionals via allerlei soorten spelvormen kennis kunnen maken met pedagogisch adviseren en de verschillende hulpmiddelen die men hierbij kan raadplegen. In Rise zullen we dus per thema verschillende hulpmiddelen oplijsten, wat de leeromgeving overzichtelijker maakt. De hulpmiddelen kunnen aangeboden zijn door EXPOO, en zijn aangevuld met enkele nieuwe hulpmiddelen die uit de interviews en de literatuurstudie naar voren zijn gekomen. Daarbij is er ook een mogelijkheid om, op een besloten manier, vragen te stellen aan EXPOO. Er kan dus rechtstreeks met EXPOO worden gecommuniceerd. Het nadeel hieraan is dat, desondanks de vraag van vele professionals, er geen directe interactie tussen de professionals zelf mogelijk is.

Aan de ene kant is deze online leeromgeving laagdrempelig. Het is makkelijk in gebruik en er moet geen account aangemaakt worden door professionals, in tegenstelling tot het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie van waaruit de pedagogische vraag vertrok. Daarbij heeft de leeromgeving in principe een groot bereik en is het ook beschikbaar voor professionals in allerlei soorten werkvelden.

Aan de andere kant is het een uitdaging omdat professionals specifiek op zoek moeten gaan naar deze online leeromgeving, hierdoor wordt misschien niet iedereen bereikt. Om meer professionals hiermee kennis te laten maken is er de mogelijkheid een link te delen via sociale media, e-mail, maar ook via bijvoorbeeld een uitwisselingsplatform zoals Basecamp. Daarnaast probeert EXPOO in te zetten op een groot bereik door spreekuurhouders van Kind en Gezin te verplichten om deze leeromgeving te doorlopen, wat het risico vermindert dat de leeromgeving niet wordt opgepikt door professionals. EXPOO kan op deze manier zien wie de leeromgeving betreedt en zo extra informatie inwinnen over het leergedrag van de professionals. Zo komt het expertisecentrum onder andere te weten op welke module er regelmatig wordt geklikt en bij welke onderdelen het langst wordt stilgestaan. Meer informatie vergaren over de bezoekers op deze leeromgeving, betekent dat EXPOO het aanbod nog beter kan afstemmen op deze doelgroep.

Een bijkomende motivatie voor het ontwikkelen van leermodules op Rise is dat er hier een optie is voor het delen van filmpjes en foto's. Uit de interviews werd duidelijk dat visuele ondersteuning van hulpmiddelen belangrijk is voor professionals.

Een voorwaarde waaraan de online leeromgeving zou moeten voldoen is dat het op het online uitwisselingsplatform Basecamp gedeeld wordt. Uit de interviews kwam immers de nood aan interactie tussen professionals onderling naar voren. In de online leeromgeving zelf kunnen professionals enkel vragen stellen aan EXPOO, terwijl de professionals op Basecamp in discussie kunnen gaan over de verschillende onderwerpen uit de leeromgeving. Een aanbeveling die we hierbij willen maken voor EXPOO is dat er verder gekeken wordt naar hoe interactie nog meer gestimuleerd kan worden. Basecamp is een besloten groep waar niet alle professionals deel van uitmaken. Er zal dus nog gekeken moeten worden naar mogelijkheden om voor deze professionals interactie en uitwisseling met elkaar mogelijk te maken over de betreffende onderwerpen.

Een aandachtspunt dat naar voren kwam uit de interviews is dat de hulpmiddelen meer spontaan terug onder de aandacht van de professionals dienen gebracht te worden. Een aantal professionals geven aan de opleiding pedagogisch adviseren gevolgd te hebben of vroeger Kind en Gezin Academie te hebben geraadpleegd, waarna de kennis wat is verwaterd en de hulpmiddelen bij hen in de vergetelheid geraakt zijn. De professionals geven aan dat ze de hulpmiddelen vanzelf meer zouden gebruiken, wanneer de hulpmiddelen meer onder de aandacht worden gebracht. De online leeromgeving kan hieraan tegemoetkomen als EXPOO de link op verschillende platformen deelt. Zo ontstaat de mogelijkheid dat de professionals de inhoud toch spontaan tegenkomen. Een voorwaarde hierbij is dat de online leeromgeving effectief op verschillende platformen wordt gedeeld en dat er

voldoende aandacht naar wordt getrokken. Dit opdat zo veel mogelijk professionals worden bereikt en aangemoedigd worden om de link te openen en er gebruik van te maken.

Aangezien we een module 'In de kijker' hebben waarin nieuwe hulpmiddelen en interessante links aan bod komen, is een andere voorwaarde dat de online leeromgeving onderhouden moet worden om steeds te blijven aansluiten bij de actuele noden van de professionals, de toenemende digitalisering en vernieuwde theorieën, ideeën en methodieken. Dat is een belangrijke voorwaarde aangezien de professionals in de interviews aangaven dat het e-learningpakket op Kind en Gezin Academie verouderd was. Rise zorgt deels voor een vernieuwing van wat al was, maar zal blijvend onderhouden moeten worden om up-to-date te blijven.

3 Vormgeving van het pedagogisch ontwerp

Bij het vormgeven van het pedagogisch ontwerp, hebben we gebruikgemaakt van de basisprincipes van leren bij volwassenen die Knowles (1980) heeft beschreven. De doelgroep die gebruik zal maken van de online leeromgeving bestaat namelijk uit professionals die al actief zijn als pedagogisch adviseurs, waarbij hun werkervaring een belangrijke eigenschap is volgens Knowles. De nood aan leren bij de professionals is volgens hem ontstaan uit ervaringen tijdens hun pedagogische adviesgesprekken en diezelfde ervaringen zullen ze gebruiken om vorm te geven aan de inhoud van het leerproces, aangezien dat leerproces zelfgestuurd is. Een aandachtspunt bij het ontwerpen van de leeromgeving is bijgevolg dat er ruimte is voor eigen inbreng, om zo de ervaringen als bron en motor van leren bij volwassenen een plaats te geven. Een voorbeeld hiervan is hoe we de professionals stimuleren om denkoefeningen te maken aan de hand van eigen voorbeelden, door middel van open vragen over eerdere gebeurtenissen in de praktijk die de professional linkt aan een bepaald hulpmiddel. Daarnaast zal het geleerde opnieuw geïntegreerd moeten worden in de praktijk, wat we proberen te faciliteren met het aanbieden van denkvragen over de mogelijke toepassing van bepaalde hulpmiddelen. Verder stelt Knowles vast dat de motivatie om te leren voortkomt uit een wens om competenties te ontwikkelen en op die manier de eigen praktijk zo goed mogelijk vorm te geven. Daaraan kan de leeromgeving tegemoetkomen door doelstellingen in kaart te brengen en vervolgens de verschillende lessen zo op te stellen dat de lerende op een zelfgestuurde manier de leeromgeving kan doorlopen. Hier ligt echter ook een valkuil van het pedagogisch ontwerp. Volgens Knowles zouden volwassenen hun eigen vooruitgang moeten sturen, wat in het kader van de online leeromgeving in Rise moeilijker is, aangezien de modules al voorgemaakt zijn. Daarbij aansluitend zouden de doelstellingen best in samenspraak met de volwassene opgesteld worden, wat opnieuw moeilijk is, gegeven de voorgemaakte modules. Hoewel de professionals kunnen kiezen welke modules ze doorlopen, is er geen

mogelijkheid om de inhoud ervan zelf te bepalen, los van de mogelijkheid om de informatie toe te passen op de eigen ervaringen (Knowles, 1980).

Aangezien ons pedagogisch ontwerp bestaat uit een online leeromgeving, hebben we verder gebruikgemaakt van de multimediacprincipes van Mayer (2014, pp. 390-394) als handvaten voor de vormgeving van ons ontwerp. Mayer (2014, pp. 390-394) heeft verschillende principes gedefinieerd die zorgen voor een betere multimedia-instructie.

Een eerste principe waaraan we voldoen is het 'coherence principle'. Dat principe houdt in dat materiaal dat er niet toe doet, uitgesloten wordt. Onze online leeromgeving heeft als doel om beknopte informatie te bieden aan professionals omtrent pedagogisch adviseren en de hulpmiddelen daarbij. Zo omvat de leeromgeving alleen maar relevante informatie die per les weergegeven wordt. Een tweede principe is het 'signaling principle', wat stelt dat de lerende diepgaander leert als de kernbegrippen gemarkeerd worden. Op de online leeromgeving worden kernbegrippen vetgedrukt gezet. Op die manier wordt voldaan aan dit principe. De leeromgeving voldoet verder aan een derde principe, het 'multimedia principle', waarbij mensen beter leren wanneer er gebruikgemaakt wordt van zowel woorden als afbeeldingen om een concept te illustreren. In de leeromgeving maken we gebruik van afbeeldingen en filmpjes om de inhoud van onze woorden te verduidelijken voor de lerende. Het vierde principe waaraan voldaan wordt is het 'spatial contiguity principle'. Hierbij is het van belang dat, voor een meer diepgaand leren, tekst en het corresponderende beeld dicht bij elkaar staan. De afbeeldingen die we gebruiken in onze online leeromgeving staan bij de tekst of module waarover het gaat en zijn dus corresponderend met elkaar. Een vijfde principe dat we toepassen bij het vormgeven van onze online leeromgeving is het 'segmenting principle'. Dat principe gaat ervan uit dat mensen diepgaander leren wanneer een les is opgedeeld in kortere delen in plaats van als een doorlopend geheel. Zo is onze leeromgeving opgedeeld in kortere modules en zijn deze modules opgedeeld in kortere onderdelen, die de lerenden op eigen tempo kunnen doornemen. In de leeromgeving maken we gebruik van een 'volgende' knop waardoor de leerstof wordt opgedeeld per pagina. Het zesde principe waar onze leeromgeving aan voldoet is het 'personalization principle'. Dat houdt in dat mensen diepgaander leren wanneer informatie meegedeeld wordt op een informele manier. De inhoud van onze leeromgeving is geschreven in een persoonlijke stijl waardoor de lerende zich aangesproken voelt. Op die manier is ook aan dit principe voldaan. Een zevende en laatste principe waaraan onze leeromgeving tegemoetkomt, is het 'expectation principle'. Dat principe stelt dat mensen beter leren wanneer ze op voorhand de leerdoelen meekrijgen. In onze leeromgeving geven we aan het begin van elke les de doelstellingen van die les weer. Zo weten de lerenden wat ze van elke les kunnen verwachten en waar ze op moeten letten

tijdens het doorlopen van de les (Mayer, 2014, pp. 390-394). Dat laatste principe sluit aan bij de eigenschap van leren bij volwassenen, waarbij Knowles (1980) aangeeft dat het vooropstellen van doelen het zelfgestuurd leren van volwassenen kan faciliteren.

4 Kritische reflectie over toekomstige implementatie

Onze praktijkcoach gaf na de eindpresentatie van ons pedagogisch ontwerp (Bijlage J) aan dat ons pedagogisch ontwerp dat we hebben uitgewerkt helemaal aansluit bij hun wensen en visie als praktijk. Een opmerking die ze nog konden toevoegen is dat ze zullen moeten nadenken over de manier waarop EXPOO de communicatie tussen professionals onderling zal faciliteren. Uit ervaring weet het expertisecentrum dat intervisiegroepen na vormingen snel uitdoven, wanneer daar geen extra aandacht naartoe gaat. De medewerkers gaven overigens aan dat ze ten volle inzien dat ze dit zelf kunnen realiseren.

Referenties

- Aafjes-van Doorn, Békés, V., & Prout, T. A. (2020). Grappling with our therapeutic relationship and professional self-doubt during COVID-19: Will we use video therapy again? *Counselling Psychology Quarterly*, 34(3-4), 473–484. <https://doi.org/10.1080/09515070.2020.1773404>
- Arndorfer, R., & Miltenberger, R. (1993). Functional assessment and treatment of challenging behavior: A review with implications for early childhood. *Topics in Early Childhood Special Education*, 13(1), 82–105. <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1177/027112149301300109>
- Arndorfer, R., Miltenberger, R., Woster, S., Rortvedt, A., & Gaffaney, T. (1992). *In-home functional assessment and treatment of challenging behavior* [Unpublished master's thesis]. North Dakota State University.
- Bäckström, C., Chamoun, S., Tejani, S., & Larsson, V. (2021). Parents' perceptions about future digital parental support: A phenomenographic interview study. *Frontiers in Digital Health*, 3. <https://doi.org/10.3389/fdgth.2021.729697>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Baumel, A., Pawar, A., Kane, J.M. & Correll, C.U. (2016). Digital parent training for children with disruptive behaviors: Systematic review and meta-analysis of randomized trials. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 26 (8), 740-749. <https://doi.org/10.1089/cap.2016.0048>
- Beerens, N. (2021, 3 november). *Zo kreeg VTI Dé Vakschool leerlingen en leraren mee in digitalisering*. Klasse. Geraadpleegd op 12 maart 2022, van <https://www.klasse.be/250408/weer-naar-afstandsonderwijs-tweede-keer-goede-keer/>
- Bennema-Sybrandy, J. (1996). Het contractmodel in de hulpverlening aan ouders en kinderen. In P. van Geert & S. Jackson (Red.), *Afspreken in de hulpverlening: het contractmodel bij ontwikkelings-, leer- en opvoedingsproblemen* (pp. 9-53). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Beugelsdijk, F., Souverein, C. R. M., & Levering, B. (1997). Geesteswetenschappelijke pedagogiek. In S. Miedema (Red.), *Pedagogiek in meervoud: Wegen in het denken over opvoeding en onderwijs* (5e herziene druk, pp. 23-72). Bohn Stafleu van Loghum.
- Blokland, G (2015). *Over opvoeden gesproken: Methodiekboek pedagogisch adviseren*. SWP.
- Borton, T. (1970). *Reach, touch and teach: Student concerns and process education*. Graw Hill.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Burggraaf-Huiskes, M. (2021). *Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie* (7e herz. ed.). Coutinho.

- Burk, D., Snider, A., & Symonds, P. (1999a). *Box it or bag it mathematics: Teacher resource guide kindergarten* (2nd ed.). The math learning center.
<https://www.mathlearningcenter.org/sites/default/files/pdfs/BBKPDF-BoxIt-Kinder.pdf>
- Burk, D., Snider, A., & Symonds, P. (1999b). *Box it or bag it mathematics: Teacher resource guide 1st and 2nd grade* (2nd ed.). The math learning center.
<https://www.mathlearningcenter.org/sites/default/files/pdfs/BB1PDF-BoxIt-Grade1.pdf>
- Chess, S., & Thomas, A. (1999). *Goodness of fit: Clinical applications, from infancy through adult life*. Routledge.
- CKG De Schommel. (2019). PIO project CKG De Schommel: *blended opvoedingsondersteuning via een onlineplatform*. Programma Innovatieve Overheidsopdrachten. Geraadpleegd op 13 maart 2022, van https://www.innovatieveoverheidsopdrachten.be/sites/default/files/eindrapport_pio_ckg_de_schommel_versie_1.1.pdf
- Connolly, S. L., Miller, C. J., Lindsay, J. A., & Bauer, M. S. (2020). A systematic review of providers' attitudes toward telemental health via videoconferencing. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 27(2).
<https://doi.org/10.1111/cpsp.12311>
- De Maeght, C. (2022, 23 maart). *Structuurkaarten maken kinderen zelfstandig*. Klasse. Geraadpleegd op 5 april 2022, van <https://www.klasse.be/8412/structuurkaartjes-zelfstandig-klaar-school/>
- Decreet organisatie van opvoedingsondersteuning*. (2007, 13 juli). Vlaamse regering. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van https://www.expoo.be/sites/default/files/atoms/files/decreet_opvoedingsondersteuning_13_07_07_0.pdf
- Decreet preventieve gezinsondersteuning*. (2014, 1 april). Vlaamse Regering. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1023668.html>
- Desruisseaux, J., Fader, N., & Wingo, A. (2012). Rad reward card. *Journal of Family Psychotherapy*, 23(2), 159–162. <https://doi.org/10.1080/08975353.2012.679905>
- Droit-Volet, S., Meck, W. H., & Penney, T. B. (2007). Sensory modality and time perception in children and adults. *Behavioural Processes*, 74(2), 244-250. <https://doi.org/10.1016/j.beproc.2006.09.012>
- Dunlap, G., & Fox, L. (2011). Function-based interventions for children with challenging behavior. *Journal of Early Intervention*, 33(4), 333-343. <https://doi.org/10.1177%2F1053815111429971>
- Egan, G. (1994). *Deskundig hulpverleners: een model, vaardigheden en methoden* (5de herz. dr.). Van Gorcum.
- Egan, G., & Garouste, G. (2012). *Deskundig hulpverleners* (11de editie). Van Gorcum.

- Ethridge, E.A., & King, J.R. (2005). Calendar math in preschool and primary classrooms: Questioning the curriculum. *Early Childhood Educational Journal*, 32(5), 291-296. <https://doi.org/10.1007/s10643-005-4398-0>
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (2018). *Praktijkbeschrijving Pedagogisch Adviseren* [White Paper]. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://www.expoo.be/sites/default/files/atoms/files/Praktijkbeschrijving%20PedAd%20in%20sjabloon%202019.pdf>
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (2019). *Kwaliteitswijzer opvoedingsondersteuning* [Brochure]. Geraadpleegd op 5 mei 2022, van https://www.expoo.be/sites/default/files/atoms/files/kwaliteitswijzer%207_5_2019.pdf
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (z.d.). *Ontstaan*. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://www.expoo.be/ontstaan>
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (z.d.). *Over EXPOO*. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://www.expoo.be/ontstaan>
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (z.d.). *EXPOO partners*. Geraadpleegd op 20 februari 2022, van <https://www.expoo.be/expoo-partners>
- Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien. (z.d.). *Huizen van het Kind en opvoedingsondersteuning*. Geraadpleegd op 20 februari 2022, van <https://www.expoo.be/huizen-van-het-kind-en-opvoedingsondersteuning>
- Fishman, D. B., & Franks, C. M. (1997). The conceptual evolution of behavior therapy. *Theories of psychotherapy: Origins and evolution*, 131–180. <https://doi.org/10.1037/10239-004>
- Gevoelsthermometer. (z.d.). *Laat de gevoelens voor zich spreken*. Geraadpleegd op 8 maart 2022, van <https://gevoelsthermometer.be/>
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *American Academy of Pediatrics*, 119(1), 182-191. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697>
- Gordon, G. N. (n.d.). Communication. *Britannica*. Retrieved March 8, 2022, from <https://www.britannica.com/topic/communication>
- Groeimee. (z.d.). *Huiswerk*. Opgroeien. Geraadpleegd op 5 april 2022, van <https://www.groeimee.be/meer-lezen-bij-onze-partners-huiswerk>

- Grusec, J. E. (1992). Social learning theory and developmental psychology: The legacies of Robert Sears and Albert Bandura. *Developmental Psychology*, 28(5), 776–786. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.776>
- Hall, C. M., & Bierman, K. L. (2015). Technology-assisted interventions for parents of young children: Emerging practices, current research, and future directions. *Early Childhood Research Quarterly*, 33, 21–32. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.05.003>
- Hess, S. A., & Schultz, J. M. (2008). Bronfenbrenner's ecological model. In K. L. Kraus (Red.), *Lenses: Applying lifespan development theories in counseling* (pp. 52–82). Lahaska Press.
- Huis van het Kind gemeente Zemst. (z.d.). *Wat is het Huis van het Kind?* Geraadpleegd op 20 februari 2022, van <https://www.huisvanhetkindzemst.be/wat-is-het-huis-van-het-kind>
- Jones, Forehand, R., Cuellar, J., Kincaid, C., Parent, J., Fenton, N., & Goodrum, N. (2013). Harnessing innovative technologies to advance children's mental health: Behavioral parent training as an example. *Clinical Psychology Review*, 33(2), 241–252. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.11.003>
- Kenton, W. (2020, July 23). Moral hazard. *Investopedia*. Retrieved March 30, 2022, from <https://www.investopedia.com/terms/m/moralhazard.asp>
- Kesselring, M.C., De Winter, M., van Yperen, T. & Horjus, B. (2015). De pedagogische civil society: Een studie naar de effecten van activiteiten binnen het programma Allemaal Opvoeders. *Pedagogiek*, 35, 263-284.
- Kind en Gezin (2018). *Opvoedingswinkels* [Position Paper]. Vlaams Agentschap.
- Kind en Gezin Academie: *Hulpmiddelen bij pedagogische adviesgesprekken*. (z.d.). Kind en Gezin. Geraadpleegd op 2 maart 2022, van <https://www.kindengezinacademie.be/login/index.php>
- Knowles, S. M. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy: Revised and Updated*. Cambridge.
- Korthagen, F. (1998). Leren reflecteren: naar systematiek in het leren van je werk als docent. In: L. Fonderie & J. Hendriksen (Red.), *Begeleiden van docenten: Reflectie als basis voor de professionele ontwikkeling in het onderwijs* (pp. 43-56). Nelissen.
- Köszegi, B. (2014). Behavioral contract theory. *Journal of Economic Literature*, 52(4), 1075-1118. <http://dx.doi.org/10.1257/jel.52.4.1075>
- Kousemaker, N. P. J., & Timmers-Huigens, D. (1985). Pedagogische hulpverlening in de eerste lijn. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 24, 549-565.
- Leermiddelen. (z.d.). Klascement leermiddelennetwerk. Geraadpleegd op 6 maart 2022, van <https://www.klascement.net/lesmateriaal/?q=gevoelsmeter>

- Lemmens, M. (2020). *Opvoedingsondersteuning Door Pedagogisch Adviseren: Nieuwe Inzichten En Actuele Tendensen. Een literatuurstudie* [Masterproef, KULeuven]. Limo.
- Liberto, D. (2019, June 26). Contract theorie. *Investopedia*. Retrieved March 30, 2022, from <https://www.investopedia.com/terms/c/contract-theory.asp>
- Luman, M., & Staff, A. (2018). Hoe zet je functionele gedragsanalyse in bij ADHD en druk gedrag in de klas? *Tijdschrift Voor Remedial Teaching*, 26(4), 22-25.
- Markowsky, G. (n.d.). Classical information theory. *Britannica*. Retrieved March 8, 2022, from <https://www.britannica.com/science/information-theory/Classical-information-theory>
- Mayer, R. E. (2014). Multimedia instruction. In J. M. Spector, M. D. Merrill, J. Elen, & M. J. Bishop (Eds.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 385-399). Springer.
- McLeod, S. (2017). Bowlby's attachment theory. *Simply Psychology*. Retrieved March 10, 2022, from <https://www.simplypsychology.org/bowlby.html>
- McNeill, S. L., Watson, S., Henington, C., & Meeks, C. (2002). The effects of training parents in functional behavior assessment on problem identification, problem analysis, and intervention design. *Behavior Modification*, 26(4), 499–515. <https://journals-sagepub-com.kuleuven.e-bronnen.be/doi/10.1177/0145445502026004004>
- Meijer, A. (2016). Geesteswetenschappelijke pedagogiek. In P. Smeyers, S. Ramaekers, R. Van Goor & B. Vanobbergen (Eds.), *Inleiding in de pedagogiek: Deel 2: Grondslagen en stromingen* (pp. 105-120). Boom.
- Meijer, W. (2007). Pittige jaren. *Kind en adolescent Praktijk*, 6(186), 186-187. <http://doi.org/10.1007/bf03059678>
- Nieuwboer, C.C., Fukkink, R.G. & Hermanns, J.M.A. (2013a). Online programs as tools to improve parenting: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review*, 35, 1823-1829. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.08.008>.
- Nieuwboer, C.C., Fukkink, R.G. & Hermanns, J.M.A. (2013b). Peer and professional parenting support on the internet. A systematic review. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16, 518-529. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0547>
- Nys, K. (2010, 26 maart). *Opvoedingsondersteunende programma's: magie van wat ouders ondersteunend vinden of recepten van wat werkzaam hoort te zijn?* [Presentatie]. WAIMH-studiedag Grensverkenningen, Antwerpen, België. <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/231698>
- Nys, K., & Van Leeuwen, K. (2017). *Opvoeden en ondersteuningsmogelijkheden. Ouders en het werkveld over de rol van vzw De Keerkring en andere actoren*. Brussel: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen

(Odisee) – Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KULeuven).

https://www.kcgezinswetenschappen.be/sites/default/files/publicaties/eindrapport_vzw_de_keerkring_versie_2017-02-08.pdf

Nys, K., Van Leeuwen, K., & Emmery, K. (2016). *Dilbeekse Huis van het Kind in ontwikkeling. Behoeftenbevraging bij ouders*. Brussel: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Odisee) – Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KULeuven).

https://www.kcgezinswetenschappen.be/sites/default/files/publicaties/eindrapport_behoeftenbevraging_hvhk_dilbeek_2016_cover_inhoud.pdf

Opgroeien. (z.d.) *Opgroeien*. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://www.opgroeien.be/opgroeien>

Pameijer, N. K., & Van Beukering, J. T. E. (1999). Diagnostiek in de praktijk. *Kind en adolescent*, 20(1), 1–13.

<https://doi.org/10.1007/bf03060721>

Patterson, J., Mockford, C., & Stewart-Brown, S. (2005). Parent's perceptions of the value of the Webster-Stratton Parenting Programme: a qualitative study of a general practice based initiative. *Child: Care, Health and Development*, 31(1), 53-64. <https://onlinelibrary-wiley-com.kuleuven.e-bronnen.be/doi/10.1111/j.1365-2214.2005.00479.x>

Ravitch, S. M., & Carl, N. M. (2021). *Qualitative research: Bridging the conceptual, theoretical, and methodological* (2nd ed., pp. 254-294). SAGE Publications.

Rumjaun, A., & Narod, F. (2020). Social learning theory Albert Bandura. In B. Akpan & T. J. Kennedy (Reds.), *Science Education in Theory and Practice* (pp. 85–99). Springer Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-43620-9>

Ryding, J., Sorbring, E., & Wernersson, I. (2018). The understanding and use of reflection in family support social work. *Journal of Social Service Research*, 44(4), 494-508. <https://10.1080/01488376.2018.1476300>

Sicora, A. (2017). Reflective practice, risk and mistakes in social work. *Journal of Social Work Practice*, 31(4), 491-502. <https://10.1080/02650533.2017.1394823>

Van Acker, J. (2005). *Probleemgedrag in de klas en agressie op school: een praktische handleiding*. De Boeck.

van de Meer, M., Pelders, M., Albeda, M. (2009). *Kwaliteitsbewaking pedagogische advisering* [E-book]. JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <https://www.expoo.be/sites/default/files/atoms/files/Kwailiteitsbewaking%20pedagogische%20adviesering.pdf>

Van den Broeck, A., Ferris, D. L., Chang, C. H., & Rosen, C. C. (2016). Review of self-determination theory's basic psychological needs at work. *Journal of Management*, 42(5), 1195-1229.

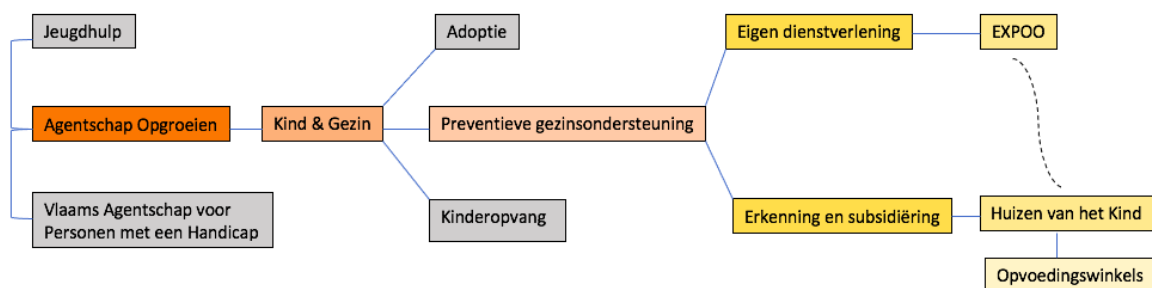
<http://doi.org/10.1177/0149206316632058>

- Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Lens, W., & Andriessen, M. (2009). De zelf-determinatie theorie: kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag & Organisatie*, 22(4), 316-335. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2009_VandenBroeckVansteenkiste_GO.pdf
- Van Leeuwen, K. (2021). *Module 2 theorie sociaal leren: Deel 3 toepassingen* [Presentatieslides]. Google Drive. <https://docs.google.com/presentation/d/1RYYXzvzTA4jIl5njAAkWrGErdSlIZlVZ/edit?usp=sharing&oid=108192928404457446387&rtpof=true&sd=true>
- Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B., & Lens, W. (2007). Willen, moeten en structuur in de klas: Over het stimuleren van een optimaal leerproces. *Begeleid Zelfstandig Leren*, 37, 1-27. Geraadpleegd op 13/04/2022, van https://www.vfo.be/docs/vfostudiedag2007_vansteenkiste_BZL2007.pdf
- Velasquez, P. A. E., & Montiel, C. J. (2018, 10 oktober). *Reapproaching Rogers: a discursive examination of client-centered therapy*. Taylor and Francis online. Geraadpleegd op 12 maart 2022, van <https://www-tandfonline-com.kuleuven.e-bronnen.be/doi/full/10.1080/14779757.2018.1527243>
- Vlaamse Overheid. *Opgroeien: Welkom bij Opgroeien*. Geraadpleegd op 22 februari 2022, van <https://www.opgroeien.be/>
- Voets, J., & Michielsens, L. (2016). *Hink-stap-sprong boek 2: Ouderlijke vaardigheden* (1ste editie). Garant Uitgevers.
- Webster-Stratton, C., & Hancock, L. (1998). Training for parents of young children with conduct problems: Content, methods, and therapeutic processes. In J. M. Briesmeister & C. E. Schaefer (Eds.), *Handbook of parent training: Parents as co-therapists for children's behavior problems* (pp. 98–152). John Wiley & Sons Inc.
- Weeland, J., & van Rooij, F. (2021). Jeugdhulp in tijden van corona. *Kind en Adolescent Praktijk*, 20(1), 14–21. <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1007/s12454-021-0637-9>
- Zavala-Rojas, D. (2014). Thermometer scale (feeling thermometer). *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*, 6633-6634. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_1028

Bijlage A

Figuur A1

Beleidscontext EXPOO

Beleidscontext EXPOO

(K. Van Leeuwen, persoonlijke communicatie, 2021)

Bijlage B

Kenmerken van de definitie pedagogisch adviseren

De definitie van pedagogisch adviseren houdt acht kenmerken in (Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien, 2018):

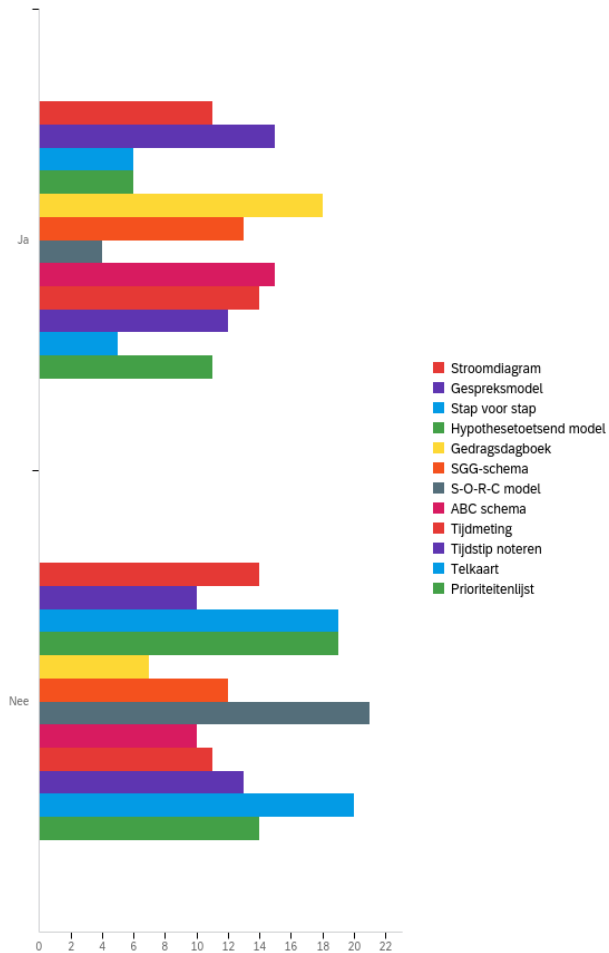
1. Gemakkelijk toegankelijk: de organisaties die adviezen geven zijn heel laagdrempelig op vlak van toegankelijkheid. Het adviseren vindt plaats op plekken waar ouders zomaar kunnen binnenlopen. Daarnaast moeten ze er ook op korte termijn terechtkunnen waarbij geen verwijzing of intakeprocedure nodig is.
2. Kortdurend: er is sprake van één tot een maximum van vijf gesprekken met de ouder(s).
3. Individuele ondersteuning: de adviezen zijn op maat van de ouder en gericht op de specifieke problemen van de ouder.
4. Ouder(s): pedagogisch adviseren draait om het ondersteunen van de ouder of aanstaande ouder. Deze ouder heeft een relatie met een kind tussen de 0 en 18 jaar.
5. Lichte opvoedingsproblemen: pedagogisch adviseren biedt antwoorden op lichte opvoedingsproblemen. Hierbij gaat het om een opvoedingssituatie die wel nog hanteerbaar en bespreekbaar is voor de ouder(s), maar tegelijk kent deze situatie een opvoedingsspanning waar de ondersteuning zich op moet richten. Vaak gaat het om alledaagse opvoedingsproblemen die voor vele ouders herkenbaar zijn en nog niet in een te complexe fase zitten.
6. De vraag van de ouder: de vragen en problemen van de ouder(s) vormen de basis van de ondersteuning.
7. Aansluiten bij de sterktes van de ouder(s): men gaat ervan uit dat elke ouder het beste wil voor zijn kind, alleen valt het evenwicht tussen draaglast en draagkracht soms weg. Hierbij kan een pedagogische medewerker helpen om de structuur terug te vinden door samen te vatten of vragen te stellen.
8. Pedagogisch geschoolde medewerker: de opvoedingsondersteuning wordt begeleid door een pedagogisch geschoolde medewerker, die professioneel handelt in relatie met de ouder.

Bijlage C

Grafieken over kennis en gebruik van de hulpmiddelen

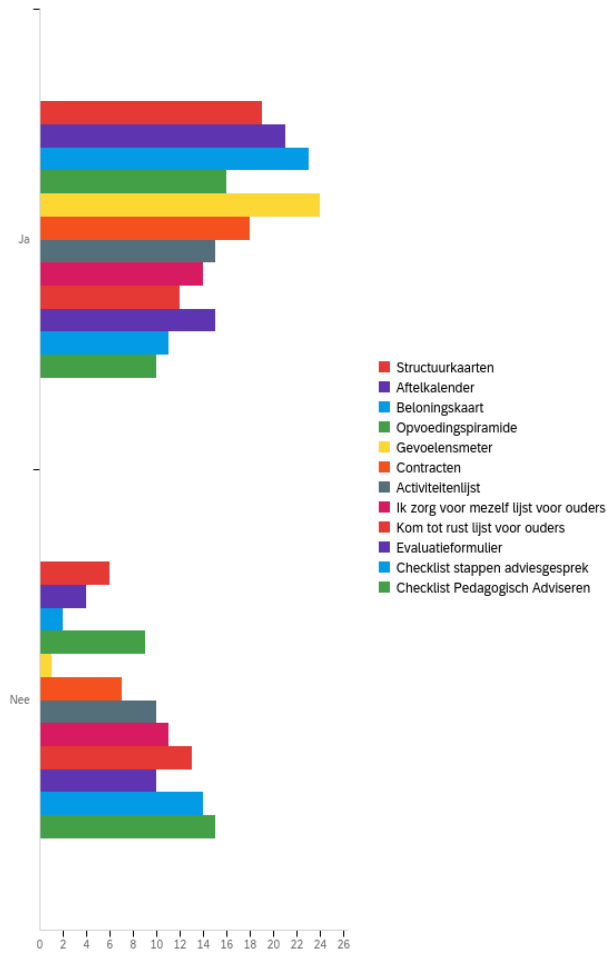
Figuur C1

Kennis van de Hulpmiddelen

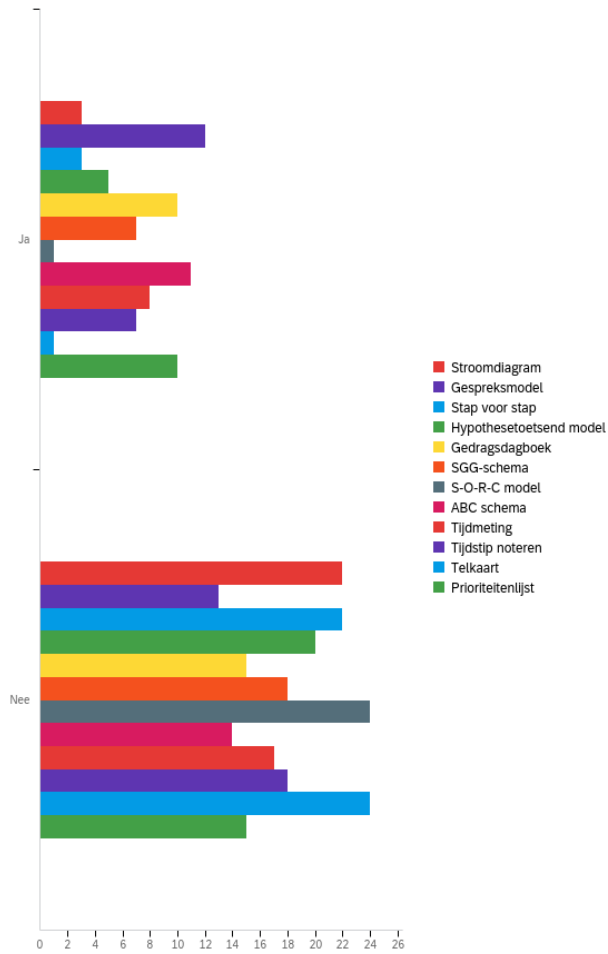
Figuur C2

Kennis van de Hulpmiddelen

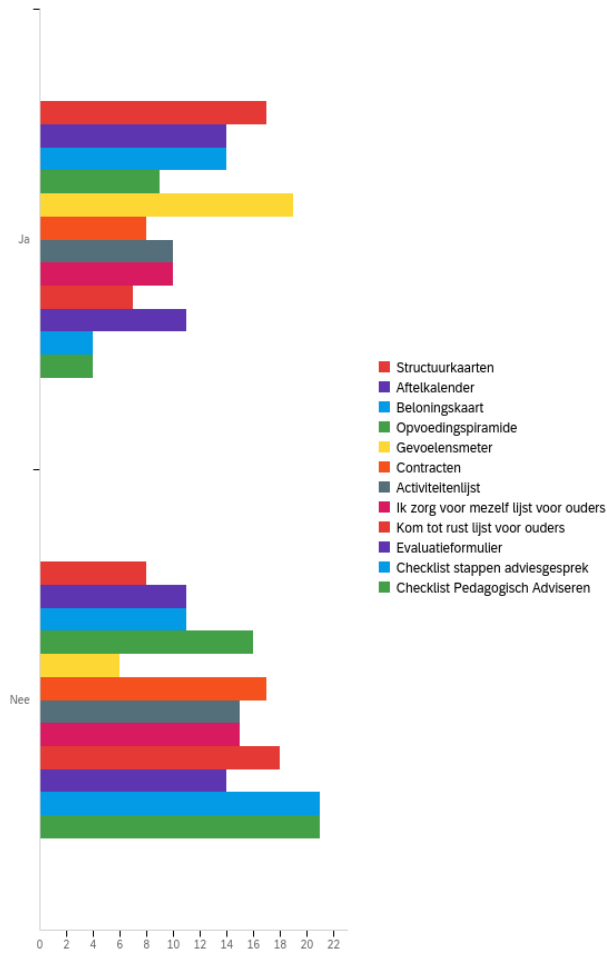
Figuur C3

Gebruik van de Hulpmiddelen

Figuur C4

Gebruik van de Hulpmiddelen

Bijlage D

Tabellen met resultaten van de survey

Tabel D1

Bij Welke Organisatie Werkt U?

antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (<i>n</i> = 38)
Huis van het Kind	17	45%
CKG	13	34%
Andere: Opvoedingswinkel	1	3%
Andere: CAW	5	13%
Andere: lokaal bestuur	1	3%
Andere: Kind en Gezin	1	3%

Tabel D2

Hoelang Werkt U Al in deze Organisatie?

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (<i>n</i> = 38)
Minder dan 1 jaar	3	8%
1-2 jaar	3	8%
2-5 jaar	11	29%
5-10 jaar	8	21%
Meer dan 10 jaar	13	34%

Tabel D3*Indien U Bepaalde Hulpmiddelen Niet Gebruikt, Waarom?*

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Ouders mogen niet het idee krijgen dat het hulpmiddel ene doel is, iets waarmee het probleem opgelost is.	1	/
Gebruik maken van eigen methodes.	2	/
Hulpmiddelen passen niet in de visie omtrent opvoedingsondersteuning	3	/
Kennen het hulpmiddelenpakket niet	2	/

Tabel D4*Welke Hulpmiddelen Kent U?*

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Ja -----		
Stroomdiagram	11	29%
Gespreksmodel	15	39%
Stap voor stap	6	16%
Hypothesetoetsend model	6	16%
Gedragdagboek	18	47%
SSG-schema	13	34%

S-O-R-C-model	4	11%
ABC schema	15	39%
Tijdmeting	14	37%
Tijdstip noteren	12	32%
Telkaart	5	13%
Prioriteitenlijst	11	29%
Nee -----		
Stroomdiagram	14	37%
Gespreksmodel	10	26%
Stap voor stap	19	50%
Hypothesetoetsend model	19	50%
Gedragsdagboek	7	18%
SSG-schema	12	32%
S-O-R-C-model	21	55%
ABC schema	10	26%
Tijdmeting	11	29%
Tijdstip noteren	13	34%
Telkaart	20	53%
Prioriteitenlijst	14	37%

Tabel D5*Welke Hulpmiddelen Gebruikt U Tijdens het Pedagogisch Adviseren?*

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Ja -----		
Stroomdiagram	3	8%
Gespreksmodel	12	32%
Stap voor stap	3	8%
Hypothesetoetsend model	5	13%
Gedragsdagboek	10	26%
SSG-schema	7	18%
S-O-R-C-model	1	3%
ABC schema	11	29%
Tijdmeting	8	21%
Tijdstip noteren	7	18%
Telkaart	11	29%
Prioriteitenlijst	10	26%
Nee -----		
Stroomdiagram	22	58%
Gespreksmodel	13	34%
Stap voor stap	22	58%
Hypothesetoetsend model	20	53%

Gedragdagboek	15	39%
SSG-schema	18	47%
S-O-R-C-model	24	63%
ABC schema	14	37%
Tijdmeting	17	45%
Tijdstip noteren	18	47%
Telkaart	24	63%
Prioriteitenlijst	15	39%

Tabel D6

Welke Andere Materialen Vindt U Helpend bij het Voeren van Pedagogische Adviesgesprekken & Indien u nog Andere Hulpmiddelen Kent en/of Gebruikt, Dewelke?

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Verwijzen naar algemene info	5	/
Oplossingsgerichte benadering – open vragen stellen	4	/
Metafoor van de ijsberg	4	/
Genogram	4	/
Visualisaties en prenten	4	/
Duplo- of Grapatpoppen	4	/
Comfortvenster of window of tolerance	4	/

Online hulpmiddelen zoals video's en powerpoints	4	/
Triple P	3	/
Blob tree	2	/
Drie breinen	2	/
Associatiekaarten	2	/
Gezinsplan	2	/
Balansmodel	1	/
Circle of security	1	/
3 mandjes	1	/
5G schema	1	/
tijdlijn	1	/
How2talk2Kids	1	/
Hink stap sprong	1	/
Escalatieladder	1	/
Stoplicht	1	/
Gevoelensdoosjes	1	/
Monkey management	1	/
De trap der verwachtingen	1	/
Kaartspelen (opvoedingsspel, kwaliteitenspel)	1	/
Talentmodel	1	/

Visualisaties uit het boek van Lieve Cottyn	1	/
Blijven staan ondanks de storm – toolbox van Vanessa Maes	1	/

Tabel D7

Gebruikt U Online Tools (apps, websites) Tijdens het Pedagogisch Adviseren?

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Nee	12	32%
Ja, welke?	12	32%
Scheidingskoffer	2	/
Zitstil.be	2	/
Groeimee	2	/
Youtube-filmpjes	2	/
Website van de christelijke mutualiteit	2	/
Websites rond specifieke onderwerpen	2	/
Rustbox.be	1	/
Websites van Huizen van het Kind	1	/
Mousetimer	1	/
PowerPoints over specifieke onderwerpen	1	/

Tabel D8

Heeft u Nood aan Online Tools tijdens het Pedagogisch Adviseren? Motiveer Waarom.

Antwoordoptie	Absoluut aantal	Percentage (n = 38)
Nee, waarom?	10	26%
Niet noodzakelijk, tenzij het gebruik echt een meerwaarde vormt voor de ouder	/	/
Geen budget om vormingen te volgen rond het gebruik	/	/
Ja, waarom?	14	37%
Vernieuwend in de tijd van digitale hulpverleningsgesprekken	/	/
Hulp bij creatief blijven online, online tools als inspiratie	/	/
Online tools passen beter bij de leefwereld van ouders	/	/
Visuele hulpmiddelen kunnen duidelijkheid en structuur bieden	/	/
Ouders kunnen de informatie na afloop van het gesprek opnieuw raadplegen	/	/

Bijlage E

Tabel E1

Chi² toets voor de Samenhang tussen Aantal Jaren Ervaring en het Gebruik van de Methodiek Pedagogisch Adviseren

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	1.895 ^a	3	.595
Likelihood Ratio	2.033	3	.566
Linear-by-Linear Association	.002	1	.969
N of Valid Cases	54		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,96.

Bijlage F

Interviewleidraad voor verdiepend interview

Voor we beginnen met het interview, zal ik mezelf nog even voorstellen: ik ben x en studeer pedagogische wetenschappen. In de derde bachelor bestaat een groot deel van het tweede semester uit onze bachelorproef. Hiervoor werk ik samen met zes andere studenten aan een onderzoek op vraag van EXPOO. Zij vragen naar het gebruik van hulpmiddelen door professionals die pedagogische adviesgesprekken voeren. In dit interview willen we dan ook peilen naar uw ervaringen met het al dan niet gebruiken van hulpmiddelen tijdens adviesgesprekken met ouders. Aangezien we graag uw eigen ervaringen te weten willen komen, zijn er geen juiste of foute antwoorden. U mag vertellen hoe u in uw praktijk te werk gaat en u mag alles vertellen wat in u opkomt. Ook dingen die op het eerste zicht niet van belang lijken, kunnen interessant zijn voor ons, om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de ervaringen van professionals in de praktijk van adviesgesprekken. Het interview is opgedeeld in zes blokken. Eerst komen er een aantal algemene vragen over uw kennis en gebruik van de methodiek pedagogisch adviseren. Vervolgens zullen de vragen gaan over het wel of niet gebruiken van hulpmiddelen. Daarna komen er vragen over de principes achter het al dan niet gebruiken van hulpmiddelen. Verder een aantal vragen over eventuele digitale of online tools en uw visie op het perspectief van de ouder. Ten slotte zijn er ook nog een aantal vragen die peilen naar uw noden omtrent de methodiek en eventueel gebruik van hulpmiddelen, om af te sluiten met een bredere, afrondende vraag.

Verder wil ik op voorhand al bedanken voor uw deelname. Het interview zal een uur tot anderhalf uur duren en het gesprek wordt opgenomen.

- Teams: Bij gebruik van teams is dit standaard een video- en audio-opname
- Face-to-face: Ik zal enkel audio opnemen
- Deze opname wordt verwijderd, nadat het gesprek getranscribeerd is. De informatie uit het interview zal anoniem verwerkt worden en enkel de negen andere leden van het bachelorproefteam zullen toegang krijgen tot het (geanonimiseerde) transcript. Uw naam zal niet in het rapport verschijnen, evenmin informatie die naar u te herleiden zou zijn. Dit staat ook aangegeven in de informed consent die we nu even zullen overlopen

[informed consent overlopen en tekenen, bij online: overlopen en doormailen om te tekenen]

Heeft u nog vragen?

Dan zal ik de opname starten en zullen we beginnen.

- **Algemeen:** De eerste vragen zijn inleidend en peilen naar het gebruik en de toepassing van (pedagogische) adviesgesprekken
 - Stel uzelf kort voor: naam, organisatie, opleiding, hoeveel pedagogische adviesgesprekken
 - Er kunnen vragen overlappen met vorige keer; toch zo volledig mogelijk antwoorden
 - Kind en Gezin Academie
 - Vanwaar kent u Kind en Gezin Academie?
 - Hoe vaak maakt u gebruik van Kind en Gezin Academie?
 - Hoe ervaart u het aanbod van Kind en Gezin Academie? Wat vindt u positief? Is er iets dat u anders zou willen zien?
 - Gebruikt u pedagogisch adviseren?
 - Wat verstaat u onder pedagogisch adviseren? Wat is uw visie op pedagogisch adviseren?
 - Basisprincipes/theoretische kaders bevragen (Triple P en Nieuwe autoriteit).
 - Zijn er bepaalde principes die u hanteert bij het vormgeven van adviesgesprekken? Vanuit welke principes vertrekt u? Vanuit welke kaders vertrekt u?
 - bijvoorbeeld: vraaggericht werken, empowerend werken, vooral een luisterend oor zijn, krachtgericht werken, positief opvoeden
 - Hoe verlopen gesprekken met ouders?

- **Hulpmiddelen:** In de volgende vragen kijken we naar het gebruik van hulpmiddelen en hun concrete toepassing tijdens gesprekken met ouders
 - Wat verstaat u onder de term hulpmiddel?
 - Evt aanvullen met wat wij zien als hulpmiddel (concrete voorbeelden geven: structuurkaarten, gevoelensmeter, contracten, ...)
 - Wat gebruikt u van hulpmiddelen? Waarom/Niet?
 - Sluit het gebruik van hulpmiddelen aan bij uw visie op pedagogische adviesgesprekken?

- Hoe denkt u dat ouders staan tegenover het gebruik van hulpmiddelen?
- Indien niet: heeft u wel nood aan hulpmiddelen tijdens pedagogische adviesgesprekken?
- Indien niet: wat dan als ondersteunend in gesprek
 - Welke ondersteuning gebruikt u tijdens pedagogische adviesgesprekken? Hoe geeft u de pedagogische adviesgesprekken vorm?
 - Voor uzelf, voor de ouder, in functie van het kind etc
 - Is het gebruik van hulpmiddelen veranderd doorheen uw carrière als professional in het ondersteunen van ouders door middel van gesprekken?
 - Hoe zet u de hulpmiddelen in die u gebruikt tijdens een pedagogisch adviesgesprek?
- Kwaliteitscriteria bevragen: in de volgende vragen peilen we naar wat u belangrijk vindt bij het gebruik maken van een hulpmiddel
 - Wat is belangrijk voor u bij het selecteren van een hulpmiddel?
 - In onze bachelorproef hebben we een aantal kwaliteitscriteria voor hulpmiddelen afgeleid van de kwaliteitseisen van de methodiek pedagogisch adviseren. In de volgende vragen zouden we willen weten of u deze kwaliteitscriteria ziet terugkomen in de praktijk?
 - Vindt u dat de hulpmiddelen passen bij het doel van PA en de verwachtingen die de ouders hierbij hebben?
 - Laagdrempelig/ preventief karakter (te gebruiken bij lichte opvoedingsvragen)
 - Vindt u de hulpmiddelen makkelijk in gebruik? Zo niet, wat maakt het moeilijk te gebruiken?
 - Zijn er situaties waarin u het gevoel heeft dat de hulpmiddelen die voorhanden zijn niet inzetbaar zijn in die situatie?
 - Bijvoorbeeld voor vragen, verbonden aan gezinnen met een specifieke achtergrond

- Bijvoorbeeld voor vragen verbonden aan een specifieke leeftijdscategorie
 - Is er nog iets anders dat u belangrijk vindt in een hulpmiddel?
- Vanuit **theorieën**: In de vorige vragen ging het over de toepassing van hulpmiddelen, in volgende vragen zullen we peilen naar de principes achter de hulpmiddelen tijdens gesprekken met ouders.
 - Werkt u hypothesetoetsend of cliëntgericht of doet u een combinatie van beide?
 - Hypothesetoetsend: vanuit wetenschap vertrekken, vraagstellingen/hypothesen als startpunt, wetenschappelijk onderbouwd, afstand tov cliënt (Pameijer & van Beukering, 1999).)
 - Cliëntgericht: vanuit cliënt vertrekken, In cliëntgerichte hulpverlening wordt de rol van de cliënt sterk benadrukt. Zo kan de cliënt zelf ook verschillende rollen innemen; de hulpvrager, medeonderzoeker, uitvoerder van advies, tegenpartij of ervaringsdeskundige (Pameijer & van Beukering, 1999).)
 - Daarnet haalde u ... basisprincipes aan, hoe wordt probleemgedrag daarbij verklaard? Kan u ook voorbeelden geven?
 - Bijvraag: wordt er daarbij naar het verleden gekeken?
- **Online/blended tools**: In tijden van corona vond er een grote omschakeling plaats naar hulp en ondersteuning bieden vanop een afstand. Door de ingrijpende maatregelen schakelden heel wat professionals over naar een digitaal aanbod. Daarom zijn we ook benieuwd naar welke online tools jullie gebruiken en welke noden je ervaart als professional.
 - Hoe zagen de online adviesgesprekken eruit in tijden van Corona?
 - Vond u dit beter en waarom?
 - Heeft u een voorkeur voor een bepaalde methode, (face to face, online, of blended? (= methode waarbij men zowel face to face gesprekken voert en fysieke hulpmiddelen gebruikt als online ondersteuning biedt door online adviesgesprekken te voeren of digitale hulpmiddelen inzet)) Waarom?
 - Indien face to face: Wat houdt u tegen om te kiezen voor een online methode?
 - Indien online: Waarom is een E-consult voeren (videocalls, e-mail, chat) moeilijk of net makkelijk voor jou?

- Heeft u het gevoel dat ouders een voorstander zijn van dit online gebeuren, waarom wel/niet?
 - Indien blended: Wat zijn volgens u de voordelen en/of nadelen van een blended methode?
 - *Bijvraag: Past u uw methode aan in functie van de ouder? Op welke manier/in welke mate?*
 - Welke online tools (apps/websites/video's/podcasts) gebruikt u voor uzelf, om informatie in te winnen als professional?
 - Welke online tools (apps/websites/video's/podcasts) adviseert u aan ouders om informatie te vinden omtrent opvoedingsvragen?
 - Heeft u nood aan vorming over online hulpmiddelen die ingezet kunnen worden? Zo ja, wilt u uitleggen waar die nood exact zit?
 - Ervaart u een drempel om een online hulpmiddel te gebruiken? Welke? (Mogelijks omdat er zo weinig kennis over is, omdat de effectiviteit ervan niet algemeen bekend is en het een relatief nieuw concept is?)
 - Wordt er in uw organisatie ingezet op sociale netwerken voor ouders? (dit kan zowel online/offline/beide)
- **Ouders:** In de volgende vragen willen we peilen naar uw idee over de beleving van ouders wat betreft de adviesgesprekken en het gebruik van hulpmiddelen.
 - Beleving
 - Wat denkt u over de beleving van ouders na pedagogische adviesgesprekken
 - Wanneer is een pedagogisch adviesgesprek goed verlopen?
 - Kijkt u hier na het gesprek zelf op terug?
 - Op welke manier?
 - Gebruikt u zelf een hulpmiddel om na het gesprek na te gaan hoe het is verlopen?
 - Krijgt u zicht op de beleving van de ouder bij het gebruik van het hulpmiddel?
 - *(Criterium: mening van ouder in het gebruik van het hulpmiddel)*
 - **Noden:**

- Welke kanalen/platformen kent u voor uitwisseling tussen professionals?
 - Hoe ervaart u dit?
 - Wat zijn de sterktes volgens u?
 - Wat mist u nog?
- Kent u Basecamp, het uitwisselingsplatform van EXPOO?
 - Indien wel: hoe ervaart u dit?
 - Indien niet: op welke manier zou u op de hoogte gebracht willen worden van platformen als deze?
- Heeft u nood aan een ander uitwisselingsplatform? Hoe zou je dat zien?
 - Interesse in contact met andere huizen? Vorming? Zou u liever een fysieke bijeenkomst hebben of online platform?
 - Iets anders?
- De volgende stap in ons onderzoek is dat we, aan de hand van de antwoorden uit deze interviews en informatie uit de literatuur, een ontwerp maken waardoor EXPOO professionals beter kan ondersteunen in het gebruik van hulpmiddelen bij pedagogische adviesgesprekken. Is er iets dat we, volgens u, absoluut moeten meenemen in dat ontwerp?

Dit waren de vragen. Zijn er nog vragen aan uw kant? Wilt u nog iets toevoegen of heb ik belangrijke zaken gemist in dit gesprek?

Mocht u later nog vragen hebben, kan u contact opnemen via het e-mailadres op het informed consentformulier.

Hartelijk bedankt voor uw tijd.

Bijlage G

Codering interviews

Thema	Code
Pedagogisch adviseren	Definitie (definitie van PA)
	Toepassing elementen (elementen van de methodiek PA)
Hulpmiddelen	Voorbeelden (van hulpmiddelen)
	Niet gebruiken/geen nood
	Definitie
	Criteria (eigenschappen van hulpmiddelen)
	Evolutie (verandering in de tijd - van het gebruik van de hulpmiddelen)
	Voordelen
	Nadelen
	Wanneer inzetten
Noden	Gebruiksvriendelijk (hulpmiddel -> o.a. visueel, niet ingewikkeld)
	Vernieuwing (per thema, goed overzicht...)
	Tools
	Online tools (chatfunctie)
	Tools
Ouders	Andere
	Samenkomsten (ondersteuning, uitwisseling)
	Gebruiksvriendelijkheid online-live
	Sociale netwerken
	Minder komen
	Belevingen (hoe ouders de gesprekken/hulpmiddelen ervaren/evalueren, voldoening, aansluiten bij ouders)
Online	Individuele verschillen
	Voorbeelden (van online hulpmiddelen)
	Voordelen

	Nadelen (drempels)
	Kanaal (telefonisch, mail...)
	Criteria (hulpmiddelen)
	Evolutie
	Blended
Kind	Afwezig
	Perspectief kind
Professional	Ervaring (meer ervaring is meer eigen ding doen, voor starters)
	Reflectie (intervisiemomenten, zelfreflectie, overleg tussen collega's,...)
Aanbod	Kind en Gezin Academie (kennis van K&G academie)
	Opleidingen/vormingen (PA en andere)
Methode/theorie	Blokland
	Triple P (positief opvoeden)
	Nieuwe autoriteit
	Mix (verschillende elementen, verschillende methodieken)
	Aware parenting
	Systeemtheorie
	Afgestemd opvoeden
	How to talk to kids
Werkwijze/principe	Cliëntgericht (aansluiten bij ouder)
	Vraaggericht
	Probleemgedrag
	Luisteren
	Empowerend/krachtgericht
	Context betrekken (model van Belsky, sociaal netwerk)
	Hypothesetoetsend
	Combinatie hypothesetoetsend/cliëntgericht
	Positieve bekrachtiging
	Open vragen
	Oplossingsgericht (praktisch)

Bijlage H

Tabel H1

Bijkomende Hulpmiddelen Uit de Verdiepende Interviews

Hulpmiddel	Uitleg
Drie breinen	We kunnen drie soorten breinen onderscheiden: de neocortex, het limbisch systeem en de reptielenhersen. De neocortex staat in voor de sturing van het 'intelligente' gedrag. Dit gaat dan concreet over het zelfbewustzijn, het bewustzijn, denken in abstracties, concepten en modellen. In het limbisch systeem staan de emoties centraal. De emoties geven aan of we juist handelen door als feedbacksysteem te werken. De emoties bepalen in grote mate hoe we handelen. In het reptielenbrein bevinden zich de oerdriften. Dit gaat dan om het overleven en voortplanten. Bij het concept van de drie breinen gaat het erom dat voor goede communicatie, een effectieve samenwerking nodig is tussen deze drie soorten breinen. <i>Communicatie: De drie breinen.</i> (z.d.). Nlp- Nu. Geraadpleegd op 19 mei 2022, van https://www.nlp-nu.nl/kenniscentrum/technieken-begrippen/leidinggeven-en-leiderschap/communicatie-en-de-drie-breinen/?fbclid=IwAR1tUQU6vb6nd8J_pUlrilS7QkiUDIsdw7VS5doNLJ9TphF_xFjITw-1Vd0
Flowcharts	Een flowchart of een stroomdiagram is een schematische representatie van een specifiek proces. Het gebruiken van een flowchart zorgt voor meer duidelijkheid doordat een specifieke situatie visueel uitgebeeld wordt door pijlen en symbolen te gebruiken. <i>Flowchart.</i> (z.d.). Projectmanagementsite.nl. Geraadpleegd op 22 mei 2022, van https://projectmanagementsite.nl/flowchart/#.YoovmqhBzrc

Dixitkaarten	Dixitkaarten bestaan uit verschillende afbeeldingen en behoren tot het gezelschapsspel Dixit. Deze kaarten kunnen ingezet worden tijdens pedagogische adviesgesprekken omdat ze het mogelijk maken om een gevoel te reflecteren of een specifiek onderwerp te bespreken. Schoonens, L. (2021, 22 januari). <i>De kaarten op tafel</i>. De witte hond. Geraadpleegd op 22 mei 2022, van https://dewittehond.nl/de-kaarten-op-tafel/
Checkpad	De checkpad is een fysieke checklist die helpt bij het uitvoeren van de taken. Deze checklist illustreert heel eenvoudig welke taken nog uitgevoerd moeten worden. Elke taak heeft zijn eigen icoontje en wanneer deze volbracht is, draait het kind het wielje naast het icoontje een halve slag om. Dan zal het wielje een witte kleur hebben, dit geeft aan dat deze taak uitgevoerd is. De voorkant van de checklist zijn de taken die hij in de ochtend moet volbrengen en de achterkant zijn de taken voor in de namiddag. Ouders kunnen stap voor stap nieuwe taken toevoegen en hoeven hierdoor niet steeds te herhalen wat het kind moet doen. Daardoor bevorderen ze de zelfstandigheid van het kind. Deze checkpad is bedoeld voor kinderen vanaf drie jaar tot twaalf jaar. Gezinnig. (z.d.). <i>Checkpad: dagplanner voor taakjes in ochtend en avond</i> [White paper]. Geraadpleegd op 19 mei 2022, van https://www.mamasliefste.nl/wp-content/uploads/2017/10/Checkpad_Handleiding.pdf
Metafoor van de twee stoelen	De metafoor van de twee stoelen gaat over een dubbele bril opzetten. De eerste stoel zijn de signalen die het kind aan de buitenwereld toont. Aan de hand van deze stoel kan men naar de signalen van het kind luisteren. Deze stoel is dus zeer zichtbaar en objectief waarneembaar. Bij de tweede stoel wordt verder gekeken dan naar het objectief waarneembare. Er wordt gekeken naar de achterliggende boodschap achter de signalen van het kind. In het beter begrijpen van deze signalen wordt er ook rekening gehouden met het verleden en de omgeving.

	Buscaglia, L. (z.d.). Visie op breed verlies, rouw, trauma. <i>VZW Bleekweide</i>. Geraadpleegd op 19 mei 2022, van https://www.bleekweide.be/visie/#:~:text=De%20metafoor%20van%20de%20'tweede%20stoel'&text=Dit%20betekent%20concreet%3A%20iemand%20toont,je%20deze%20beter%20leren%20begrijpen%3F
Circle of security	De circle of security is een visueel hulpmiddel om het belang van de ouder als veilige haven te concretiseren (<i>Cirkel van Veiligheid en Vertrouwen</i>, z.d.). In dit beeld start en stopt de cirkel bij de handen van de ouder, waarbij die handen het kind zowel stimuleren om zelf te exploreren, als openstaan om terug te komen in een vertrouwde omgeving. Wat daarnaast ook centraal staat, is het idee van goed genoeg ouderschap, waarbij erkent wordt dat de ouder niet perfect is en dat is goed genoeg. Expertisecentrum Opgroeien en Opvoeden. (z.d.). <i>Cirkel van veiligheid en vertrouwen</i>. Expoo. Geraadpleegd op 18 mei 2022, van https://www.expoo.be/cirkel-van-veiligheid-en-vertrouwen
Escalatieladder	De escalatieladder van Friedrich Glasl brengt de ontwikkeling van conflicten in beeld. De ladder heeft negen treden, in drie hoofdfases, waarbij bij elke trede verder naar beneden op de ladder de ernst van het conflict toeneemt. Echter kan je ook terug naar boven gaan op de ladder en kan het conflict de-escaleren. De escalatieladder kan gebruikt worden om de ernst van een conflict in te schatten. Dit kan dan helpen om effectieve interventies te selecteren (Conflictwerk, z.d.). Conflictwerk. (z.d.). <i>Hoe de escalatieladder ontwikkeling van conflict toont</i> [White paper]. Geraadpleegd op 18 mei 2022, van https://conflictwerk.nl/wp-content/uploads/2017/07/Whitepaper-Escalatieladder.pdf

Gevoelensdoosje	Kinderen verwoorden hun gevoelens aan elkaar en kunnen hulp vragen aan de begeleider bij een probleem. De doos die het Huis van het kind Sint-Niklaas aanbiedt is uitgerust met gevoelensblaadjes, een gevoelens thermometer (STOP4-7) en de 4 G's (Huis van het kind Sint-Niklaas, z.d.). Een ander voorbeeld, uitgewerkt door Kog, Moons en Depondt (2015) is 'Een doos vol gevoelens'. Het is ontworpen als ondersteuning van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en opgebouwd rond de vier basisgevoelens: verdrietig, bang, boos en blij. Kinderen leren op een speelse manier, door middel van een heel arsenaal aan activiteiten, gevoelens kennen en herkennen, uiten en begrijpen (KULeuven, z.d.). Huis van het kind Sint-Niklaas. (z.d.). <i>Gevoelensdoos: Traject op maat</i>. Traject op maat. Geraadpleegd op 18 mei 2022, van https://www.trajectopmaat.be/activiteit/gevoelensdoos-0 Kog, M., Moons, J., & Vercruysse, T. (2015). <i>Een doos vol gevoelens</i>. CEGO Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs. KULeuven. (z.d.). <i>Een doos vol gevoelens. Spel voor kleuters rond blij, bang, boos en verdrietig</i>. Thomas Godsdienstonderwijs. Geraadpleegd op 18 mei 2022, van https://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/obed/item/5/20943/
Gebruikersbevraging	Een participant lichtte tijdens de verdiepende interviews toe dat sommige Huizen na hun pedagogische adviesgesprekken een gebruikersbevraging uitsturen. Op die manier kunnen ze meer info verzamelen over de beleving van de ouder omtrent de pedagogische adviesgesprekken.
Window of tolerance	De window of tolerance of het comfortvenster legt een verklaring voor van gedrag bij kinderen, als gevolg van stress (Wessels, 2020). Het idee erachter is dat iedereen een bepaald venster heeft waarin stress productief is. Zolang stress binnen dit venster blijft, kunnen kinderen blijven nadenken en handelen zoals ze willen. Vanaf het moment dat de

	stress echter buiten dat venster treedt, wordt het moeilijker om rationeel na te denken en neemt de fight-flight-freeze-reactie over. Hierdoor kunnen kinderen agressief of passief reageren. Om aan ouders te tonen dat een kind steeds gedrag stelt met een bepaalde reden, kan de window of tolerance of het comfortvenster een handig hulpmiddel zijn (Wessels, 2020). Wessels, E.J. (2020). Stresshantering binnen de 'window of tolerance'. <i>Nederlands Centrum Jeugdgezondheid</i>. Geraadpleegd op 17 mei 2022, van https://www.ncj.nl/actueel/nieuws/artikel/stresshantering-binnen-de-window-of-tolerance
--	---

Bijlage I

Hyperlink naar het pedagogisch ontwerp: een online leeromgeving

<https://rise.articulate.com/share/yskBBjlboRk8OUshalh1eW9k1GaXuJR>

Opmerking: deze link leidt naar de preview van de online leeromgeving die we met een proef-account gemaakt hebben. Later zal EXPOO deze leeromgeving overnemen en embedden in hun eigen account. Daarom zou het kunnen dat deze link na verloop van tijd niet meer werkt.

Bijlage J

Eindpresentatie voor de praktijkorganisatie

Dia 1

Hulpmiddelen bij pedagogisch adviseren

Bachelorproef Pedagogische wetenschappen KULeuven

Team 3 - EXPOO
Bellanger Zoé, Coppens Hazel,
De Maester Marie, Hendrickx Luka,
Thys Ines, Vandenortessche Eni &
Van Rompay Rune

Dia 2

Overzicht

Opbouw bachelorproef

- 01. Pedagogische vraag EXPOO**
Deel I Vraag- & organisatie-analyse
- 02. Ontwikkeling onderzoeksvraag**
Deel II Onderzoeksplan
- 03. Theoretische verdieping**
Deel III Inbedding pedagogische vraag in wetenschappelijke literatuur
- 04. Benaderingswijze**
Deel II Onderzoeksplan
- 05. Empirische exploratie**
Deel IV Bevindingen uit empirische exploratie
- 06. Pedagogisch ontwerp**
Deel V Ontwerpen pedagogische praktijk

Dia 3

01. Pedagogische vraag EXPOO

In deel I Vraag- & organisatie-analyse

EXPOO
Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien

Herziening e-learningpakket Kind & Gezin Academie

- Verouderd
- Digitaal

Dia 4

02. Ontwerpde onderzoeksvraag

In deel II Onderzoeksplan

In hoeverre komt de inhoud van het hulpmiddelenpakket tegemoet aan de noden van de professional?

Deelvraag 1

Aan welke vorm (online, fysiek of blended) van hulpmiddelen is bij professionals de meeste nood bij de methodiek pedagogisch adviseren?

Deelvraag 2

“
Hoe kan EXPOO professionals die pedagogisch adviseren toepassen beter ondersteunen door het hulpmiddelenpakket te herzien?

03. Theoretische inbedding

In deel III Inbedding pedagogische vraag in wetenschappelijke literatuur

Geesteswetenschappelijke pedagogiek

1. Inside-out perspectief Ervaringen en betekenissen professionals (Meijer, 2016)	2. Opvoeden als complex fenomeen Opvoeden is niet louter iets Technisch (Meijer, 2016)	3. Historiciteit Plaats- en tijdafhankelijk (Beugelsdijk et al., 2019)	4. Spiegel voorhouden Aansluiten bij noden en wensen professionals (Meijer, 2016)
---	--	--	---

04. Benaderingswijze

In deel II Onderzoeksplan

Verkennde gesprekken

- Zicht krijgen op praktijk – ervaringen van professionals
- Minder gebruik van hulpmiddelen EXPOO
- Fasen methodiek minder afgelijnd toegepast

Survey

- Bevindingen verkennde gesprekken: algemene tendens?
- Zicht krijgen op ervaringen
 - inside-out perspectief

Verdiepend interview

- Semi-gestructureerd
- Pedagogisch adviseren van binnenuit begrijpen
- Historiciteit
- Spiegel voorhouden: bevragen principes en koppeling hulpmiddelen

Dia 7

0.5 Empirische exploratie

In deel IV Bevindingen uit empirische exploratie

Survey

- Veel gebruikte hulpmiddelen: structuurkaarten, aftelkalenders, beloningskaarten en de gevoelsmeter
- Online hulpmiddelen: voordelen
- Geen significant verband tussen ervaring professional en gebruik methodiek pedagogisch adviseren

Verdiepende interviews

- Evolutie in gebruik hulpmiddelen
- Noden: visueel aantrekkelijk, laagdrempelig, dynamisch, gemakkelijk in gebruik, overzichtelijk, up-to-date & interactie tussen professionals
- Vorm van hulpmiddelen: geen consensus
- Extra hulpmiddelen

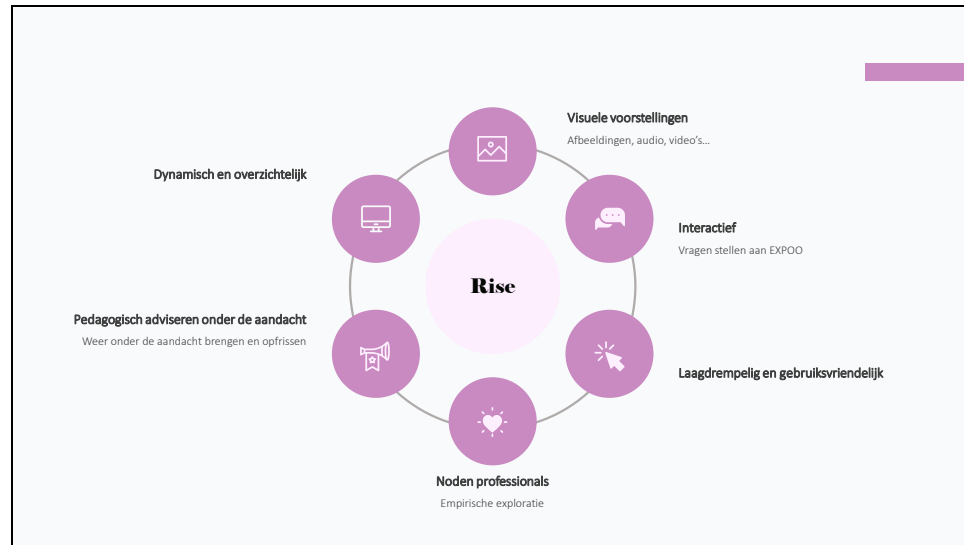
Dia 8

0.6 Pedagogisch ontwerp

In deel V Ontwerpen pedagogische praktijk

- Op basis van pedagogische vraag en opgestelde ondervraag
- Literatuurstudie (hulpmiddelen Kind en Gezin Academie en theorieën) en resultaten empirische exploratie (inzicht gebruik in praktijk)
- Tegemoet komen aan noden professionals m.b.t. hulpmiddelen qua inhoud en vorm

Dia 9

Dia 10

Rise: online leeromgeving

Theoretische modellen als handvaten vormgeven

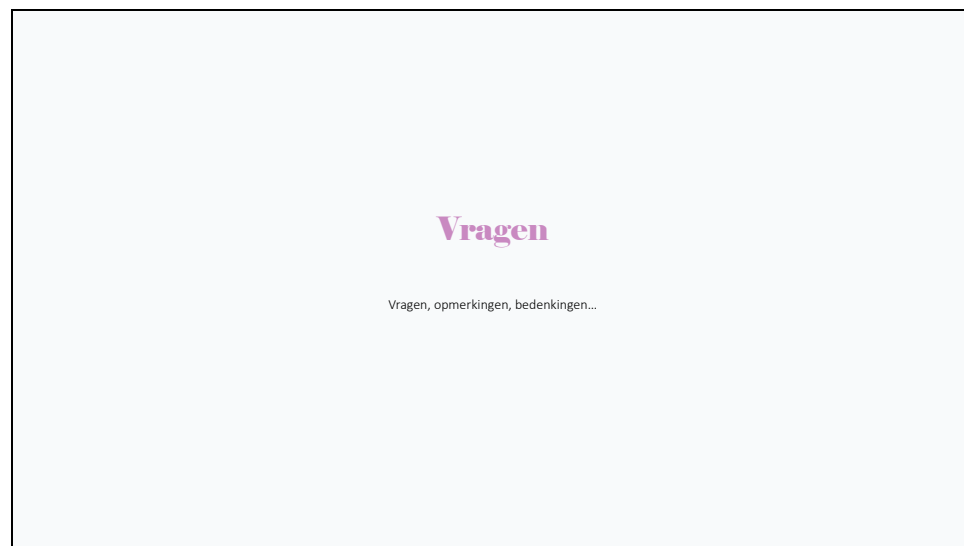
- Basisprincipes van leren bij volwassenen Knowles (1980)
- Multimediaprincipes Mayer (2014)
 - Voorbeelden: signaling principe, multimediaprincipe...

The screenshot shows a computer monitor displaying the RISE online learning environment. The interface features a header with the title 'Hulpmiddelen bij pedagogisch adviseren' and a search bar. Below the header, there is a section titled 'Theoretische modellen als handvaten vormgeven' which lists the same principles as the text on the left: 'Basisprincipes van leren bij volwassenen Knowles (1980)' and 'Multimediaprincipes Mayer (2014)' with the example 'Voorbeelden: signaling principe, multimediaprincipe...'. The interface is clean and modern, with a white background and blue accents.

Dia 11

Dia 12

Referentielijst

Beugelsdijk, F., Souverein, C. R. M., & Levering, B. (1997). Geesteswetenschappelijke pedagogiek. In S. Miedema (Red.), *Pedagogiek in meervoud: Wegen in het denken over opvoeding en onderwijs* (5e herziene druk, pp. 23-72). Bohn Stafleu van Loghum.

Knowles, S. M. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy: Revised and Updated*. Cambridge.

Mayer, R. E. (2014). Multimedia instruction. In J. M. Spector, M. D. Merrill, J. Elen, & M. J. Bishop (Eds.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 385-399). Springer.

Meijer, A. (2016). Geesteswetenschappelijke pedagogiek. In P. Smeyers, S. Ramaekers, R. Van Goor & B. Vanobbergen (Reds.), *Inleiding in de pedagogiek: Deel 2: Grondslagen en stromingen* (pp. 105-120). Boom.